

JOHN BERGER
A'DAN X'E

*John Berger Tarafından Kurtarılmış
Mektuplar*

metis

John Berger
A DAN X'E

John Berger 1926'da Londra'da doğdu. İngilizce yazan etkili sanat eleştirmenlerinden biri olan Berger, ayrıca senaryo yazarı, romancı ve belgesel yazarı olarak da tanınıyor. Önemli bir kısmı Türkçeye de çevrilen yapıtları arasında *Picasso'nun Başarısı ve Başarısızlığı* (Metis 1988), *Sanat ve Devrim* (Kuzey 1987), *Görme Biçimleri* (Metis 1986), *Yedinci Adam* (Cem 1978), bir üçleme olarak hazırladığı *Bir Zamanlar Europa'da* (İletişim 1991), *Domuz Toprak* (İletişim 1993), *Leylak ve Bayrak* (İletişim 1996), Booker Ödülü almış olan "G." (Metis 2008), *Düğüne* (Metis 1997), *Ve Yüzlerimiz*, *Kalbim*, *Fotoğraflar Kadar Kısa Ömürlü* (Metis 2007) ve Alain Tanner ile birlikte yazdığı bir senaryo olan *2000 Yılında 25 Yaşına Basacak Olan Yunus* (Metis 1997) sayılabilir. Yazılarından bir kısmı Türkçeye *Şürein Saati* (Adam 1988) adıyla çevrilmiştir. Metis Seçkileri dizisinde yayımladığımız *O Ana Adanmış* ise (1988) Berger'ın özellikle görsellik üzerine denemelerini bir araya getiriyor.

Yine Metis'te yazarın şu kitapları yayımlandı: *Görünüre Dair Küçük Bir Teoriye Doğru Adımlar*, *Fotokopiler* (1999), *Kral* (2001), *Buluştuğumuz Yer Burası* (2006).

Metis Yayınlan
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com

Metis Edebiyat
A'DANX'E
John Berger Tarafından Kurtarılmış Mektuplar
John Berger

Özgün Adı: From A to X
Some Letters Recuperated by John Berger

İngilizce İlk Basım: From A to X
A Story in Letters, Verso, 2008

©John Berger, 2008
© Metis Yayınlan, 2008

İlk Basım: Eylül 2008

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.
Baskı ve Cilt: Yayıncılık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No. 12/197-203
Topkapı, İstanbul Tel: 212 5678003

ISBN-13: 978-975-342-690-9

JOHN BERGER

A'DAN X'E

*John Berger Tarafından Kurtarılmış
Mektuplar*

Çeviren:
ASLI BIÇEN

metis

DONK, BEV ve GÜNIŞIĞI için

ve

GHASSAN KANAFANI'nin

anısına

Zamanın soytarısı değildir sevgi...
O değişmez kısacık günlerle haftalarla.
Direnir ve katlanır mahşerin ucuna dek.

Yanılıyorsam bunda ve çıkarsa yanılışım,
Ne hiç kimse sevmiştir, ne ben şiir yazmışım.

Shakespeare, 116. sone
(çev. Talât Sait Halman)

Sunuş

Geçen sene, Suse kasabasının kuzeyindeki tepelere inşa edilmiş, yüksek güvenlikli yeni hapishane açıldığında, şehir merkezindeki eski hapishane kapatıldı ve terk edildi.

Eski hapishanedeki 73 numaralı hücrenin son sakini, ranzanın karşısındaki duvara mektup gözleri yapmıştı. Boş Marlboro kartonlarından yaptığı rafı, koli bandıyla sıkı sıkı duvara yapıştırmıştı. Her bir göz birkaç oyun kâğıdı destesi alabilecek büyüklükteydi. Üçünde mektup tomarları bulundu.

Hücreye ışık, duvarın tepesindeki küçük, yuvarlak, erişilmez bir açıklıktan giriyordu. Hücrenin eni 2,5, boyu 3, yüksekliği 4 metreydi.

Pencereleri parmaklıklı ve buzlu camlı uzun bir koridor, eski hapishanenin bu kanadındaki hücreleri sığınağa benzeyen bir ortak salona bağlıyordu. Salonda ilkel yemek pişirme aletleri. musluk, televizyon, banklar, masalar ve daima hazır bulunan silahlı gardiyanlar için yüksek bir platform vardı.

73 numaralı hücrenin son mahkûmu, terörist bir şebekenin kurucu üyesi olmakla suçlanmış, iki kere müebbet hapse mahkûm edilmişti ve adı Xavier'di. Mektup gözlerinde bulunan mektuplar ona gönderilmişti.

Mektuplar okunduğunda kronolojik sıraya göre dizildikleri anlaşılıyor. A'ida –gerçek adı buysa– mektuplarına tarih düşerken yılları değil sadece ayı ve günü yazmış. Mektuplaşmanın uzun yıllar boyunca devam ettiği belli. R.'yle birlikte

mektupları temize çekerken, çıkarım ya da tahminle yeniden kronolojik sıraya sokmak yerine, Xavier'in yaptığı düzenlemeye sadık kalmaya karar verdik. Bazen A'ida'nın mektuplarının arka sayfalarına (kâğıtların iki yüzüne birden yazmamış asla) notlar düşmüş Xavier. Bunları da temize çekip italik karakterlerle kitaba aldık.

A'ida besbelli ki mektuplarda, bir aktivist olarak sürdürdüğü hayatından bahsetmemeyi tercih etmiş. Ancak zaman zaman, tahminimce belli göndermeler yapmaktan da kendini alamamış. Kanasta oynadığına dair sözlerini buna yoruyorum. Gerçekten kanasta oynadığından şüpheliyim. Yine aynı ağzı sıklıkla, yakın arkadaşlarının ve bulunduğu yerlerin isimlerini de değiştirmiş olmalı. A'ida ile Xavier evli olmadıklarından, onu görmek için izin almasının hiç imkânı yoktu.

A'ida'nın yazdığı halde göndermediği bir-iki mektup da var. Bazı mektuplara, daha başından göndermeyeceğini biliyormuş gibi başlamış sanki; bazılarında da söylemek istediği şeylerin telaşesi, sonradan saklamaya karar verdiği şeyler yazmaya sevketmiş onu.

Gönderilmiş ve gönderilmemiş mektupların nasıl elime geçtiği şu anda bir sır olarak kalmak zorunda çünkü bunu açıklarsam başkalarını tehlikeye atabilirim.

Gönderilmemiş mektuplar da gönderilmiş olanlarla aynı mavi kâğıda yazılmış. Onları uygun gördüğüm tomarların içine koydum. Ama siz yerlerini değiştirebilirsiniz.

Xavier ve A'ida şimdi her neredelerse, ölü ya da diri, Tanrı gölgelerini korusun.

J.B.

Birinci Mektup Paketi

Tomarı bir arada tutan pamuklu kumaştan şerit üzerinde, kumaşın dokusunda biraz dağılmış bir mürekkeple şu kelimeler yazıyordu:

Evren beyne benzer, makineye değil. Hayat şu anda anlatılan bir hikâyedir. İlk gerçeklik hikâyedir. Tamircilik bana bunu öğretti.

Benim yer-aslanım,

Son yolladığım paketi aldın mı? Marlboro, Zambrano, taze nane, kahve koymuştum içine.

Bu sabah uyandığımda gökyüzü maviydi. Uzaklardan bir eşeğin anırdığını duydum ve çok daha yakında, beton karıştıran bir küreğin hışırtilı sesini, üzerine yapışan betonu silkelemek için yere vurulduğunda çıkan tok toklarla süslenmiş. Dimitri, evine yeni bir oda ekliyor. Tembel tembel vücudumu ve bensiz nasıl yan döndüğünü düşünerek yatıyorum çünkü 9.30'dan önce eczanede olmam gerekmiyor. Sağ elim sol kasığımda, yataкта yatıyorum. Gözünde beni canlandırırsın diye söylüyorum bunu. Kimse sana engel olamaz.

Ayağın nasıl? İyileşiyor mu?

A'idacığın

Not: Dün bir bukalamun gördüm, bir ağacın gövdesinden yere doğru iniyordu. Kalçalarını sallama şekilleri komik ve kullanışlı – minicik kalçalarında bizimkiler gibi çıkıntılı kemikleri var ama omurgaları üzerinde daha farklı hareket ediyorlar. Ağırlıklarını aynı anda hem dikey bir duvara hem de yatay zemine verebiliyorlar! Bazı zorlukları aşmak konusunda onlardan öğrenecek çok şeyimiz var, sence de öyle değil mi? Alexis diyor ki, bukalemun Yunanca *Yer-aslanı* demekmiş.

Bir milyar insanın içme suyu yok. Brezilya'nın bazı bölgelerinde sokakta satılan 1 litre içme suyu, 1 litre süttten daha pahalı, Venezüela'da ise 1 litre benzinden. Buna rağmen Bothia ve Ence'nin sahip olduğu iki kâğıt fabrikasının, Uruguay nehrinden günde 86 milyon litre su çekmesi planlanıyor.

Mi Guapo,

Eczanenin vitrininde duran kavanozlardaki üç yılan salamu-rasını hatırlıyor musun? Bir çayır yılanı, bir lavanta engereği ve daha geniş ağızlı bir engerek. Çocukken bir arkadaşını yılan ısırduğında, yaradan zehri emdiğini anlatmıştın bana. Idelmis her sabah dükkâna geldiğinde ilk işi, kavanozlara dokunarak yılanları kontrol etmek oluyor. Belki kontrol etmiyor da geldiğini onlara haber veriyor. Ne de olsa eczane onun. Sonra beyaz önlüğünü giyip beni öpüyor.

Eczacılık hafızası hâlâ olağanüstü. Her ilacın tam yerini, içindeki etken maddeleri ve bunların gerektirdiği tedbirleri ez-bere biliyor. Fazla bekleyen olmadığında, kramp gidericilerle merhemler arasındaki küçük sehpaye oturup kitabını okuyor. Neredeyse hep gezi kitapları. En sevdiği kelime hâlâ Keşif. Fikir danışmak ya da belli bir ilaç aramak için gelenleri, istemediğinde görmezden gelebilmek için oraya saklanıyor. Ancak birinin şikâyeti ya da sorusu ilgisini çektiğinde ya da elli yıldır tanıdığı biri geldiğinde ortaya çıkıp idareyi ele alıyor.

Böylesi zamanlarda çok etkileyici oluyor. İlk kadın eczacılar kuşağından. Bilim onun kız kardeşi olmuş. Onun için, eczacılıkla analık birbirine çok yakın şeyler. Yanında gargaralar duran lavabonun üzerindeki aynaya bakarak saçını düzeltiyor ve ağır konuşmasıyla, ona başını sallatan anılarıyla, teskin edilme ihtiyacıyla gelmiş herkesi teskin ediyor.

Yine de beyaz önlüğünü çıkarıp otobüs durağından geçerek Sucrat Eczanesi'nden eve yürürken narin, ürkek, ihtiyar bir kadın. Son gördüğünden beri yaşlandı. Ben de. Çalışmaya devam

etmesinin sebebi kendini devalara yakın hissetme ihtiyacı. Bazen onu kıskanıyorum.

Seni içeri aldıklarından beri *yenilerde* kavramı değişti. Bu gece, üzerinden ne kadar zaman geçtiğini yazmak istemiyorum. *Yenilerde* kavramı artık bütün o zamanı kaplıyor. Eskiden birkaç hafta ya da önceki gün anlamına geliyordu. Yenilerde bir rüya gördüm.

Rüyada bir yol vardı, tehlikeli bir yol, pusularla dolu. Derin tekerlek izleri. Toz. Saklanacak yer yok. Pek çokları orada ölmüş ya da yaralanmış – rüyamda bunu biliyorum. Yolun çatlak sathına yazılmış adeta. Yürüyorum, kalbimde bir ağırlık var ama korkmuyorum. Belki de bizim mültecilerin yoludur. Rüyalarda böyle şeyler olduğundan bunu şimdi düşünüyorum ama gördüğüm sırada böyle düşünmemiştim. Sadece yürüyordum. Bir ara sağımda, yüksek, taş bir istinat duvarı belirdi, bir oda duvarı yüksekliğinde. Durup zar zor tepesine tırmandım. Orada ne mi gördüm? Ne kelime kullanacağımı bilemiyorum. Ne zaman arasam kelime bulamam zaten. Ama faydasız kelimeler arasında benim gördüğümü sen de göreceksin. Yığın yığın, yük yük, tepe tepe erikler, mavi erikler, kırağı kaplı. Beni şaşırtan iki şey vardı sevgilim. Birincisi yığınların büyüklüğü - her biri kırk vagonluk bir yük trenini doldurabilirdi. Yüksek değillerdi ama çok uzun ve genişlerdi. İkincisi renkleriydi. Kırağının beyazına rağmen, eriklerin mavisi güneşli ve ısıltılıydı. Sakın karıştırma, gökyüzü mavisi değil, küçük olgun eriklerin mavisi. Karanlıkta yazarken bu gece hücrene onların mavisini gönderiyorum.

A'ida

ABD'de altın fiyatı bir ons \$700.

Habibi,

Yeni günün ilk ışığı dönüşsüz yükselişine başlıyor. Kararlılıkla başlıyor; bir karar alınmış. Ne helikopterleriyle onlar ne de biz almışız bu kararı. Belki günün birinde kimin neye karar verdiği daha netleşir.

Karşıda solda, doğudan ufku nemlendiren ilk ışık, sulandırılmış süt rengi, dört ölçek suya, bir ölçek yağsız süt.

Kimi zaman, uzun bir hayatın ardından ölmeme birkaç ay kalmış gibi geliyor; kimi zaman kendimi on bir yaşında gibi hissediyorum, neredeyse her şeyi keşfetmeyi bekler vaziyette.

Sekiz kişi uyuyoruz burada, iki çocuk, üç kadın, iki erkek ve ben. Çocuklar benim gibi çoktan uyandılar. Yetişkinler kadar çok sebepleri yok uyumak için, bir daha asla görmek isteyecekleri şeyler daha az.

Bazen bir anne gibi çabucak ve içgüdüsel tepki veriyorum, o zaman kurnazca korumaya geçiyorum, lehte ve aleyhte iddiaları hiç dikkate almadan.

Başka zamanlar, mi Guapo, bendeki erkeği (senin lafın) feda etmeye ve uzun zaman önce tek kelime etmeden çekip giden orospu adalet uğruna savaşıırken ölmeye hazır oluyorum!

Yastık yapmak için katladığım ceketimin altında cep telefonum iki kere bipledi. Ekrandaki mesaj gökyüzünden daha parlak: Başlarımız asla onların bokunu yiyecek kadar eğilmeyecek.

A'idacığın

Not: Eşeklerle ilgili mektubuna çok güldüm.

Eczaneye giderken tanımadığım bir adam gördüm, göbeğin orada yolun kenarına oturmuştu, yokuşun dibindeki dutun orda. Arkasında ön tekerleği yamulmuş bir bisiklet vardı. Sen yaşlardaydı ama sana hiç benzemiyordu.

Tek bir adam yok ki sana benzesin. Her şey aynı malzemeden yapılmış ama herkes başka başka.

Bisikletten mi düşmüş yoksa çaldırmış da yeni mi bulmuş belli değildi. Ama dokunuşundan, bisikletin onun olduğu belliydi. Pantolonunun bir paçası yırtılmıştı ki bu da düşmüş olabileceğini gösteriyordu. Aynı zamanda bütün giysileri paspaldı, ayağındaki sandaletler de yıpranmış, tabanları aşınmıştı. Ya bisikletten düşmüştü ya da o uyurken bisikleti çalınmıştı ve hırsız düşmüştü.

Benim gibi biraz fazlaca yalnız kaldığında böyle aptalca şeylere kafa yormaya alışıyorsun. Yanımda olsan hiç oralı olmazdım. Ona ne olduğunu sormadım çünkü belli ki kara kara ne yapacağını düşünüyordu. Dirsekleri dizlerinde, çenesi ellerinde, sağ sandaletinden çıkan başparmağı, sol tekin tabanından içeri sokulmaya çalışıyor. Tam karar almak üzereydi. Böyle anlarda siz erkeklerin çoğunun yüzünde aynı ifade oluyor. Kaybolmak, havaya karışmak istiyormuşsunuz gibi. Minyatür bir şehitlik. Kadınlar farklıdır. Kararlarının çoğunu kızıllarının üzerinde sapasağlam oturarak alırlar.

Ben bir karar aldım. Neden evlenmiyoruz? Sen teklif et! Ben evet diyeyim! Sonra onlara sorarız. İzin verirlerse düğün için seni görmeye gelirim, ondan sonra da sonsuza kadar hafta-

da bir kere ziyaretçi odasında!

Her gece seni tekrar çatıyorum – her bir kemiciğini.

A'idacığın

Bolivya. 12 milyon hektar arazi topraksız köylülere verilmiş. Planlar uygulanırsa 142 milyon hektar daha 2,5 milyon insana dağıtılacak. Nüfusun dörtte birine. Bu gece burada bizimlesin Evo Morales. Gel 2,5'a 3 metrelik hücremde benimle otur.

Kanadım,

Bu aralar Soko'yla çok görüşüyoruz. Yeğeni hiç iz bırakmadan ortadan kayboldu. Görümcesi hastanede ölüyor. Kocasının taksisi bozuldu, para kazanamıyor, Soko artık daha yavaş dikiş dikebiliyor, görme kaybına uğradığı için daha fazla dikiş alamıyor, katarakt ameliyatı olması lazım ama parası yok. Para yoksa hiçbir şey yok, diyor, hiçbir şey.

Her akşam ağlayıp inliyor ama Tanrı biliyor ya yerden göğe kadar haklı; her geceki sızlanmalarında bütün talihsizlikler eşitleniyor, böylece Tanrı'dan onu affetmesini ve ona merhamet etmesini dileyen o tek, sürekli duanın içinde hepsini iplik iplik bir arada örebiliyor, Amin.

Bu akşam o sızlanırken şöyle düşündüm: Keşke onu dinleyen sen olsaydın! Şikâyetlerini birbirinden ayırıp teker teker incelemeyi, neyin değiştirilip neyin değiştirilemeyeceğine karar vermeyi gösterebilirdin ona.

Bir şeyleri sökmeyi, tekrar birleştirmeyi, babanın radyosunu düşünüyorum. Babanın fotoğrafı koyduğumuz yerde, kitaplığın ikinci rafında. İkinizde de aynı geniş alın. Ama onunki daha bir yıpranmış.

Özel bir panayır günüymüş, okul tatilmiş. Kaç yaşındaydın? On filan galiba. Annene sormam lazım. Baban arkadaşlarıyla birlikte sığırlara bakmaya gitmiş. Sen de kendi başına kalınca babanın radyosunu söküp parçaları birer birer halının üzerine dizmişsin. Annen elini kolunu sallayarak söyleniyormuş. Baban geri döndüğünde bağırıp durmuş: Neden? Neden? Bunu nasıl yaparsın? Neden? Radyo çalışıyordu! Neden? Tekrar birleş-

tirebilmek için, diye fısıldamışsın ve baban kolunu indirmiş. Sana iki saat veriyorum, sadece iki saat; gece yarısı geldiğinde sana son parçaları uzatıyormuş, senin istediğin sırayla ve ertesi sabah haberleri birlikte dinlemişsiniz, ikiniz.

Ertesi sabahki haberlerde, Ben Barka'nın Paris'te, tam Havana Konferansı öncesi öldürülmesi vardı, demişsindir ısrarla hep. Bunu söyleyişinde bana acil inişi hatırlatan bir şey var. Belki de ertesi sabahki haberlerde hiç hatırlanacak bir şey yoktu. Gerçek haber, bir radyoyu söküp yeniden birleştirebilmendi!

Sen olsan, Soko talihsizliklerini birer birer inceleyebilirdi. Her birinden sonra hüzünlü bir tebessümle bakardı, hüznü yavaş yavaş azalan bir tebessümle.

Seni özlüyorum şimdi – A'idacığın

"Hayır kimseye yetişmek istemiyoruz. Tek isteğimiz sürekli ileri gitmek, gece gündüz, İnsanla birlikte, bütün insanlarla birlikte. Kervan uzatılmamalı çünkü o zaman hiçbir sıra kendinden öncekini göremez; artık birbirlerini tanımayan insanlar da birbirleriyle gittikçe daha az buluşur ve konuşur."

Bu uyarıyı bir yerlerden ezberledim. Durito'ya sordum, Fanon dedi.

Mi Guapo, Mi Soplete, Kanadım, Ya Nur,

Geçen gün Andrea bana ilk nasıl karşılaştığımızı sordu – seninle benim. Ona anlattım. Şimdi sana da anlatmak istiyorum. İstersen değiştirebiliriz. Geçmiş, mahkûmu olmadığımız tek şey. Geçmişe her istediğimizi yapabiliriz. Yapamayacağımız, neticelerini değiştirmek. Gel geçmişini birlikte yapalım. Kaç yıl önceydi? Her halükârda yaz ortasıydı ve çok sıcaktı ve sen bir kamyonu tamir ediyordun, açık bir kamyonu. Başka araçlar da vardı orada – tekerlekleri çıkarılmış, taşlarla desteklenmiş. Sen nacherib'in batısındaki bir tepenin çukurunda. Düz damlı, küçük pencere, beton bir bina vardı, eskiden içinde bir aile yaşıyordu herhalde. Sen oraya aletlerini koyuyordun. İçinde bir-iki sedir vardı. Bir de yanında lime lime kilim serili olan yatak, yani belki bazen orada uyuyordun. Dışarıda azıcık gölge yapan bir ihlamur ağacı vardı.

Sana bir akü getirmem gerekiyordu. Taşındığımı hatırlıyorum. Ağır ve pisti. Arabamdan indiğimde, bluzumun kollarına sürtünmesin diye parmaklarımın ucuyla üst kapağının çıkıntısından tutmuştum.

Yere bırak, diye bağırıydın beni görür görmez.

Kaynak yapıyordun. Üzerinde deri bir önlük vardı, onun dışında sadece şort. Yüzünde kara, madeni bir maske.

Maskenin arkasından çıktığında sağ gözünün üzerinde siyah bir bandaj vardı ve yüzün sanki acıdan buruşmuştu.

Gözüne bir şey mi oldu? diye sormuştum.

İltihaplandı, hastaneye gittim, demiştin. Bu yapıyor - kaynak makinesini kaldırıp göstermiştin.

Ayağına çorapsız çorapsız, ağır, deri botlar giymiştin, bağcıkları açıktı.

Nerelisin? diye sormuştun bana.

Soruna cevap verdikten sonra benzin istasyonundaki çocuğun, kimsenin gitmediği bu yola saptığımı görünce aküyü sana getirmemi istediğini anlatmıştım.

Beni tepeden tırnağa süzüp teşekkür etmiştin.

Gözündeki bandaj ne kadar kalacak? diye sormuştum.

Altın bulana kadar! demiştin.

Sonra gülümseyerek yavaş yavaş bana yaklaşmış ve bandajı çıkarmıştın.

Bu versiyonda hemfikir miyiz?

A'ida

Yersizleştirme. Sadece üretimin ve hizmetlerin emeğın en ucuz olduğı yere taşınması uygulamasına değil, daha önceki bütün sabit yerlerin statüsünü ortadan kaldırarak dünyayı Hiçbir Yer'e, tek bir likit piyasaya dönüştürme planına işaret eder.

Böylesi bir Hiçbir Yer'in çölle filan alakası yoktur. Çöllerin dağlara nazaran daha güçlü profilleri vardır. Çöl affetmez. Haserof un üzerinden –iniş takımları kapalı– öyle alçaktan uçmuştum ki pervanenin iki kanadı geriye kıvrılmıştı. Ancak Faz'a indiğimde farkına varabildim. Daha acemiydim.

Hapishane Hiçbir Yer değil.

Öyle ki. bacaklarımın arasında olmadığında, seni eskiden duyduğum bir hikâyenin kahramanı gibi düşünüyorum. Kendi uydurduğum bir hikâye değil, bir zamanlar bir otobüste duyduğum bir hikâye, birileri inmemizi emretmeden hemen önce. Yüz hayat yaşasam seni uyduramazdım.

Hikâyede, havaalanı yakınındaki kör bir duvarın yukarılarına bir duvar yazısı yazmışsın ve gülümsüyorsun, kendinle gurur duyuyorsun – kelimeler biraz önce gökyüzüne saldıgın bir uçurtmaymış gibi! Çocuk olduğun için de dikkatsizsin ve onların geldiğini görmüyorsun. Yani seni kaldırımda enselediklerinde, hâlâ gururla gülümsüyorsun. Sonra sloganların üzerini karalıyorlar ve yaşlı bir kadın diyor ki: Her şeyi beyaza boyadılar, hiçbir şey olmamış gibi. Ama duvarlar o tek kat boyanın altından hâlâ haykırıyor!

İlk girdiğinde, hapiste tanışmıştın Alexis'le. Geçen hafta gördüm onu. Sol burun deliğinin yanından hâlâ aynı siğil. Üzerine her gün salisilik asit ($C_7H_6O_3$) sürse geçer ama siğilin etrafındaki deriye taşırmadan. Heyecanlandığında kekeliyor hâlâ. Bir-iki el attık.

Hapishane arkadaşları diğerlerinden farklı değil mi? Daha fazla şaka yapıyorlar. Eski bir espiriyi ceplerinden çıkarıyor, bir ısırık alıp sonra etraftakilere ikram ediyorlar. Gelişleri de bir başka. Yüzlerce kilometre yol kat etmiş olsalar bile habersizce çıkageliyorlar, hiç açıklamasız. Her zaman hoş karşılanacaklarından da eminler.

Ne zaman ciddi bir şeyden bahsedeceklerine karar verişleri de bir başka. Hep beklenmedik bir anda – ön koltuğu kaykılı-

miş arabaya binerken ya da yemekten sonra tabakları masadan kaldırıırken. Ayrıca işaretler konusunda çok titizler. Aldıkları en küçük mesaj için bile gözleriyle fatura yazıyorlar. Asla boş bakmazlar.

Gözlerine bakıyorum, arkadaşın değil kadınınım. Ve sana bir şey söylemek istiyorum.

Kısa ömürlü, sonsuzun zıttı değildir. Sonsuzun zıttı, unutulandır. Bazıları unutulana sonsuz aslında aynı şeymiş gibi davranır. Ama yanılırlar.

Bazıları sonsuzun bize ihtiyacı olduğunu söyler, doğrusu da budur. Sonsuzun hücrende sana ihtiyacı var ve benim burada sana yazmama ve antepfıstığıyla çikolata yollamama.

Ayağından bahset. Bilmek ihtiyacımdayım.

A'idacığın

Bir yasa ne kadar iyi olsa da kaçınılmaz olarak hantaldır. Bu yüzden de uygulaması tartışılmalı ve sorgulanmalıdır. Bunu yapmak yasanın hantallığını giderir, dolayısıyla hukuka hizmet eder.

Adaletsizliği meşrulaştıran kötü yasalar vardır. Böylesi yasalar hantal değillerdir çünkü uygulandıklarında tam da zorla yaptırmak istedikleri şeyi yaptırırlar. Onlara itiraz edilmeli, yok sayılmalı, karşı konmalıdır. Ama tabii ki, compa eros, bizim onlara karşı kovu umuz hantaldır!

Mi Soplete,

Ekmeğe bakmakla, eline alabileceğin kadar sıcak olup olmadığını anlayabilirsin. Eczanenin aşağısındaki fırının önünde akşam altıda yirmi adam sıraya giriyor. Üzerimde beyaz önlüğüm varsa hep benim önden girmeme izin verirler. En azından on beş dakika orada bekleyip ekmeğin çıkarılışını seyrederek. Bizim bunu yapmaya hiç zamanımız olmamıştı sanki. Fırıncı adamlara hiç bakmaz. Gözü hep ekmeklerde ve beyaz, sıcak kubbenin arkasındaki korlarda. Adamlar da bir nevi müsabaka seyrederek gibi pür dikkat bekler. Sana anlatmak istediğim başka bir şey daha var.

Umutla beklenti arasında büyük fark var. İlk başta süreyle ilgili olduğunu düşünmüştüm, umudun daha uzaktaki bir şeyi beklemek olduğunu. Yanılmışım. Beklenti bedene ait, umutsa ruha. Fark bu. İkisi birbiriyle temas ediyor, birbirini tetikliyor ya da yatıştırıyor ama her birinin hayali farklı. Bir şey daha öğrendim. Bir vücudun beklentisi bir umut kadar uzun sürebilir. Seninkini bekleyen benim vücudumun mesela.

Sana iki kere müebbet verdikleri anda onların zamanına inanmayı bıraktım.

A.

Not: Kuryeyle gönderdiğim turpları aldın mı?

Bir sığırtmaç tarafından kalın özlükleri kırılan ğretmenimiz bize bir alıntı okumuştı: "Artık hiç görmediğimiz güzelim şeyler gün ışığı, karanlık bir gecede parlayan yıldızlar, dolunay ve yaz meyveleri – olgun hıyarlar, armutlar, elmalar." Daha dün yazılmış, demişti ğretmenimiz, sadece 2500 yıl önce.

Çatının kenarındaki çıkıntıda oturuyorum, hani boğucu akşamlarda birlikte otururduk. Baktığım çatıların üzerinde gözlerin bağlı yürüyebilirsin bence. O kadar iyi biliyorsun ki hepsini. Önceki mektubunda akşamlarının daha da uzadığını söylemişsin çünkü bir haftadır, yaptığın bir konuşma için ceza olarak seni normalden üç saat önce tek başına hücrene kapatıyorlarmış.

Bunu sana söylediklerinde yüzünde hiçbir şey okuyamamışlardır eminim. Ketumluğunu seviyorum. Bu senin samimiyetin. İki F16 alçaktan geçti. Sırlarımıza ulaşamadıklarından kulak zarlarımıza ulaşmaya çalışıyorlar. Ketumluğunu seviyorum. Sana şu anda gördüklerimi anlatayım.

Sıkış tepiş pencere pervazları, çamaşır ipleri, uydu antenleri, bir bacaya dayanmış sandalyeler, iki kuş kafesi, bir düzine doğaçlama küçük teras, sayısız çiçek saksıları ve kediler için bırakılmış su kaplarıyla. Ayağa kalktığımda burnuma nane ve molohiya kokusu geliyor. Kablolar, telefon ve elektrik kabloları, her yöne doğru bombeleniyor ve her ay biraz daha sarkıyor. Eduardo hâlâ bisikletini üç kat yukarı taşıyıp bacasının yanındaki bir kabloya kilitliyor. Tanımadığın yeni komşular taşındı. Sana arkadaşlık etsinler diye bir-iki tanesini gönderiyorum. Onlar ayrıldığında ben geleceğim.

Ved erken yatıyor çünkü her sabah işe gitmek için ikide kalıyor. Kendi tercihi, tek başına çalışıyor, sokaklarda bulduğu hurda madenleri eritiyor. Elli dokuz yaşında. Bir keresinde sordum da ordan biliyorum. Daha genç gösteriyor. Sada'lı. Babası balıkçıymış.

Gözlerimin yeşili de oradan, diyor. Üç yıl önce geldi.

Buraya neden geldiği ya da daha önceki hayatı hakkında hiçbir şey söylemiyor. Uzun hikâye, diyor.

Birazını anlatsan.

Manasız olur.

Çocuk var mı?

Beş tane.

Neredeler?

Üç oğlan iki kız.

Yakınlarda gördün mü?

Çok uzaktalar, senelerdir görmedim.

Mektup yazıyorlar mı?

Okumam yok.

Başkası okurdu...

Başkasına yazmazlar.

Peki sana yazıyorlar mı?

Hayır çünkü okuyamadığımı biliyorlar.

Onlardan haber almak istemiyor musun?

Her pazar birisi telefon ediyor, sırayla, her biriyle beş hafta-da bir konuşuyorum. Bana cep telefonu aldılar.

Neredeler demiştin?

Uzakta ve burada – elini kalbinin üzerine koyuyor. Hepsi başka başka yerlerde ve hepsi burada buluşuyor. Kalbinin üzerine koyduğu elinin parmaklarını oynatıyor.

Karısını sormadım çünkü elinde iki alyans gördüm; dul.

İnsanda güven yaratan şey her neyse tuhaf bir şey. Ved hakkında hem fazla bir şey bilmiyorum hem kapalı bir adam yine de ona tümüyle güveniyorum ama fiziksel bir özellik bu, söylediği şeyi vücudunun nasıl işittiğiyle ilgili bir şey, kelimelere dökmeden önce vücudunda bir şeyler buluyor sanki.

Bir keresinde ben geç vakitte eve dönerken –kâğıt oynamıştım, o gece 4 kara kanasta yaptık– Ved de işe gitmek üzere evinden çıkıyordu. Durdum, selamlaştık. O sırada sokağın aşı-

ğısında, köşede duran bir tilki gördüm. Sessizce köşeyi işaret edip gülümsedim. Ved bunu görünce ağır ağır o tarafa döndü. Sonra kollarını kavuşturdu. Beni bekliyor, dedi, genelde surlara kadar birlikte yürüyüp sonra ayrılıyoruz, ben işimin başına gidiyorum, o çöplüğe. Gece başka bir hayat var. Gece geç vakte kadar çalıştığında sizin eczanenin ışıklarını görüyorum, bundan söz etmiyoruz ama farkındayız, başka bir hayat var, çok farklı. Çok farklı ve geceleri çalışanlar, geceye ve gece çalışanlara derinden bağlanıyorlar. Gece zaman daha insaflı, bekleyecek bir şey yok, hiçbir şey mazide kalmış gibi olmuyor.

Dönüp köşeye baktı, gülümsedi ve başıyla küçük bir selam verdi.

İyi uykular, saate maate bakmadan hastaları ziyaret eden Signora A'ida, iyi uykular.

Ved'i görünce hemen tanırsın, mi Guapo çünkü çok uzun. 2 metre. Bir de topallayarak yürüyor. Onunla gecelerden konuşabilirsin.

Şimdi bir başka misafir. Penceresinde oturmuş fasulye ayıklıyor. Altı metre ötede. Genelde gevezelik ederiz. Bu gece yazdığımı görüyor. Herkes dizimin üzerinde yazdığım sana yazdığımı biliyor. Birkaç saat önce Ama dua ediyordu. Her gün düzenli olarak dua etmez. Birinin sırrını başkasına anlattığında deli gibi dua eder, böylece herkesle arasının iyi olmasını garantiye alacağını umar! Saf mı? Pek sayılmaz. Ânı yaşar ve yanında her kim varsa aynısını yapmaya zorlar. Son lokmasını paylaşmak gibi. Otobüs durağında bekleyenlere çalıntı sigara satar. Odası senin hücrenden hallice. Suyunu aşağıdaki avludan alması gerekiyor. Merdivenden çıkarken testiye başının üzerinde taşır – bir keresinde kartpostal için böyle poz vermiş ve karşılığında para almış.

Herkese güler ama gözleriyle değil ağızıyla. Omuzlarıyla da erkekleri uzak tutar.

Pencereden pencereye sohbet ederken ya da günbatımını seyretmek için çatıya çıktığımızda gülümsemeyi bırakır, ağzı hüzünlenir ve eli elimi arar.

Sana nasıl öldüğünü anlatır. Denizde boğulmak üzereyken bulmuşlar onu. Yavaş yavaş yudumlandığımı, içildiğimi hissetmiştim, der! Yavaş yavaş beni içenin gırtlığından kayıyordum ve hoştu, memnuniyet vericiydi, çok hoştu çünkü tadımın güzel olduğunu biliyordum!

Ama, on dokuzunda.

Senden gelen bir mektubu elime aldığımda ilk olarak sıcaklığı hissediyorum. Şarkı söylediğinde sesinde beliren sıcaklık. Kendimi ona bastırmak istiyorum ama yapmıyorum çünkü beklediğimde sıcaklık her yanıma sarmalıyor. Sonra mektubunu ikinci kez okuduğumda ve sıcaklığıyla sarmalanmış bir haldeyken, yazdığın kelimeler uzak bir geçmişe ait gibi oluyor, onlara birlikte bakıyormuşuz gibi. Gelecekte oluyoruz. Hakında pek bir şey bilmediğimiz gelecekte değil. Çoktan başlamış bir gelecekte. Bizim adımızı taşıyan bir gelecekte. Elimi tut. Bileğindeki yara izlerini öpüyorum.

A'idacığın

Bundan sonra ne yapmayı planladığımızı tahmin edemezler. Bu yüzden asapları bozuluyor. Bizi içine tıktıkları sessizlik alanını aşamazlar. Onların tarafında, sınırları yalan ithamlarının uzak uğultusuyla çizilmiş bir alan bu, bizim tarafımızdaysa sessiz nihai planlarımızla.

Ya Nur,

Eskiden berbermiş. İyi dinleyici. Gassan, Rüzgâr'ın Götde-
liği mahallesinde oturuyor. Bundan otuz yıl önce, gençken ken-
disinin yaptığı bir evi var. Hafta sonları ve uzun yaz akşamları
çalışa çalışa beş yılda bitirmiş evi. Etrafında şimdi harabeye
dönmüş daha pek çok ev var. Kışları feci soğuk olur burası ama
zaten yüzlerce yıldır böyle. Gassan geçen yıl karısını kaybet-
miş. Şimdi elinde kalan yegâne şey çiçek yetiştirme tutkusu.

Eczaneye geçen hafta geldi. Yaşlı adamların bazen geliştir-
diği çok dikkatli bir yürüme şekli var – yaşlı kadınlarda hiç ol-
maz bu. Ellerinde dökmek istemedikleri, ağzına kadar su dolu
bir leğen taşır gibi. Düşünüyordum da prostat sorunlarıyla ilgi-
si olabilir. Elindeki reçetede hytrin yazıyordu, bir terazosin tü-
revidir. Hangi dozda kullanacağını anlattıktan sonra beni çi-
çeklerini görmeye davet etti. Bu sabah o yakınlardan geçerken
uğradım. Bana süsenlerini gösterdi. Bakır renkli, yapraklarının
içine siyah kalemle yazı yazılmış gibi. Hep aynı sözcük. Göz-
lerimi hayranlıkla indirince bana bir tane hediye etti. Sonra şu-
na benzer bir şey okudu ezberden: Ayrılmak üzere olan karım
içeride, tanrılarla konuşuyor ve daha şimdiden Ayrılık, kötü bir
maymun gibi pencerede sallanıyor...

Ona cevap vermedim çünkü kendisi gözlemlediği bir şeye
cevap veriyordu. Kendi kayıp duygusuyla benimkini kıyaslı-
yordu. Ben de onun içinde yaşanan evini, etraftaki harabelerle
kıyaslıyordum. Hepsi üç aşağı beş yukarı aynı büyüklüktey-
miş, iki oda, tek kat, on üç köşe, bin bir sır. Şimdi harabeler da-
ha küçük görünüyor. Evde radyo açıktı – bir kadın şarkıcı. Ce-
saria Evora. Buna mukabil, viran evler sessizdi. Evora'nın sesi
özenle etraflarında dolanıyordu.

Beni kahve içmeye davet etti ve radyoyu kapadı. Ölmüş olmadığı anlar var, dedi kahvesini yudumlarken. Günler geçtikçe bu anlar çoğalıyor. Ama her gün onun yokluğuyla başlıyor.

Benim için öyle değil, gün senin yokluğunla başlamıyor. Yapmakta olduğumuz şeyi yapmak için birlikte aldığımız kararlar başlıyor.

Çalışmayan bir makineyi inceleyip tamir etmeye çalışırken ilk seyredişimi hatırlıyorum seni. Bilgisayara bağlı bir yazıcıydı. Neyin çıktısını almaya çalışıyorduk hatırlıyor musun? Uzun zaman oldu.

Üzerinde beyaz bir gömlek vardı, geniş kolları koltuk altına kadar kıvrılmış. Abades çarşısının yanında bir evin bodrumundaydık. Kollarının tüyleri kıvrır kıvrırdı, her biri birer sekiz gibi. Yazıcının kasasını açmış bağlantılarını inceliyordun.

Abades'in anacaddesinde zırhlılarla baskın yapıyorlardı. Sistemli olarak, santim santim, bağlantıları tek tek inceledin. Sol elinde elektrikli bir tornavida, çok gagalı bir çalığı gibi küçük. Bazen onunla bir yerlere dokunuyordun. Sadece kabloları değil, insanların bu makineyi tasarlamasını ve imal etmesini sağlayan düşünce sürecini de takip ettiğini görebiliyordum – omuzlarından belliydi.

Anacaddeden silah sesleri geliyordu.

Bir de şunu deneyelim, diye fısıldadın. Tam o anda, insan yapımı makinelerde, zihinler arasında paylaşılabilen maharet devreleri olduğunu kavrayıverdim. Şiirin paylaşıldığı gibi. Bunu ellerinin arkalarında gördüm.

Ellerinin o anda bana verdiği güveni hiçbir kelime vermemiştir. Anacaddede megafonlardan bağırdıkları komutları duyabiliyorduk. Tam gözlerimin içine baktın, başını salladın, sonra kızarmış gözlerinden birini kıptın.

A.

*Eskimo şair Panegoosho çıkageldi ve çocukken tanıdığı insan-
lardan bahsetmeye başladı. "Güzel olmaya alışmazlardı bile,
sadece dürüst olmaya çalışırlardı, yine de güzellik mevcuttu,
bir gelenektir."*

Ya Nur,

Dünyanın öteki ucunda, geçen çarşamba, gün sona ererken geldiler. Gün boyu çalıştıktan sonra insanların kendi kendilerine, nihayet bitti, telaşeye gerek yok artık, rahatla biraz, dedikleri saatte.

Aramak, sorgulamak, korkutmak için geldiler. Sayamaya-
cağımız kadar fazlaydılar. Her birinin silahı ve el bombası vardı. Kendimi yaşlı hissettim, askerlerin savaşçı olduğu, annelerin endişeyle de olsa asker oğullarından gurur duyduğu zamanları hatırlayabiliyorum hâlâ.

Şu tarafa! Miskinler! Hadi yürüyün! Daha hızlı. Başlatmayın. Ne bokuma oyalanıyorsunuz?

Dediklerini yapıp, etrafımı seyrederken kendimi sana çok yakın hissettim. Bizi gruplara ayırdılar: erkekler ve kadınlar, yaşlıca olanlar (çok tehlikeli değil) ve tehlikeliler. Ne mutlu bana, hâlâ tehlikeliler arasındayım. Her grup ayrı bir köşeye güdüldü. Yaşlıların bazıları oturmak için izin istediler. Sorulara cevap verin ondan sonra.

Bütün dünyada, üniformalı, ağır silahlı, komuta altındaki askerler, bir süreliğine dışarıyla bağı kesilmiş ve etrafı kuşatılmış, tutuklu, silahsız sivillere karşı operasyon düzenliyor. Askerlik mesleğinin yeni tanımını bu. Birlikler sık sık sivillere kötü muamelede bulunuyor. Bu hep böyleydi kuşkusuz. Ama eskiden böyle sistematik değildi.

Askerler zorbalara dönüştü. Ve ihtiyar kadın –senin ihtiyar kadının–Aeschylus'u hatırlıyor.

Yolladılar erkekleri savaşı,
Ama o erkekler gelmedi geri;
Karşılanmak için dönen yuvaya,
Küp içindeki külleri...
Gözyaşlarıyla övdüler onu ve dediler şöyle
"Askerdi," ya da "Asaletle öldü,
Çepeçevre ölümler içinde!"

İlerle, Çekil ya da Koruma Ateşi Aç türü eski askeri komutlar hükümsüz kaldı çünkü ne bir cephe hattı ne de karşıda bir başka ordu var.

Hiç kimse bu zorbalardan birinin asaletle öldüğünü söyleyemez.

İçlerinden biri öldürülecek olsa en yakınındakiler matemini tutar ama nasıl öldüğü konusunda sessiz kalır, hiçbir şey söylemezler.

Çarşamba günü hükmü olan tek kelime bir silahın namlusundan geldi, dizleri üzerindeki birine hitaben.

Bunu kabul etmektense kendi vademizi seçmek daha iyi.

Birbirimizi tanıyoruz. Crocodilopolis zamanından beri tanıyoruz.

[gönderilmemiş mektup]

Mi Guapo,

Heybetli Manda, müzik ğretmeni, geçen aramba geldi. Hiç habersiz çıkageldi. Eczaneye doğru yaklaşırken ağzı kulaklarına varıyordu ve son anda havalanan bir bıldırcın gibi kollarını ırpıttı.

Arkadaşlığımız başladığında, beni ilk kez hapse düşme bunalımından kurtarmıştı – on sekizinde yoktum. Sana hikâneyi anlatmıştım. Onu biraz önce gördüm ya yeniden anlatmak istiyorum. Her tür sevgi tekrarlara bayılır çünkü tekrarlar zamana kafa tutar. Senle ben gibi.

Lamasgao'da altı saat mecburi çalışma vardı, üniforma dikiyorduk ve oradaki ilk günümde yanımdaki boş yere Manda oturdu. Sierra'yı aşmış kalabalık bir otobüs gibi yaklaşmasını seyrettim; uzun yolculuğun ardından birbirini tanımış bütün yolcular, içinde şakalaşıyordu.

Her şeyin daha beter olmasını istiyormuş gibi bir halin var! Bana ilk söylediği bu olmuştu. Başımı salladım. Azıcık daha iteklesen daha beter olur, dedi, zor olduğunu biliyorum ama yapabilirsin, az itekle, bok çukurunun dibini bulursun. Ya! Olmuş bil.

Manda gülümsediğinde yüzündeki derin çizgilerden yağmur suları akar gibi olur ve o anda gülümsemişti, büyük iğneyi iyice yukarı kaldırmıştı tebessüm yüzünü sırlıslıkla ederken.

Doğum günün ne zaman? diye sordu ertesı sabah bana, bir apoleti yerine takarken. Ben de söyledim çünkü otobüsüne binmek istiyordum. Benim için de yer vardı.

Pek değişmemiş. Karmakarışık siyah saçları siyaha boyalı

ve onları hâlâ aynı şekilde sallıyor. Kara gözleri, ne dinlediğine bağlı olarak hâlâ muazzam büyüyüp küçülebiliyor. Tek yenilik lavta çalmayı öğrenmiş olması.

Ayrıntılardan pek emin değilim. Lavta çalmanın onu bir yerlere sokacağını düşünüyor gibi bir hali var. Bir enstitüye. Bir komiteye. Belki bir binaya. Onun için de ders almış.

Lavta başka hiçbir çalgıya benzemiyormuş. Kucakladığın anda lavta bir erkeğe dönüşüyormuş! Bir erkeği çalışıyormuşsun. Bunu anında hissedermişsin. Tellerini çekermişsin –zevki- ne göre yedi, on üç ya da yirmi bir tel– adamın göğsünün, boyununun, omuzlarının tellerini. Lavtanın müziği erkekmiş, erkek. Çaldığın bütün erkekleri hatırlarmışsın.

Kalın kollarıyla trombon çalar gibi, trompet öttürür gibi, ağzına dayadığı mızıkayı gizler gibi, çelloyu inletir gibi hareketler yapıyor. Kabuksuz bir kaplumbağa varmış, adı lavtaymış çünkü hem güzelmiş hem de çalgıya benziyormuş! İyi de bir erkeği çalabilecekken insan kaplumbağayı ne yapsın?

Dizlerinin üzerine lavtayı aldığında dünyanın ilk melodisini çalarsın – birden duruyor ve birlikte katıla katıla gülmeye başlıyoruz, gülme kendiliğinden durana kadar.

Sonra bana dönüyor, gözleri çok küçük ve fısıldıyor: Altı aya kadar Xavier'le birlikte olacaksınız, nerede, nasıl diye sor- ma, tek bildiğim birlikte olacağınız.

Üç gece kaldı –ben divanda yattım– bu sabah Mirar'a doğru yola çıktı. Dün gece birkaç arkadaşı davet ettim yemeğe, o da hikâyeler anlattı ve isimlerden, insan isimlerinden bahsetmeye başladı.

İlk başta, onun demesi, iki isim varmış, bir erkek bir de kadın için, hepsi bu. Çabucak her birinden, onların birer çeşitlemesi olan başka isimler çıkmış. Zaman geçtikçe, bütün dünyada insanlara takılan isimler daha yaratıcı ve zengin bir hal almış, ta ki çoğu birbirini tanıyamayana kadar. Yine de diğer ke-

limelerin aksine insan isimleri, kulağa tuhaf ve yabancı da gelse, onları duyduğumuzda ya da telaffuz ettiğimizde ortak bir ses paylaşılmış. Hecelerde değil, A'ida'da değil. Kerim'de değil. Şasno'da değil. Ybarra'da değil. Ses, kelimelerin etrafını sarmalayan bir şeymiş.

Manda gözlerini kapatıp konuşmaya devam etti. Ses, sanırım, ivmelerinden geliyor. İvme de bir isim gibi değil mi? Dünyanın bütün isimleri ışık hızıyla hareket ediyor, doğdukları noktada buluşmak için ya da elektromanyetik fotonlardan daha küçük parçacıklara bölünmek için ışık hızıyla ilerliyorlar... Hangisi olduğuna emin değilim ama önemi de yok. Önemi olan tek şey isimlerin diğer kelimelere benzememesi. Lavta çalmayı bunun için öğreniyorum.

Ah! Müzik öğretmeni!

Benim ismimden senin ismine!

A'ida'dan Xavier'e

"Yaklaşık iki yüz yılın ardından ABD'nin bütün dünyayı yoksullukla doldurmak üzere tasarlandığını biliyoruz – buna verdikleri isimse Özgürlük. Amerika Birleşik Devletleri imparatorluğu şu anda dünya üzerindeki en büyük tehdit..."

Chavez, Moskova 27/07/2006

Mi Soplete,

Pencereden, Dimitri'nin evinin öte tarafında, başını eğmiş yeri koklaya koklaya yürüyen bir köpek görüyorum. Benim gibi o da bir şey arıyor ve ne aradığını bilmiyor. Diyelim ki bütün duyularını teyakkuza geçirmiş, pür dikkat bir sürpriz arıyor. Ben de seninle nasıl olduğumu anlatacak kelimeler arıyorum.

Bir kadının bir erkeğe sunabileceği komik şeylerden biri kavisli çatılardır. Gülme. Pagodalar kadınsıdır.

Bir kadın bir odada yaşamaya başlar başlamaz odanın tavanını kavislenir. Fark etmemiş miydin? Eğer odada sefil bir haldeyse, tavan yırtık bir yen gibi yere sarkar. Kendini iyi hissediyorsa, tavan Celile tepeleri gibi dalga dalga uzanır. Bu etkinin oluşması için bir kadının odayı ziyaret etmesi yetmez, içinde yaşamalıdır. Hava durumu gibi bir olgudur bu, aylar sürmesi gerekir.

Aylarca sürerse, siklonlarla antisiklonlar tavanda birbiriyle çarpışıp onu kabartır ve Geometri tavla oynamaya gitmiş, bir daha da hiç dönmeyecekmiş gibi olur. Dik açının bir şey kalmaz. Safi eğim olur.

Bir adam böyle bir odanın zemininde yattığında, tavan üzerinde durmak yerine yanına iner, vücudunun kıvrımlarına yerleşir. Yatağına uzan. Sana kavisli bir tavan gönderiyorum.

Arabayla Mirar'a gittim, eskiden doğum gününde yemeğe giderdik hani. Aynı yoldan gittim.

Güneş gökyüzünde alçak. Güneş miyop. Değişimleri görmüyor. Dağdan inen yerkıvrımları aynı. Güneş onları bilir. (Çok kuru hava; iki aydır yağmadı.) Yamaçlar biraz düzlendi mi ev-

ler ve gecekondular başlar. Buralarda, güneşin fark etmediği küçük değişiklikler meydana gelir her saat.

Chozalar yan yana duruyor, kapıları açık, günlük hayhuydan konuşuyorlar, son ölümlerden, kimin hamile kaldığından, bu gece nereden su taşınacağından. Binlerce ev. Her birinde ani sırlar.

Seni bu sırlardan ayırmak için olduğun yere koydular. Güneş batarken sana sırları gönderiyorum. Onlar okuyamazlar, sen okuyabilirsin, hem nasıl...

A'idacığın

Not: Tavana bak.

Düşmana doğrudan saldırılamaz. Cepheden yaklaşıldığında düşman yenilmezdir. Cepheden yaklaşıldığında düşmanın zafelerini kabul etmek gerekir. Zaferini sürdürmek için düşmanın cepheden gelecek yeni düşmanlara ihtiyacı vardır. Bu düşmanlar mevcut değildir; bu yüzden düşman onları icat eder. Sayısız vurkaç için bir fırsat oluştursun diye bunu bekleriz. Direnişin stratejisi budur.

Geçen gece, sabaha karşı ikide Rüzgârın Götdeliği mahallesindeydim. Düşük yaptığı için aşırı miktarda kan kaybeden bir kadına iğne (traneksamik asit 2,5 g.) yapmaya gitmiştim. (Hastaneye giden Furik caddesi kapatılmış.) Fetüs dört aylık bir oğlanmış, anne Miriam da bombalanmış bir şehir kadar haraptı.

Geri dönerken arabasıyla metal toplayan Ved'i gördüm. Pektetlerden bal süzme tekniklerinden bahsetmeye başladı. Çiçekler soldu, artık kovanlardan bal toplama zamanı, herhalde bu yüzden o mevzuya girdi. Hiçbir yöntem mükemmel değil, dedi, ama mükemmellik daima sevimsizdir. Asıl kusurları seviriz biz.

Sonra gökyüzüne baktı ve o sessizlikte yıpranmış yüzünü inceledim. Babam yaşasa bu yaşta olacaktı. Kusurlar! dedi tekrar.

Ondan ayrıldıktan sonra senin sağ bileğinin üzerindeki yara izlerini düşündüm. Yanık izleri. Kusurlar. Sende fark ettiğim ilk ayırıcı işaret onlardı. Ayırıcı İşaret tuhaf bir laf değil mi? Polis kayıtları ve laboratuvar testleri için bulunmuş.

Gözler için dört ya da beş resmi sıfat var: kahverengi, mavi, ela, yeşil! Senin gözlerinin rengi Xavier.

Son mektubunda Jaimes'in verdiği matematik dersine on iki kişi gittiğinizi yazmışsın. Az bekle, Tarsa'da eczacılık okurken tuttuğum bir defterde olduğunu tahmin ettiğim bir alıntıyı arayacağım.

İki saatimi aldı ama buldum, neredeyse iki bin yıl önceden kalma.

Her şeyde ortak olan özellikler vardır ve bunu bilmek zihni doğanın en büyük mucizelerine açar. Her şeyde bulunan birin-

ci özellik iki sonsuzluğu kapsar, sonsuz büyüklük ve sonsuz küçüklük... Doğa her şeyin üzerine kendisinin ve yaratıcısının imgesini kazıdığına göre, hemen hepsi onun çifte sonsuzluğunu paylaşır.

Bileğindeki yara izleri gözümün önünde. Geçen yılları düşünüyorum. Bütün hatalarım ve kusurlarım içinde en çok hangisini seviyorsun? Anlat bana, ağır ağır ve sakın sakın anlat ki uzun gecede birlikte keyfini çıkaralım!

A'idacığın

Radyo'da Cassandra Wilson:

*"Sadece seni görmek istiyorum
güneş batarken.*

Bu kadar basit

*güneş batarken seni görmek istiyorum
başkaca bir şey yok."*

Mi Guapo,

Annemi görmeye gittim. Yaşadıkları düşünülürse hiç fena sayılmaz. Hâlâ kapıdan girer girmez ağzının orta yerinden öpmek istiyor insan onu.

Mutfak pırıl pırıl, yatak odası serin kalsın diye panjurları kapalı. Covas'taki kardeşinden gelen mektubu okumamı istedi benden. Gençken, dedi, okuma yazma bilmemek o kadar önemli değildi çünkü insanlar önemli şeylerin hepsini tartışıyorlardı ama artık her şey sessizlik içinde vuku buluyor ve insanların neye karar verdiğini anlamak için okumak gerekiyor.

Ona mektubu yüksek sesle okudum. Görünüşe göre kardeşin Covas'ta hem para kazanıyor hem de epey arkadaş edinmiş. Gerçi öyle değilse bile farklı bir şey yazmazdı. Erkekler belli bir yaştan sonra annelerine çocuk muamelesi yapıyor ama hata ediyorlar. Anneler, ister okuma yazma bilsin ister bilmesin, her şeyi kaldırabilir.

Yeşil çay içip senden konuştuk.

Çok kilo vermiş mi?

Görmedim, anne.

Bence iyi. Kötü olsa bilirdim, diyor.

Yatak odasına gidiyor. Gürültülü soluklarını duyabiliyorum. Mutfığa geri döndüğünde, elinde siklamen rengi kâğıda sarılmış bir paket var. Pakedi açayım diye bana uzatıyor. Ağır ağır açıyorum. Mavi lapis lazuli taşlı bir yüzük. Lapis lazuli sili kat grubundandır. Oldu olacak formülünü de yazıvereyim, mi Guapo! $(\text{Na}, \text{Ca})_8(\text{AlSiO}_4)_6(\text{SO}_4, \text{S}, \text{Cl})_{12}$.

İhtiyar kadınların değerli taşları diğer kadınlarınkine naza-

ran daha mı fazla parlar? Belki. Gençken taktıkları mücevherler, eskiden onların sahip oldukları ışıltıyı korur. Güneş battıktan hemen sonra bazı çiçeklerde gördüğümüz ışıltı gibi.

Mutfakta, annenin koyu mavi lapis lazulisi avucumda ışıltıyor.

Sende dursun, benim için sakla, diyorum.

Xavier, bunu sana bugün vermemi isterdi, diyor.

Evlenme hakkımızı ertelediler, diye hatırlatıyorum.

Yüzüğü alıp sol elimin dördüncü parmağına takıyor. Bir köpeğin başını okşar gibi bir hareket yapıyorum.

Annen nefesini tutuyor, vücudunun muazzam durgunluğunda, elli yıl önce, elinde aynı yüzükle aynı hareketi nasıl yaptığını hatırlayarak.

A.

Doğrusu ne? Taban tabana zıt bir anlam kazanana kadar işkence edilmiş kelimeler; Demokrasi, Özgürlük, ilerleme, hücrelerine geri konduklarında bir dedikleri bir dediklerini tutmuyor. Başka kelimeler de var, Emperyalizm. Kapitalizm, Kölelik, içeri girmeleri engelleniyor, her sınır karakolundan geri çevriyorlar ve el koyulan pasaportları, Küreselleşme, Serbest Piyasa, Doğal Düzen gibi sahtekârlara veriliyor.

Çözüm: yoksulların akşam lisanı. Bununla bazı doğrular anlatılıp korunabilir.

Benim yer-aslanım

İkimiz de hücre hapsindekilere mektup yollamanın ve almanın yasak olduğunu biliyoruz ama bu beni yazmaktan alıkoymamaz.

Günün birinde bu mektubu okuyacaksın ve seni bir daha o deliğe soktuklarında bu söylediğimi hatırlamanı istiyorum, bizi boka dönüştürmek için tıktıkları 2'ye 2 metrede bu hikâyeyi kendi kendine anlatabilirsin.

Yirmi dört yaşımdaydım, ikimiz de Faz'daydık, bahardı. Tanışalı dokuz ay olmuştu.

Sabah erkenden uyandığımda kulağıma fısıldadın –o geceyi penceresinde çarkıfelek sarmaşığı olan, zemin kattaki bir odada geçirmiştik– hadi yürüyüşe çıkalım diye fısıldadın kulağıma. Sonra ekledin – kot pantolon giy! Tam karşı çıkacaktım ki vazgeçtim, çünkü bir planın olduğunu hissettim. Gülüşünden anladım.

Kahve yapıp ağır ağır içtik. Sonra bir sürü köylünün at arabaları ve kamyonetleriyle pazara geldiği kalabalık bir sokaktan kasabanın kuzeyine yürüdük. Kasabanın çıkışında bir okul vardı, yüzlerce çocuk teneffüse çıkmış, bahçede oynuyorlardı. Birden, havaya dikilmiş bir top sokağın karşısından bize kadar geldi ve sen topu yakalamak için birkaç adım koştun! Birbirimize güldük. Bir grup çocuğun ıslık çaldığını duyduk, içlerinden biri de el sallıyordu. Topu yerde birkaç kere zıplattın ve havalandırıp akan trafiğin üzerinden onlara gönderdin! Neşeyle bağırışıp tekrar el salladılar. Oyunlarına devam etmek yerine, bu sefer topu tam nişanlayarak sana geri gönderdiler. Önceki

gibi usulca tuttun ve gülerek bana attın. Çocuklar yine bağırdı. *Goalie! Goalie!*

Elimde topla sokağın karşısına koştum, iki kırpık keçinin otladığı çimenliğin kenarına geldiğimde çocukların karşısında durup ne yapacaklar diye bekledim. Yine bağırdılar. İki çocuk, bana doğru koşarı ittiler, çocuk özellikle dizlerinin üzerine düştü –yine gülüşmeler– ve ellerini topa doğru kaldırdı. Top mavi beyaz ve epey yıpranmıştı.

Geriye döndüğümde iki elimi tutup birbirine çarptın.

Bir kilometre daha yürüyüp havaalanına geldik. İki hangar. Çimlerin üzerinde üç tane pervaneli uçak. İki futbol sahası uzunluğunda asfalt pist. O zaman anladım – uçacaktık!

Sana kendi versiyonumu sunuyorum. Seninki aynı değildir. Pilot sendin. Benim için her şey ilkti – balayı gibi.

Bir yazıhaneye girdik ve oradaki arkadaşınla konuştun. Çay içtik. Seneler önce birlikte uçmuştunuz. Bazen özlüyorum, dedin ona.

Sonra bana döndün ve dedin ki: Ceplerinde ne varsa çıkar, düşmesinler. Sana tarağımı, anahtarlarımı ve bitmez tükenmez beklemelelerde oynadığımız zarı uzattım.

Bir daha elinden her şeyini alıp seni çukura attıklarında, yer aslanım, CAP 10B'de nasıl uçtuğumuzun hikâyesini anlat kendine. Sana anlatan sesimi dinle. O zaman ikimizin farklı versiyonları bir olur.

Sırtıma bir paraşüt bağladın. Sevdğin için paraşütün iplerinin uzunluğunu ayarlamak, ipleri sarmak, birbiri üzerinden geçirmek, tokaları kapatmak, sevdiğinin giydiği şeylerin fermuarını ya da düğmelerini açmaktan, giysileri çıkarmaktan çok da farklı değil. Çıplak gerçekler karşısında aynı tür dikkati gerektiriyor.

Kalbin etrafını fazla sıkma, dedin, çünkü kalbin harekete ihtiyacı vardır ama bacakların arasını sık. Neden pantolon giy-

memi istediğini de anlamıştım.

Açmak çocuk oyuncağı ama hava aracından iyice uzaklaşana kadar bekle!

Hava aracı kelimesi beni güldürdü çünkü bir uçuş öğretmenin ağzından çıkma gibiydi ve birden –daha önce hiç yapmadığım şekilde– seni genç bir öğrenci olarak hayal ettim!

Sol omzunun önündeki halkayı sağ elinle çek, vücuduna doğru, o zaman paraşüt açılır, ihtiyacımız olmayacak ama sırtına bir tane bağlayıp da nasıl iş gördüğünü öğrenmemek aptallık olur.

İş görmek lafı da hava aracına benziyordu. Gözümde seni, harıl harıl not alırken canlandırdım. Merak etme, diye takıldım, seni beklerim!

Paraşütünü taktın ve birlikte çimlerin üzerinden hangara yürüdük. CAP 10B içerideydi. İt, dedin, ittik. Küçük bir uçak bekliyordum ama bu kadar hafif olabileceğini tahmin etmiyordum. Bir Apache'nin ağırlığı tonları bulur. Bir CAP'ın, topu topu sırtımızdaki iki paraşütün otuz beş katı ağırlığında olduğunu tahmin ettim. Bu şaşırtıcı hafiflik ve senin öğrencilik hallerini hayal etmek beni birden coşturdu. Gözümde hiçbir şeyin önemi kalmadı.

Kanada bas meleğim, yükselme flapına değil, iki ayağınla şuraya bas, siperliğin üzerindeki kulbu tut ve pilot kabinine in, kışını iyice yerleştir, uca ilişme. Hemen geliyorum. Ne kadar benzin olduğunu kontrol etmeye gittin. Sonra burnun altında gözden kayboldun, sanırım iniş takımlarının tekerleklerini kontrol ediyordun. İki kanadın da uçlarına gittin ve flapları indirip kaldırdın, pilot kabinindeki iki çubuk sağa sola eğildiler.

Her şeyi çok yavaş yapıyordun ve seni seyrederken, uzun bir yolculuğa başlamadan önce, tek tek atının bacaklarını kaldırıp toynaklarını kontrol eden bir biniciyi düşündüm. Benim ne umutsuz vaka olduğumu bilirsin gerçi, ormanın derinliklerin-

den gelmeyim! Birden beni şaşırttın – çünkü CAP'ın gövdesini okşayıp tırmıkladın, postu varmış gibi tırnaklarını geçirdin!

Yanıma geldin ve emniyet kemerlerimizi bağladık. Pilotlara eğitim vermek için kullanılan çifte kontrol panelli bir uçak olduğunu söyledin. Öğrenci daima soldadır, dedin. Ben de soldaydım. CAP'ın pilot kabini, sevgilim, o delikten daha küçük.

Kulaklıkları takıp telsizi kontrol ettin. Sesini duydum. Yanımda oturan senden gelmiyordu artık; kafamın içinde işittim. Bir şey söylememi istedin, kontrol ediyorum, bir şey söyle! O kadar iyi top oynadığını bilmiyordum! Şansım yaver gitti, dedin kafamın içinde.

Uzanıp cam kapağı üzerimize çektin. Kapanırken tık etti. Atın terkisine atıp kız kaçırmaktan bahseden kaç şarkı vardır? Hiçbiri bizimki gibi olamaz. Bana göstergeleri açıkladın. Dakika devir sayısı. Bir saatte gidilen kilometre. Yükseklik. Dönüş ve Seviye Göstergeleri. Pusula.

Önde kimse var mı? Beylik bir soruydu bu. Çimenlerin üzerindeki kulaklıklı adam iki işaret parmağını havaya kaldırdı. İki ayağınla da dümen pedalını kontrol ettin, yüzen bir kaz gibi ve motoru çalıştırdın.

Motorun sesi pilot kabinini doldurdu. Denizin sesine benziyordu, tek farkı titrek oluşuydu.

Sana sarılmıştım ama kollarımla değil çünkü sarıldığım vücudun değildi, ikimiz de koltuklarımıza iyice yerleşmiştik, sakinlik, niyetlerine sarılmıştım, kesin niyetlerine. Ne olduklarını bilemiyordum çünkü uçmaya dair hiçbir şey bilmiyordum ama her neyse, ona niyetlenişin bana çok tanıdık geliyordu ve sana olan sevgimden ayrı düşünülemezdi.

Pistin sonuna kadar gittik. 1200 devir. 2000 devir. Sol elini kumandanın üzerinden kaldırıp sağ bacağıma dokundun, elini tekrar kumandaya götürdün, sağ elinle valfi ittin, kolun sıvandı ve yanık izlerini gördüm, pist bize doğru ve bizim altımızda

baymaya başladı, önce yavaştan, sonra hızını artırarak.

Havalandığımı hissetmedim. Sen hissettin. Bir an geldi pist gevşedi ve artık ona değiniyorduk. Yerin iki ila beş metre üzerinde uçuyorduk, yüksekliği tam tahmin edemiyordum. Sa-dece özgürlüğümüzün farkındaydım ve bana flap dendiğini öğ-rettiğin kanatçıklar hâlâ açıktı.

Kolu biraz geri çekip tam gaz vermeden önce havaalanı ge-ride kalmıştı zaten, CAP her şeyi geride bırakarak yükseldi.

Yükselmek ya da yukarı çekilmek gibi bir his değil, öyle değil mi? Büyüme gibi bir his. Birileri hatırlandığında ve unu-tuştan çıkageldiğinde belki bizim gibi hissediyordur. Bir daki-ka sonra düzlendik.

Kumandayı sen al şimdi, dedin bana, kediye benzeyen kü-mülüsü nişanla, evet, şunu. arkasını nişanla ve yüksekliği koru. 1500 fit.

Soldan aşağı baktım. Evler, tren yolları, köy sokakları, kum tepeleri, ağaçlar hâlâ seçiliyordu. İsimlerini bilsem her birini tek tek sayabilirdim. Napalmı düşündüm, hangi yükseklikten püskürttüklerini.

Biraz sağa doğru, dedi sesin kafamın içinde, kumandayı ha-reket ettirdim ve tahminimden daha sert döndük. Sağ ayağını unuttun, dedin kafamın içinde, gülerek.

Öğrenmek istemiyorum, uçurulmak istiyorum – Başkan gibi!

Tamam, dedin ve bir 500 fit daha yükseldik. İkna menzili-nin dışına, tek başımıza.

Yavaş bir dönüş yapacağız, dedin kafamda, yönümüzü de-ğiştirmeyeceğiz, aynı yüksekliği koruyacağız ve vida gibi 360 derece döneceğiz. Hazır mısın?

Başımı salladım. Aynı şekilde uçmaya devam ettik. Bekli-yordun. Beklemene bayılıyorum, doğru ânı kollamana. Çok yukarımızdan bir jet geçti – doğruya doğru uçarken ardında be-

yaz bir iz bırakıyordu, mavi üzerinde yarı saydam ve çok kalıcı görünen kümülüs bulutlarının beyazından farklı.

Yanılıyorsam düzelt ama Faz üzerinde uçuğumuz o günden sonra bir daha hiç pilotluk yapma şansın olmadı değil mi? Son yılları zaten biliyorum da onun öncesinde? Senin son, benimse ilk uçuşumdu.

Zamanı geldiğinde kararını verdin. Seni seyrediyordum. Kumandayı azıcık öne ve güçlü bir biçimde sola eğdin. Neredeyse bir anda ama tam da değil –dudaklarımı yalayacak kadar sürede– benim taraftaki kanat yelken direği gibi dikilene kadar yan yattık. Ondan sonra ne nedir bilemedim. Yerle gök, direkte dalgalanan bir bayrak gibi açılıp kapanmaya başladı ve zaman kayboldu. Hiza kaybolduğunda, zaman da kayboluyor değil mi?

Birlikte dönüyorduk – tek bildiğim bu. Küçücük bir yere sıkışmış, birlikte dönüyorduk.

Dönüşümüz ne kadar sürdü – saniyeler mi, bir dakika mı, bir ömür mü ? Bilmiyordum.

CAP'ın burnu yine ufka paraleldi, üç parmak kadar aşağısında. O üç parmaklık genişliğin üç aşağı beş yukarı aynı doğrultuda uçuğumuzu gösterdiğini söyledin. Sana baktım, gülümsüyordun. Elimi dizine koydum. Uçmaya devam ettik. Motorun sesinden başka bir şey yoktu. Büyükçe bir motosiklet gücündeki küçük motorun.

Bir daha ister misin? diye sordu kafamdaki sesin. Neden olmasın? dedim.

Bu sefer sola doğru yatırdın uçağı ve benim taraftaki kanat aşağı indikçe indi. Öncekine göre daha hazırlıklı olduğumdan vücudumun içini hissedebiliyordum, organların döndüğünü ve birbirine abandığını. Bu organlar anatomi kitaplarındaki gibi değildi, biçimi düzgün, ismi belirli –karaciğer, kalp, rahim, böbrek üstü bezler, sidik torbası– hayır, yerlerinden çıkmışlar,

birbirlerine karışmışlar, birbirlerini parmaklıyorlardı! Ve hepsi bendim!

Bu seferki dönüş sırasında orantı ortadan kayboldu. Yanında oturan vücudumun içinde çalışan organlar, ormanlarla, tepelerle, sağımda gördüğüm deltayla aynı büyüklüğe geldiler.

Sen gittiğimiz yola yoğunlaştığın için tam karşıya bakıyordun. Dosdoğru. Vücudumun içinde de pilotluk yapıyordun, mi Soplete. Ve sadece bir kere yaşadık bunu! Bir kere. Günler sonra bana bağırdığımı söyledin. Nasıl bir bağırış? Kaçan bir kuş gibi, dedin, incirkuşu gibi.

Tekrar düzeldik. Motor normal düzenine döndü. Burun ufkun üç parmak altında. Rüzgâr değiştikçe pervane yelkenliyordu. Güneş sağdaydı.

Fernando bizimle birlikte, dedin, dokuz yıl önce ULM kullanmayı bana Fernando öğretmişti. Geçen yıl öldürdüler. Şimdi bizimle. Fernando'nun en çok, insanları kendilerine karşı dürüst olmaya ikna etme becerisine hayrandım çünkü bunu başarıdıklarında şaşırtıcı olmak gibi bir üstünlük kazanıyorlar. Her türlü ayaklanma için emsalsiz bir taktik üstünlük bu. Kendi kendimize söylediğimiz yalanlar yüzünden sürekli kendimizi tekrarlıyoruz. Fernando bunu anlamıştı.

2500 devir.

Bir takla atalım mı?

Başımı salladım.

Tepede motoru kapatacağım, sakın korkma, sessizliği duyulm diye.

Bir takla attık, sonra iki tane daha. Sağ elin azami gaz vermek için ileri uzandı. Kumandayı meydan okurcasına kendine doğru çektin. Dimdik tırmandık, tam dikine yükseldiğini biliyordum. Yer görünmüyordu, yer arkamızdaydı.

Bizi paraşütlerimize yapıştıran ağırlık öyle eziciydi ki kader gibiydi ve senin için, olabildiğince uzun süre o ağırlığı orada

tutmaktı. Sonra motorun sesi değişti, çakılları karıştıran dalgaların sesi azaldıkça azaldı.

Geriye, yukarı baktığımda kulaklarımın arkasında ufku buldum.

Bir pelerinin kapşonu gibi başlarımızın üzerine rtlyordu. Ağır, muntazam, ta ki gözlerimizin önüne yerleşene kadar, CAP'ın burnundan  parmak aşağı.

Zaman benim için neredeyse durmuştu ama senin için değil – sen sayıyor ve gzliyordun ve motoru kapatmıştın bile. Bunu takip eden sessizlikte yer üzerimizde, gök altımızdaydı.

İkimiz de hiçten bile hafiftik. Ağırlıksız vücudum artık temimde bitmiyordu, sessizliğin üzerinden gördüğüm her şeyin öte yanına uzanıyordu.

Sessizlik de vücudum gibi mesafeyle doluydu ve sen ölçümlerini yapıp altımızdaki gökyüzünde çizdiğimiz dairenin görünmez izini izlerken bu mesafe mahrem ve yakın bir hal aldı.

Motoru alışan CAP hızını artırarak, bütün camın önüne bir perde gibi çekilmiş yere doğru dalışa geçtiğinde, mesafe beni kucakladı.

Seneler sonra, yakalanmamak için her gece başka bir odada uyuduğumuz zamanlarda, taklalarda şeytana uyma anının dördüncü ve son 90 derecelik dönüş sırasında gerçekleştiğini söylemiştin, o zaman tekrar hayatı seçip yere paralel hale gelirmişsin.

Yine de o seçim, mi Soplete, halihazırda oradaydı, beni içinden uurduğun sessizliğin mesafesi ve mahremiyeti onu önceden bildirmişti!

 takla ve her biriyle sınırsızlığın bir parçasını daha yanımıza almıştık.

2'ye 2 metrelik çukurda sana bunu anlatıyorum.

Geçen perşembe Andreas bana, akşam zeri Lily'ye bakıp bakamayacağımı sordu. Karakolda kâğıtlarını damgalatması

gerekiyormuş. Lily dört yaşında, sadece fotoğrafını gördün. Kıvrır kıvrır, dağınık saçları var ve hiçbir şey yapmadığı zamanlarda gülüyor. İkimiz de onun erkekleri tercih ettiğini bilsek de iyi anlaşıyoruz.

Onunla çarşıdan geçtik çünkü nehre inen bayırda, hafta sonu için, gezici bir lunapark kurulmuştu. Çarpışan arabalar, atlıkarıncalar, bowling, sıırıyla yürüyen adamlar, kukalar, salıncaklar. Ne istediğini anında buldu: uçan salıncak. Makine ne kadar hızlı dönerse salıncaklar da o kadar yükseliyor. Tek başına binmek istemedi, benim de onunla binmemi istedi.

Tahta salıncağa oturup emniyet kemerini bağladım, sonra aynısını kucağımda oturan Lily için de yaptım. Müzikle birlikte ağır ağır dönmeye başladık. Diğer salıncakların hepsinde çocuklar vardı, tek yetişkin bendim.

Dönen salıncağın ortasındaki kumanda panelinde yerini alan salıncakçı, en çok bağırmanın bedava bir tur daha alacağını ilan etti!

Hızlandıkça zincirlerin ucunda dönüyor ve yönümüzü değiştirmek için bacaklarımızı dümen gibi kullanıyorduk. Müzik hızlandı. Biz de ona ayak uydurduk. Dön babam dön. Lily kaçan bir kuş gibi bağırıyordu.

Nihayet makine yavaşladığında ayağımı yere basıp emniyet kemerlerimizi çözdüm ve salıncakçı Lily'nin bedava bir tur daha atabileceğini söyledi. Lily kendisine sarılıp: Bu sefer kendi kendime! dedi.

Kemerini bağlayıp kenara çekildim. Salıncaklar en tepeye çıkmışken, müzik iyice yükselmişken ve Lily bağırırmaktayken bu mektubu yazmaya karar verdim, pilotcuğum, CAP 10B hakkındaki bu mektubu.

A'ıdacığın

Kaynakçıdan kaynakçıya.

Üçüncü Dünya'nın bir milyon işçisi. Birinci Dünyanın büyük uçak ve yolcu gemilerinin hurdalarını söküyor. Kıyıya çekilen geminin ahşap kısımları ve yalıtım malzemeleri ayrılıyor, gövdesi asetonla kesiliyor. Yağ ve petrol artığı olan yerlerde ateşten patlama riski var. Koruyucu giysi namına pek bir şey giymiyorlar. Tossa kumsalında günde 20 ila 30 kaza oluyor. Kaynakçıların yevmiyesi – 1 dolar.

Sabaha karşı 3'te uyandım. Işık, üzerine düştüğü şeylerde gri kül gibi duruyordu. Kalkıp giyindim ve kendime nedenini sormadan sokağa çıktım. Sokak lambaları sönmüştü. Alışkanlıktan eczaneye doğru yürüdüm. Bir ara bir tilki gördüm ve Ved'i düşündüm. Geceler daha insaflı, demişti. Bu değil, dedim kendi kendime, bu her şeyi çöp gibi görüyor.

Daha hızlı yürümeye başladım, kendi ayak seslerimi ve onları örtmeyi bekleyen sessizliği dinleyerek. Düşündüm ki: Bir kadın bir erkek için üzülebilir, onu teselli edebilir yine de teselli uzun sürmez. Erkekleri düşündüm, birbirlerini kahraman gibi karşılamayı nasıl sevdiklerini – küçük zaferlerini kendileri icat etmeleri gerekse bile. Birbirlerine tuttukları alkışlar, bizim kısa tesellimizden daha uzun ömürlü değil.

Sonra yaklaşan bir trenin sesini duydum ve korktum çünkü burada demiryolu yok. Vagon vagon. Gözlerimi kapadım. Yolcu treni değil yük treni, pek çoğumuz vagonların üstlerine tutunmuş.

Gözlerim kapalı düşündüm ki: kalıcı olan bir şey varsa kadınların sevdikleri erkeği her ne olursa olsun kahraman gibi görmesi ve erkeklerin paylaştıkları yenilgi tecrübesiyle birbirlerine saygı duyması. Kalıcı olan bu!

Geçen tren düdüğünü öttürdü ve düdüğü bana Tora'daki dedemi hatırlattı. Hayatını, geceleri yolcu trenlerini temizleyerek kazanırdı ve bekledikleri yerlere yatakhane derdi. Motorlar orada uyur! demişti bana, beş yaşındayken.

A'ıdacığın

Mi Soplete,

Meydanın kuzeydoğu köşesinde, eski lastik yığınının orda, bir sarmaşık gül var. Okaliptüs ağacının yanında. Gül, beş metrelik bir dal uzatmış, çiçek açacak ışığı bulmak için ağacın gövdesi boyunca tırmanmış. Beş metre! Yüz otuz diken! Tek tek saydım. Saymak için ara sıra dalı kaldırmam gerekti. Bir-iki diken de koluma battı. Neden saymak istedim bilmiyorum. Muhtemelen sana gülün kararlılığından bahsetmek istediğim için. 130 diken.

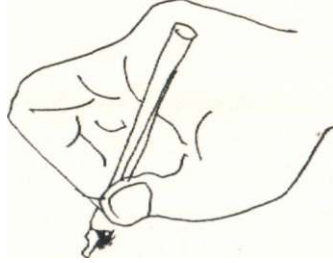
Seninle ben iki kuşak arasındayız. Birincisi bize yakın olanlar, ölenler ya da öldürülenler. Çoğu şimdiki yaşımızdan gençti. Bizi açık kollarla bekliyorlar.

İkincisi gençler, bizden örnek alanlar. Yaşamayı seçtiğimiz şey onlara cesaret veriyor. Açık kollarla, bizden devam etmemizi istiyorlar...

İkisinin arasındayız. Keşke, mi Guapo, birbirimizin kolları arasında olabilseydik!

Uzun zaman önce yaptığım bir şey miydi? Yoksa yapmak isteyip de yapamadığım bir şey mi? Neyse, elimi bir mektubun üzerine koyup sana göndermek için dış hatlarını çizmek istedim. Bir süre sonra –ne zamansa- nasıl el çizileceğini anlatan bir kitap buldum ve sayfalarını karıştırdım. Sonra da almaya karar verdim. Hayatımızın hikâyesi gibiydi. Bütün hikâyeler, ellerin de hikâyesidir – toplayan, dengeleyen, işaret eden, birleştiren, yoğuran, ören, okşayan, uykuda kendini bırakan, kesen, yiyen, silen, müzik çalan, kaşıyan, kavrayan, soyan, sıkın, tetik çeken, katlayan ellerin... Kitabın her sayfasında farklı bir

eylemi icra eden ellerin özenli çizimleri vardı. Ben de birini buraya kopyalıyorum.

Sana yazıyorum.

Şimdi sana dokunmak isteyen ellerime bakıyorum, uzun zamandır sana dokunamamaktan hükümsüz kalmış gibiler.

A'idacığın

*IMF WB GATT DTÖ NAFTA FTAA - kısaltmaları dili işgal ediyor,
eylemlerinin dünyayı boğduğu gibi.*

Ya Nur,

Kendime sorup duruyorum: Parmağın iyileşti mi? Neden söylemiyorsun?

Çin'de, Gingko Biloba diye bir ağaç var. Ağaçlar arasında ilkel bir tür. Çinliler ona Yüz Kalkan Ağacı dermiş. Yüz tanenin yüzü de senin olsun. Tıpta kan dolaşımını hızlandırır- özellikle bacaklarda. Gingko Biloba. Telaffuz ettiğini duyar gibi oldum. O davudi sesinle.

Bir kadın mahkûmun kafasını nasıl kazıdıklarını yazmışsın – mektubun geçen hafta geldi. Ne hissettiğini biliyorum. Ellerinde ayaklarının zincire vurulması gibi – zincirlerden kurtulmayı öğrenene kadar. Bir hafta kadar sürer. Ama bunu yapan ellere duyulan nefretin sonu yoktur.

Sabahın üçü, belki sen de uyumuyorsundur.

Sandalyelerden biri kırıldı, bacakları ayrıldı, minderi oynuyordu, bacakları birbirine bağlayan yan çubuklar yerlerinde durmuyordu.

Eduardo üzerinde oturmuş, okuryazarlığı artırmak hakkında konuşuyordu ki aniden sandalye kırıldı ve Eduardo kış üstü yere oturdu! Gülerek parçaları toplayıp köşeye koyduk.

Bu sabah çalışmadığım için sandalyeyi tamir etmeye karar verdim. Zaten zambakı hazır etmiştim. Hindibaların sapındaki öz gibi beyaz ve yapışkan. Kırık sandalyeyi baş aşağı çevirip sağlamlardan birine oturdum. Çekicim, tornavidam ve bir parça çaputum vardı. Çaput. Olga'nın eski kapitone kabanının kolundan bir parçaydı. Yapmam gereken şey açıktı. Çıkarabildiğim bütün tahta parçalarını yuvalarından çıkardım. Çıkmayanların

yeterince sağlam olduğu kanaatindeydim. Sonra bütün boş deliklere ve ayaklarla çubukların uçlarına zamk sıktım. Hepsini sırayla deliklerine soktum ve tahtayı darbelerden korumak için üzerini çaputla kapatarak çekiçe sağlamladım. Her şey yerli yerine oturdu. Sandalyeyi düzeltip baktım. Sonra tuhaf bir şey oldu. Ağlamaya başladım. Öyle çok ağlıyordum ki hiçbir şey göremiyordum.

Aradan kim bilir ne kadar zaman geçtikten sonra parmaklarımdaki zamk temizlemeye ve yüzümü yıkamaya gittim.

Geri döndüğümde sandalye dimdik duruyordu, her yeri tas-tamam ve deliklerin etrafından taşan zamk, Olga'nın kabanının koluyla silinmeyi bekliyordu. Sildim, üç vidayı sıktım ve sandalyeyi pencerenin önüne koydum (çatıdaki kedileri seyrettiğimiz pencere). Zamkın kuruması için iki gün bekle, dedim kendi kendime.

Beni ağlatan neydi? Sandalyeyi tamir etmek bu kadar kolayken başka şeyleri tamir etmenin bu kadar zor olması mı? Yoksa artık böyle işlerin senden soruluyor olmaması mı? Senden!

Küçük şeyler korkutuyor bizi. Ölümümüze sebep olabilen büyük şeyler cesaret veriyor.

A'idacığın

Bu gece Junction mahallesindeydim ve çok gençken takıldığım bir kafenin yanından geçiyordum. İçimden girmek geldi. Müzik çalıyordu. Akordiyon. Kafede değil aşağıdaki bodrumda, oraya inen bir merdiven vardı.

Akordiyoncu ayakta duruyor, başı neredeyse kırıslara değiyordu, masalarda oturan üç-beş kişi vardı ve ortada dans etmek üzere olan bir çift vardı – belki üçüncü ya da beşinci defa. Kız taş çatlasa on yedi yaşındaydı.

Tek başına piste çıktı ve kollarını biraz vücudundan ayırıp beklemeye başladı. Ne şaşkın şaşkın ona bakan eşini. Ne çalmaya başlamış olan akordiyoncuyu. Ne onlara başka bir çiftin de katılmasını. İçindeki güçlerin onu sürükleyip götürmesini bekliyordu. Ortaya çıkmasını. Sükûnetle, topukları yerden biraz yükselmiş, yüzü açık, elleri bileklerinden yukarı çevrilmiş, sanki yağmur başlamış mı bakmak için. İlk damlayı hissettiğinde hareket edecekti.

Damlalar düştü! Yirmi küsur adım atarak iki kere döndü, sonra deri ceketli, kot pantolonlu eşi ona katıldı.

Bir boyanın rengi gibi sabitti. Gerçi o renk kendisi değil, isteği idi. Yaştan mı? Hem evet hem hayır. Bütün renkler zaman içinde solar, yine de benim rengimin de onunki kadar parlak olduğunu umuyorum.

Aynanın karşısında saçlarımı yaparken oturduğum küçük tabureyi biliyorsun. En azından elli yaşında olmalı, üzerindeki nakışlı kumaş da yıpranmış ve solmuş. Ketenin üzerinde leke gibi, eskiden onu süsleyen çelenk ve meyvelerin izi var ama renkli ipek ipliklerin hepsi erimiş. Ben de tekrar kaplatmak için

onu Prem'in, bit pazarının arkasındaki küçük dükkânına götürdüm.

Bana tabure kaplar mısın?

Sadece koltuk ve kanepe kaplıyorum.

Küçük bir tabure, bak yanımda getirdim.

Tabure için saraca gitmen lazım!

Sonra güldü. Senin için piyano bile kaplarım! Koyu renk canlı gözlüğü ardında –trahoma yakalanmış– genç gözleri gülüyordu. Döşemeciler işlerinin çoğunu dokunarak hallediyor.

Tabureyi almaya gittiğimde hâlâ gülümsüyordu. Sana bir sürprizim var, dedi. Taburenin eski, soluk kumaşını bana gösterdi. Sonra hop diye arkasını çeviriverdi, orada ipek iplikler, bütün ihtişamlarıyla karmakarışık duruyordu. Daha dün boyanmışlar gibi. Mor, turuncu, nar kırmızısı, kızıl, limon sarısı, fıstık yeşili, kömür karası, fildişi.

Renkler, ışık görmedikleri için böyle korunmuş, diye açıkladı bana –kızınla dolgu malzemesi arasında. Saklamak isteyebileceğini düşündüm.

İpliklerin düğümleri küçük hücreler gibiydi. Kırmızı, beyaz, bakır, topaz. Nakışı işleyen kadın çoğunun üzerinde küçük kuyruklar bırakmıştı, tüy gibi ve kumaşı elimini tersiyle sıvazladığımda bu tüyler havalandı.

Böylesi renklerin canlılığı, üremenin sırrını barındırıyor. Renkler arzuyu kışkırtmak için var. Biz kadınlar da bunun için nakış işlemiyor muyuz? Patlayıcı yapmayı öğrenmeden önce nakış işlerdik. İkisi de muazzam sabır gerektirir.

Belki de o bodrumda akordiyon eşliğinde dans eden kızın bana boyaları düşündürmesi bundandır.

Şimdi gençler bildiklerini, herkesten daha canlı, yoğun ve kesin biliyorlar. Bildikleri şeylerin uzmanı hepsi. Bilmediklerini de biz gösterebiliriz onlara. Belki de hep böyleydi. Bugün onlara gösterebileceğimiz şey, zaferin bir yanılısına olduğu,

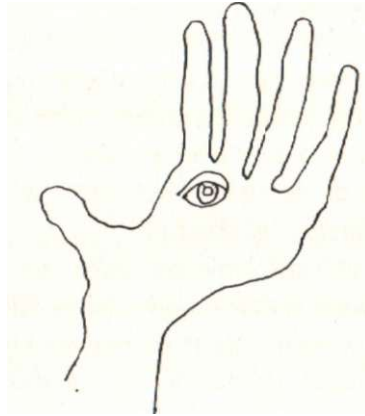
mücadelenin sonsuz olacağı ve mücadeleye bunun farkında olarak devam etmenin, hayat denen muazzam hediyeye hakkını vermenin tek yolu olduğu!

Onlar seni almadan önce geleceği pek düşünmezdim. Ana babalarımız bizim gelecek için mücadele verdiğimizi söylüyorlardı belki. Ama biz değil. Biz kendimiz kalabilmek için savaşıyorduk.

Onlar seni aldığından beri gelecek sürekli benimle çünkü seni bekliyorum. Henüz doğmamış çocukların hayatlarını hayal ediyorum. Aklım mı yoksa rahmim mi hayal ediyor onları bilmiyorum. Belki memelerim.

İlla bizim çocuğumuz olmaları da şart değil. Senin çocuklarını doğurma şansım olacak mı acaba hiç? Kemerime, bütün zamanı kuşatacak şeyi sıkıştırdıktan sonra hücrenin beton zeminine demir kapısı arasındaki boşluktan sızabilecek miyim?

Belki de tam ölmeden bir an önce, zaman tersine dönüyor-
dur, mi Guapo. Belki tam o anda geçmişe bakmak geleceğin bütün vaatlerini taşıyordur. Belki gelecek kısırda geçmiş hamile kalıyordur! Belki yıpranmış nakış tersyüz ediliyordur ve ipek iplikleri ilk boyandıkları anki haliyle görüyoruzdur.

Sana dört paket Jamaika kahvesi gönderdim. Üçü onlara,
biri sana.

A.

İkinci Mektup Paketi

Paketi bağlayan pamuklu kumaş şeridi üzerinde, kumaşın dokusunun biraz dağıttığı mürekkeple yazılmış şu kelimeler var:

Umudumuz var diyemeyiz – sadece ona kucak açıyoruz.

Mi Guapo,

Gecenin son karanlıkları. Daha uyumadım. Geleceği düşünüyordum. Herhangi bir yerdeki geleceği değil. İkimizin geleceğini değil. Burada kürtaajla almaya çalıştıkları gelecekten bahsediyorum. Başaramayacaklar. Korktukları gelecek gelecek. Ve içinde bizden kalan, karanlıkta koruduğumuz güven olacak.

A'idacığın

Ya Nur,

Sevgili Diplomat dediğin Nininha'yı hatırlıyor musun? Bir hafta önce, yuvarlak yüzü, minicik ayakkabıları ve ister oturuyor ister ayakta duruyor olsun, dünyaya balkondan bakıyormuş havasıyla çıkageldi. Akçaağaç şurubu getirmiş bana, Kanada'daymış. Onu görmeyeli çok oluyor ama hikâye anlatma konusunda hâlâ berbat. Moskova'da tanıştığı bir silah tüccarını anlattı bana.

Ne silahı?

Omuzlarını silkip adamın ona Letonya'ya davet ettiğini söyledi.

Neden Letonya, işi oradan mı yürütüyor?

Baltık Denizi'ni görmek için.

Senden ne istiyormuş?

Yaptığım taklitleri seviyordu.

Yani onu güldürdün mü?

Pek sayılmaz, çok gergindi, hem Rusça dışında sadece İngilizce biliyordu.

Sen iyi İngilizce konuşursun.

Hayır A'ida, unuttum. Uzun zaman önce Buenos Aires'teyken iyi İngilizce konuşurdum. Yine de adamın Riga'daki arkadaşlarını güldürdüm, o da benden ara sıra böyle gösteriler yapmamı rica etti.

Orada uzun mu kaldın?

O suikaste uğrayana kadar.

Suikast!

Onu yüzmeye havuzunda beklerken, dedi Nininha, bir silah

sesi duydum. Bekledim bekledim gelmedi.

Eee?

Oradan ayrıldım. Sadece beş gün olmuştu gideli zaten.

Kimin öldürdüğünü biliyor musun?

Hiç fikrim yok.

Tabii tepem attı. Kendimi kaybettim. Bağırđım çağırđım, galiba ona şıfıntı dedim. Ne diyeceğini bilemiyordu. Haksızlık ettiğimi biliyordum ama öfkemi kontrol edemedim. Onu sarsmaya başladım, fiziksel olarak, iki elimle. Öfkemin sebebi yaptığı ya da yapmadığı şeyler, Riga'daki otelde Rus'a nasıl davrandığı filan değildi – orası onun bileceğı şey. Söylemedikleri, suskunluklarıydı. Beni onlar çileden çıkardı. Ketumluk bir erdemdir kuşkusuz, hatta elzemdir. Ama Nininha'nın sessizlikleri umutsuzluktan kaynaklanıyor.

Hayatın bir kaza, olmaması gereken bir şey olduğuna inandırmış kendini. Bu yüzden de sessiz kalmak daha iyi, kalan parçaları toplamak, bir şekilde birbirine yapıştırmak ve gerisi hakkında hiçbir şey söylememek. Hiçbir şey. Hiçbir şey! Hiçbir şey!

Kendini benden kurtarıp tek kelime etmeden çekti gitti, kapıyı da kapatmadan. Çıkıp merdivenin üst basamağına oturdum. Gözden kaybolmuştu bile. Okalıptüs ağacının rüzgârda hışırdadığını duyabiliyordum ve kendime neden böyle öfkeden kudurduğumu sordum, kendim de hayatın olmaması gereken bir kaza olduğuna inanmaktan korktuğum için mi? Oturup ağladım; hem utanmıştım hem de kendime acıyordum.

İki akşam sonra Nininha kapıyı çaldı. Gülümsüyordu, konuşmamam gerektiğini göstermek için parmağını dudaklarına götürmüştü. Teybe gitti –hâlâ dağ fotoğrafının olduğu köşede– ve bir CD koydu. Sonra ellerini kalçasına dayayıp bekledi. Bir tango, nabız kadar hayati. Dans etmeye başladı. Bana bakmıyordu ama adım ve yön seçimleri mevcudiyetimi tanıyordu.

Tangolar hayatta kalabilmeyi başarmış yaşam parçalarından yapılmıştır. Bacakların zikzaklarında birbirine eklenmiş, ister dökülmüş olsun ister dökülmemiş, akan kana daima biat eden parçalar, çaputlar.

Bir dönüş yapıp durmasını bekledim, sonra ben de ona katıldım. Ağzı kulaklarında güldü, sonra beni tuttu, milonguero tarzı, çok yakın, ama bacaklarımız serbest, o yönetti ben de uyudum. O beni bekledi, ben onu bekledim. Vücutlarımız birbirini dinliyordu. Hiçbir şeyi kendine saklamıyordu, hiç suskunluk yoktu. Nininha kendini tümüyle bana açmıştı ki bu benim de aynı şeyi yaptığım anlamına geliyordu ve birlikte, bir makasın iki parçası gibi kestik. Hiç eksiz, dikişsiz bir elbise yapmak için kestik.

Senin için ne kesiyorum biliyor musun?

Seni seviyorum. A.

"Hiçbir tarih dilsiz değildir. İstedikleri kadar sahiplensinler, bozsunlar, hakkında yalan söylesinler, insan tarihi çenesini kapalı tutmayı reddeder. Sağırılığa ve cehalete rağmen, geçmiş zaman, şimdiki zamanın içinde tiktaklamayı sürdürür."

Galeano böyle diyor. Sağ olasıñ Eduardo.

Mi Guapo,

On üçündeydi. belki on dört. Sesi çoktan erkek sesi olmuştu ama sesinin ritmi daha erkek sesi ritmi değildi. Rafın canı yanıyordu ama belli etmemeye kararlıydı. K. iki çocukla birlikte kapımı çalıp beni uyandırdı. Raf sağ bacağından yaralanmıştı ve ayağını yere basamıyordu. İki kolunu omuzlarına alıp, tek ayak üzerinde zıplatarak taşımışlardı onu. Adının Raf olduğunu söylediler.

Anlık cesaret erken yaşta başlar. Yaşlanmak insana dayanıklılık getirir – yılların zalim hediyesi.

Ona cipten ateş etmişler; sokağa çıkma yasağı başladıktan sonra dışarıdaymış. Terk edilmiş bir kamyonun altına, oradan da bir harabeye sürünmeyi başarmış. Çocuklara onu eczanede tek başına muayene edeceğimi söyledim. Böylece ışıklar dikkat çekse bile –gece yarısını geçmişti– onlar bu işin dışında kalacaklardı.

Dükkândan bir sedye getirdik, Raf'ı üzerine yatırıp bozuk yoldan eczaneye taşıdık, sonra da daima arka odada bulundurulmuş hasta yatağına koyduk. Epey kan kaybetmişe benziyordu.

K.'ya isterse bir saat kadar sonra gelebileceğini söyledim, eğer ışıkları kapalı, kapıyı da kilitli bulursa, bu Raf'ı acilen hastaneye götürdüm demek olacaktı.

Muazzam büyümüşüm gibi baktı bana üçü birden. Muhtemelen gerekmez, dedim teskin etmek için, götürmemek için elimden geleni yaparım ama her şeyi hesaba katmak lazım değil mi? Buradaysak kapıya üç kere vurun.

Yalnız kaldığımızda Raf bana güldü. O kadar küçük biri için tuhaf bir gülüş – ikimiz de bir şeye seçilmişiz de bunu gururla öğrenmiş gibi.

Beş el ateş ettiler, galiba üçü ıska, dedi.

Annen nerde?

Köyde.

Burada ne yapıyorsun?

Çalışıyorum.

Geç vakitlere kadar!

Sen de öyle, diye cevap verdi ve gözlerini kıstı. Acıdan mı yoksa işbirliği işareti olarak mı bilemedim. Belki ikisi birden.

Kotunu sıvadım, bacağına sildim ve üzerindeki turnikeyi makarla kestim. Aniden kan fışkırmadı, demek ki şükürler olsun, atardamar sağlamdı. Merakla beni seyrediyordu ama merak ettiği kendi durumu değildi: Ne hayal ediyorum biliyor musun? diye sordu.

Tozlu, kanlı ayağının tabanını gıcıklayarak reflekslerini kontrol ettiğimde, olması gerektiği gibi bacağına kıpırdattı. Sınırler işlevini sürdürüyordu. Ayağını yıkadım.

Ne hayal ediyorum biliyor musun? diye tekrar etti.

Hayır, neymiş? Şimdi yaranı muayene edeceğim, çok acırsa bana fısılda.

Bir teknenin güvertesinde yatıyorum, tekneyi sen kullanıyorsun, karadan çok uzaktayız ve tekne dalgaları aşılıyor. Foş. Foş.

Yan yana iki yara vardı. Birisi uzun ve pek derin olmayan bir yara, diğeriye çirkin, küçük ve derin. Tahminim, birinciye açan mermi, yukarıdan ateşlendiği için sıyrarak girmiş ve dizin üzerinde, yaranın bittiği yerden dışarı çıkmıştı.

Çirkin yaranın içindeyse muhtemelen mermi vardı. Ağrıkesicilerin durduğu yere, diamorfin aramaya gittim.

Gitme, diye fısıldadı.

Seni güvertede bırakır mıyım? Kolunun yukarısına iğne yapacağım.

Yaptım, (5 mg.) ve birlikte bekledik.

Teknemiz nereye gidiyor? diye sordum, yaranın ağzını açmak için kullandığımız küçük pensi sol elime aldığımda. Yaranın *kıyısı* der Fransızlar, nehrin kıyısı der gibi.

Sağ elimde bir kanül vardı ve onunla usulca yoklaya yoklaya yara boyunca ilerledim, madeni bir tıkırtı duymayı ya da metalin ani sertliğine dokunmayı bekleyerek. Böyle gömülmüş bir mermiyi gözünle görmekten ziyade dokunarak bulma ihtimalin daha fazla.

Nereye gittiğimizi sen söyle, dedi, ben güvertede yatıyorum, dümen sende. Yolculuk nereye?

Mermi yoktu. Yaranın ağzını bıraktım. Şimdi sıra çirkin olan daydı.

Erkeklerin, bütün erkeklerin hayallerinin ortak bir noktası var, nedir biliyor musun? diye sordum.

Neymiş, dedi biraz diklenerek.

Keyifli şeyler hayal etmeyi seviyorsunuz...

Kanülü batırdığımda madeni bir ses duyar gibi oldum. İki kere daha vurdum. Mermi.

Ya kadınlar onlar ne...? Birden dişlerini sıktı.

Azıcık bekleyelim.

Peki kadınlar neyin hayalini kurar? diye sorabildi nihayet.

Ayrı olmayan yerlerin hayalini, dedim.

Yerler ayrı olmak zorundadır, kilometreler bunun için var!

Cevabının sakın mantığı, öyle çok seni andırıyordu ki dudakımı ısırma zorunda kaldım.

Bakma şimdi, diye fısıldadım, gözlerini kapa.

Gözlerimi kapatırsam korkarım, bana doğrultulmuş Uzi'lerini görüyorum.

Öyleyse yüzüme bak, ellerime değil.

Gamzelerin varmış! dedi, hâlâ gamzelerin var.

Yaranın dibinden, forsepsle, çürük bir diş gibi yeşilimsi mer-miyi çıkarttım. Kılını bile kıpırdatmadı. Sonra bir volkan gibi taşana kadar betadin doldurdum yaraya. Sağ yumruğunu sıktı, hepsi o kadar.

30 mm. Uzi mermisini cımbızla tutarak ona gösterdim.

Ağlamaya başladı. Başımı, başının yanına koydum ve bir-iki dakika içinde uyuyakaldı.

Yaralarını, hilal şeklinde bir iğne ve iplikle diktim. Nehrin iki kıyısını bir araya getiren her dikişten sonra, iğneyi tutan cımbızın üzerinden ipi dolandırarak düğüm atıyordum. Düğüm düğüm ilerledim. Ten birleşmek ister. İki yarayı da sardım, başının altına yastık koydum. Dalgaların üzerinde salınan bir tekneyi taklit etmek için sedyeyi sallamaya başladım.

Saat 2.30'du. Yalnızdık, bekliyorduk. Sessizdi. Uyumuş ol-manı diledim.

[gönderilmemiş mektup]

Mi Soplete,

Eşyaları kutulara yerleştiriyorum: kâseler, kupalar, tartılar, ateller, şırıngalar, makaslar, paketler, paketler, paketliyorum. Hayatımda kaç taşınma geçirdim? Çocukluğumda başlamıştı, oyun zannetmiştim, annemin gözyaşlarını görene kadar.

Bir mısra vardı, hatırlayabilsem. Kişneyen atlar... "Hiçbir dul dönmek istemez bize, gittiğimiz yerde, kişneyen atların kuzeyinde..."

Nereye gitsem benimlesin.

Ayrılmak zorunda olduğumuz bu dükkânda, Idelmis daha ben doğmadan önce, ilaç hazırlıyor, acı çekenlere tavsiyelerde bulunuyor ve dua ediyordu. Bileklerine kadar inen çiçekli elbiseler giyerdi, otlardan hazırlanan bir reçete gibi elbiseler. Beyaz önlüğü ben getirdim dükkâna.

Şimdi bu ayın sonuna kadar dükkânı kapatıp taşınmamız gerekiyor. Onun için çok zor. Onları almanın bir manası yok, dedi, geçen hafta yılanlar için. İnsan aklını nasıl kaybeder anlıyorum, diye yakındı bu sabah, buradan ayrılırken aklımı kaçırarak gibi oluyorum.

Hayatın olduğumu, hayatının ıstırabı olduğumu ve hayatının sevinci olduğumu biliyorum.

Idelmis emekli olabilir, eczaneyi devredebilir ama istemiyor. İçindeki bilimsani, en makul şeyin bu olduğunu biliyor ve benden destek bekliyor. Bensiz daha iyi yaparsın. İçindeki büyücü bunu reddedip arkasını dönüyor. Zamanı geldiğinde anlarız, diyor.

İyileştiren ve rahatlatan ilaçlar, umut reçeteleri ve uyarılar dağıtmaya hali nice olur? Sakatlanır, odasında oturup geri sayım yapmaya başlar, ikinciye dul kalır ve kişneyen atların ardında yok olur.

Bu gece hücrende sana sunduğum kendim değil –o çok kolay olurdu– sana kendini sunuyorum, her zerrenle sevilen seni.

Taşındığımız dükkân birkaç dakika mesafede, dondurma fabrikasının yakınında. Eskiden zahire ambarıymış. Sonra döşemeci olmuş. Senin içinde öleceğim ve sen benden önce ölürsen beni çağıracaksın. İlaçların alfabetik sırayla konduğu çekmeceleri olduğu gibi boşaltacağız, ilaç dolapları sökülüp Sucrat'ta tekrar takılabilirsin diye.

Buraya iş merkezi yapacaklarmış ve bütün geçitler, bel vermiş evler, sevilen köşeler buldozerlerle ortadan kaldırılacak.

Güzelavratotu, akdiken, ibuprofen, lizin, parasetamol, theophylline, kediotu...

Bu ikindi hiç düşünmeden bir şey söyledim ve Idelmis'in ruh hali bir anda değişti. Bir aydır ilk defa gözleri parladı ve elini kaldırıp parmaklarıyla havada görünmez bir flüt çaldı...

Bu boku Sucrat'ta daha farklı düzenleyelim, dedim. Ne diyorsun? diye homurdandı. Basit, dedim, ilaçları yine alfabetik sırayla düzenleriz tabii ama biçimlerine göre değil kapasitelerine göre.

Anında kaptı. Hap, pudra, kapsül, solüsyon, pomat, krem vs. şeklinde değil hangi hastalıklara iyi geldiklerine göre düzenleyecektik: kardiyoloji, mide, hematoloji, endokrinoloji, üroloji vs.

Daha önce hiç böyle bir şey yapıldığını görmedim, dedi, neden olmasın? Yapalım, çok iyi olur.

Ne fark var? diye sorabilirsin, doğrusu bilmiyorum. Tek bildiğim bütün hayatım beni sana getirdi ve Idelmis bu akşam gitmeden önce mutluydu.

Yapımızla ilgili bir şey mi?

A'idacığın

*Bazen zaman bulmak zor oluyor arada
benim için ne manaya geldiğini söylemek için
Kalbimin gülüsün sen...*

Johnny Cash, dün gece...

*Yorulduysan başını koluma yasla
Kalbimin gülü.*

Ya Nur,

Benden sabun istemişsin – yüzmeye en fazla bu kadar yaklaşabiliyoruz, demişsin. Bu sabah geldi mektubun. Ben de on iki kalıp sabun gönderiyorum, en azından dördü eline geçer umuduyla.

Tamara diye dul bir kadın var, ara sıra eczaneye geliyor. Yetmişlerinde. Bu sabah sağ elinin işaretparmağında bir kesikle geldi. Küçük bir şey ama biraz iltihaplanmış – iki-üç gün önce, patates dilimlerken bıçakla kesmiş.

Bana gösterdi. Başka kimseye göstermemiş ve artık ikisi –kesik ve kadın– birbirlerinin sinirine dokunmaya başlamışlar. Gidip biraz merhem getirdim, bir paket de küçük yara bantlarından.

Tamara'ya bantı nasıl yapıştıracağını gösterdim. Hareketlerimi sol eliyle taklit edip güldü.

Bir kere daha, diye ricada bulundu.

Ben de tekrar gösterdim ve bebeğini giydirmeyi öğrenen küçük bir kızın dikkatiyle taklit etti beni. Sağ eli bebeğe dönüşmüştü, artık tek başına küçük odasına döndüğünde kesiği değil, bir bebeği olacaktı.

Teşekkür ederim, dedi parayı ödedikten sonra, sen bir meleksin.

Başımı salladım. Melekler yok artık, dedim ona.

Bugün evlenme başvurumuzun reddedildiğine dair teyit geldi. IBEC-27 Yönergesi F Bendi.

Yokluğun hiçlik olduğuna inanmaktan daha büyük bir hata olamaz. İkisi arasındaki fark bir zamanlama meselesidir. (Bu

konuda bir şey yapamazlar.) Hiçlik önce, yokluk sonradır. Bazen ikisi kolayca karıştırılabilir: Kederimizin bir kısmı da bundandır.

A'idacığın

Vaatlerin neredeyse hiçbir i tutulmaz. Fakirlerin, sıkıntıyı kabulünde itaat ya da tevekkül yoktur. Onların kabulü sıkıntının ardını görür ve orada isimsiz bir şey keşfeder. Bir vaat değil, zira (hemen hemen) hiçbir vaat tutulmaz; zamanın kesintisiz akışı içinde bir ayraç, parantez gibi bir şeydir bu. Bu parantezlerin toplamı da sonsuzluktur belki.

Bu akşam iş çıkışı, Sayomal'e Ariadne'yi görmeye gittim ve o saçlarını çinko küvette yıkarken, küçük bahçesinden siyah frenküzümleri topladım. Saçları benimkinden çok daha gür – arkasına bir ordu bile saklanabilir!

İnsanın elini kırmızıya boyuyor siyah frenküzümleri ve renkleri olmasa da tatları siyah, siyah ve denizcil, deniz tabanında yaşayan bir şeyin tadı gibi. Denizkestanesi ya da başka kabukluların da benzer bir tadı olabilir ama bunun kadar keskin ve rayıhalı olmaz. Bunu nereden mi biliyorum? Bilmiyorum, mi Guapo, yine de biliyorum.

Kokusunu hatırlıyor musun? Siyah frenküzümün? Özellikle de meyveleri olgunlaşmaya başladığında yapraklarının kokusunu. Bu kokuya bayılıyorum. Senin hücrene taşımak istiyorum.

Bu kokuya bayılan küçük beyaz bir salyangoz da var. Kaç çeşit salyangoz var bil bakalım? Tahmin et. Otuz beş bin! Bu gece hücrene siyah frenküzümü kokusu getirmek istiyorum.

Bu salyangozlar küçük, küçük parmağımın tırnağı kadar. Onlarcası yaprakların üzerinde uyuyor, yaprakları hamak gibi kullanarak. Orada yedikleri her neyse gözle görünür bir zarar vermemişler. Çoğu salyangozun, sert dilleriyle taşları ve ağaç kabuklarını sıyırarak beslendiklerini öğrenmiştim – insan neler öğrenmiyor! Adeta yürüdükleri kaldırımın üzerinde ne bulurlarsa onu yiyorlar.

Ariadne'nin siyah frenküzümü çalısında, her salyangoz saatte on frenküzümü yese farkına bile varmazsın – o kadar çok meyve var!

Bu da bana Dimitri'nin –kaynak yetersizliğinden evdeki in-
şaata ara verdi– dün söylediği bir atasözünü hatırlatıyor: Bir
şeyin çok olduğu bir yerden azıcık almak, hırsızlık değil payla-
şımdır!

Denizkestaneleriyle ilgili anlattığım şey salyangozlar için
de geçerli. Belleğin ömrüyle kıyaslandığında bütün hayatlar
gülünç ölçüde kısa. Kabuklular ve karındanbacaklılar, üç aşağı
beş yukarı aynı dönemde evrimleşmiş, memelilerden çok önce.
Kalkıp sana iki müebbet vermezler mi!

Bütün gün hava sıcak ve boğucuydu – sana şişe şişe soğuk
su göndermek istediğim havalardan. Sonra, frenküzümlerini
toplamak için tabureye oturduğumda hafif bir akşam esintisi
çıktı ve güneşin son ışınları tatlı tatlı sırtıma vurdu, kürek ke-
miklerimin üzerinde ılık ipeği hissedebiliyordum ve Ariadne
banyosunda şıkırdıyordu. Yaşayacak tek bir hayatımız var, se-
ninle benim.

Bir dalı kaldırıyorum ki bütün yemiş öbeklerini görebile-
yim ve toplamaya başlıyorum.

Keçiymiş gibi sağlamaya başlıyorum çalığı.

Yemişler birer birer, parmak uçlarımdan parmaklarıma, oradan avucuma akıyor. Avucuma sığmaz olduklarında onları bir tasa boşaltıp yeni baştan başlıyorum, öbek öbek, dalları tek tek kaldırarak.

Yemişler daldan kurtulup parmaklarım boyunca elimin çukuruna yuvarlanıyor, sadece bunu yapmaya yazgılıymışlar gibi. Tuhafbir his. Parmaklarımın dokunmasıyla vadeleri dolmuş gibi. Bu da bana şeyi hatırlatıyor, her ayın belli bir döneminde, bir yumurtam yumurtalıktan ayrılıp tüpümün ağzına düşüyor, kirpiğe benzeyen uzantıları onu ileri itiyor, rahmimin yukarısında periton ağzına, köşk tabir edilen yere gelene kadar. Mi Guapo, hücrende sana derim ki: O köşk senin köşkün!

Üç kilo topladım. On iki kavanoz siyah frenküzümü jölesi yapmaya yeter. Asla fazla şeker koymayacaksın. Denizkestanelerini boğmayacaksın. 200 dereceye ısıtacaksın.

Yumurtalıklarımın her birinde iki yüz bin olası yumurta var. Yaşadığım müddetçe sadece dört yüz kadarı olgunlaşacak. Doğanın bereketi böyle bir şey işte.

Jöleyi yarın yapıp sana dört kavanoz göndereceğim. Üçü onlara, biri sana. Bereket mi dedim? Kararlılık kelimesi daha iyi!

Şimdi kokusunu alıyor musun siyah frenküzümlerimin?

A'idacığın

Siyah frenküzümü lapası yanık acısını alır.

Palindrom. Baştan sona da sondan başa da aynı şekilde okunan yazı. Yunan Yannis'e bakılırsa tam çevirisi Dönüş Yolu'ymuş.

Bir günün palindromu. Uyuyorum, ama en derin yerinde değilim çünkü hâlâ beni hoş karşılayan uykunun verdiği hazzı duyabiliyorum. 73. hücrenin karyolasında, ayaklarım GD istikametinde, uykuyu bekliyor ve günü gözden geçiriyorum. Karyolanın üzerine bir yığın kitap koyup sol ayağımla üzerine çıktığımda sol omzum duvara geçiyor –duvarda parlak bir benek var, her gece pijamamın değip süründüğü yerde– çünkü gökyüzünü ancak böyle görebiliyorum, başka türlü göremiyorum. Bu gece parlak yıldızlar bekliyor. Ava takımyıldızı. K-KD.

Pantolonu çıkar. Botları çıkar. Bağlarını çöz. Karyolaya otur. Aynaya bakmadan dişlerini fırçala. Her nedense aynaya izin veriyorlar ama şişeye vermiyorlar. Uyanıp kalktığımda aynaya bakıp Günaydın diyorum. Asla İyi Geceler demiyorum. 73. hücreye geldikten sonra peydahladığım bir batıl alışkanlık. Nakledildiğimde değişecek.

Radyomda müzik dinliyorum. Mozart bir-iki palindrom beste yapmış. Gardiyan eşliğinde Ortak Mekândan çıkıp koridorda yürüyorum, bomboş mezbaha koridor. Uzmanlaşmış hapis hane mimarlarına yaptırılıyor bu mezbahalar. Bir aralık gardiyan durup bana 18 yaşındaki oğlundan bahsediyor, yüzme şampiyonu olmak istiyormuş. Yüzme kelimesini tekrar ediyorum çünkü söylediğim zaman seni düşünüyorum. Aynı zamanda 69. hücreden gelen başka bir sesi dinliyorum: eski bir şarkı, sözleri değiştirilmiş, belli ki bir mesaj.

Ortak Mekânda TV açık. Yemekten sonra Murat, Ali, Jaimes, Kadem'le EGEG hakkında hararetli bir tartışma. Enerji Girdisinden elde edilen Enerji Getirisi. Günümüz kapitalizmi, fosil yakıtların yoğun enerjisinin çok yüksek getirisi olmasa imkânsız olurdu, buradan da şu soruya geliyoruz, kırk yıl sonra petrol rezervleri tükendiğinde ne olacak? Sadece zayıf güneş enerjisi mi kalacak? En yakındaki gardiyan, platformun üzerinde, silahı dizlerinde bizi dinliyor.

Televizyon programlarında insana yanılısama gibi gelen, orada gördüğümüz insanların bu kadar engin bir yürüme alanına sahip olması. Irak'taki ABD birlikleri galiba DIME silahları kullanıyor, deriye zarar vermeden iç yanıklar oluşturan silahlar. Bu gece çorba suhuydu.

Gönderdiğin zeytinyağını uzanabildiğim bütün tabaklara biraz biraz döktüm. Ortak Mekânda şişe bulundurma hakkını müzakere ettik. Silahları, bizim kırık camla kesebileceğimiz her şeyden daha hızlı. Kadem'in yemek yememesi mevzuunu konuştuk Jaimes'le. Üçüncü ayı. Daha kolaylaşıyor – yavaş yavaş her birimiz, kendince, zaman içinde hareket etmeyi öğreniyoruz.

İkinci vakti atölyeden çıkarken üst araması yaptılar. Bir şey bulamadılar. Silvio, Samir, Durito ve ben telefon, televizyon ve başka elektronik gereçler tamir ediyoruz. Atölye saatleri mutlulukla ağır geçen saatler, hızımızı keyfimize göre ayarlıyoruz, ilginç bir hiçimde hapishane otoritesi, bizim tamirci kurnazlığımıza muhtaç.

Bazı günler öğlen yemeğinde çok az konuşuyoruz. Bugün de öyleydi.

İştahımız açılsın diye avluda bir saatlik spor, 8 yeni mahkûm. Haber almak, uyarılarda bulunmak ve para vermek için, aramızdan iki kişi arkalarında yürüdü; içeri alırlarken bütün paraya el koyuyorlar. Senden haber aldım.

Avluya girdiğimde gökyüzüne bakıyorum, havan nasılmış görmek için. Gökyüzünü, koltuğunun altıymış gibi kokluyorum. Süzülen beyaz bulutlar hızla hareket ediyor. Daha görünmeden kayboluyorlar. Sen ziyaretime gelemedikçe seni zihnimde daha iyi canlandırıyorum. Etrafında bitimsiz mavilik. Avlunun üzerindeki mavi gökyüzü kayıtsız değil, hem de hiç değil. Asla galiplerle işbirliği yapmıyor, sadece takip edilenlerle yapıyor. Avluya ilk adımımı attığımda tekrarlanıp duran bir düşünce.

Hücrede okuyor ve not alıyorum. Başka pek az şeyin olduğu yerde kelimeler önemli. İlk olarak, gezegenin doğası, bütünüyle, kullanım değeriyle değişim arasındaki farktan, bu basit farktan ibaretmiş muamelesi görme riski altında. Abdesthaneden bir fincan kahve ve ekmekle dönüyorum, gardiyan eşliğinde. Boş kahve fincanını uzatıyorum.

Vücudumu ağır ağır kuruluyorum. Yıkıyorum. Hücre kapısının dışında, kolumda giysilerim, abdesthane birliği gardiyanla birlikte gelene kadar bekliyorum.

Uyandım.

Uyandırma zilinin cehennemi gürültüsü. Minicik bir an nerede olduğumu bilemiyorum. Uyuyorum.

Hayati,

Ayaklarımın arasında kırmızı bir leğen, çatıda, dördüncü oda dediğin yerde oturuyorum. Aşağıdaki sokağın köşesindeki şekerci dükkânından yanık vanilya kokusu yükseliyor. Akşam kokularından. Sabahları hiç olmaz. Saat akşamın sekiz buçuğu oldu bile ama insanlar hâlâ sokağın gölgeli tarafından yürüme-yi tercih ediyor. Çatılar arasında iki kırlangıç uçuyor. Şu anda görebildiğim şeyler arasında en çok onlar keyif verirdi sana. Onları görmek.

Kırmızı leğenle iki çatı üzerinden aşip Ramon'ların oraya gidiyorum. Orada çeşme var. Leğeni çalıntı suyla dolduruyorum. Geri dönüp sandaletlerimi çıkarıyorum ve sol ayağımı serin suyun içine sokuyorum.

Suyun içindeki ayağım da sana kırlangıçlar kadar keyif verir mi acaba? Dalga geçiyorum! Vakit öldürmek için bundan iyisi yok, der Manda. Dalga geçmek zamanı hızlandırır, der.

İki ayağımı birden leğene sokunca total kalmış gibi hissediyorum. Bu yüzden de serinlemiş olan sol ayağımı çıkarıp sağ ayağımı sokuyorum. İnsanların yaşı en iyi ayaklarından anlaşılır. Benimki de öyle.

Bir-iki saat önce Ama buradaydı. Saz gibi incecik. Beni penceresinden seyreliyordu, sonra dışarı çıktı, yanıma oturdu ve fısıldadı: Sana tuhaf bir şey anlatacağım!

Komik mi nahoş mu?

Can sıkıcı, dedi. Sonra biraz durdu.

Anlat hadi.

Dün akşam bir arkadaşımın evinde televizyonda film seyre-

diyorduk, dedi. Özel bir şey değil, Arjantin filmiydi galiba ama erkek başrol oyuncusu Rami'nin ikiziydi. İnan olsun. Her şeyi Rami'nin tıpkısı! Kesin o dedim kendi kendime! Boynunu çevirmesi aynı. Yürümesi, öksürmesi aynı. Ayakkabısını çıkarması aynı. Saçlarının seyreldesi aynı. Filmi seyrederken kafayı yiyecektim çünkü Rami olamazdı. Hem öldü hem de hiçbir filmde oynamadı.

Ama'nın nefesi tıkanmaya başlamıştı. Benim katlanamadığım –kelimeleri tükürür gibi söyledi– iki Rami olması. Eşsiz değilse ölmemiş demektir!

Dudağında ve çenesinde ter vardı. Bu ne demek anlamıyor musun? dedi. Rami bir hiç uğruna öldü demek. Başını başıma yasladı.

Şimdi sana bir açıklama yapmam lazım. Ama, Rami'yle geçen kış tanıştı. Kendisinden on yaş büyük bir adam. Elektrikçiydi, bilgisayardan iyi anlıyordu. Ben sadece bir kere gördüm. Pek mağrur bir bıyığı, gülen gözleri vardı. Ama ona âşıkıy berraz. Aşkın birazı olur mu? Belki bir ayar meselesiydi, düğmeyi sonuna kadar çevirebilirdi! Ama çevirmemişti.

Dört ay önce Rami öldürüldü, devriyeler tarafından yatağından kaldırıldı, Zab nehrine götürüldü ve vuruldu. Ama'nın ancak üç gün sonra, cesedi bulunduğunda haberi oldu.

Ölüm haberini aldıktan sonra, onlar söylemeden biliyordum, demişti. Onu vurdukları gece hissetmiştim. Apansız uyanırdım ve kaburgalarımın içinde dipsiz bir kuyu vardı. Onu hissettim. Kendimi içine atamadım çünkü kuyu bendim! Neyse ki, demişti uzun bir suskunluktan sonra, ona iyice alışmamıştım. Yeniydi. Ona acıdığım için ağladım, acıdığım ve öfkeli olduğum için ve onun için dua ettim ama kendim için değil. Hâlâ bir çuval şeyim var, hayatta seçecek, alacak, sevecek, kaybedecek, teker teker.

O feci haberi aldığı akşam, bu geceye göre çok daha sakin-

di. Bu gece çatıların tepesinde haykırdı. Nasıl mümkün olabilir, diye bağırdı, iki Rami olması nasıl mümkün olabilir?

Gel otur, dedim ona.

Yarı-daimi gülüşüyle bana dikkatli dikkatli baktı. Tamam, dedi, aynı anadan doğmuş ikiz olsa neyse, ama ikizi yoktu!

Çatının kenarına yürüyüp kendi kendine mırıldandı: Tek bir Rami yoksa, Rami eşsiz değilse, o zaman ölmemiştir! Değilse, eşsiz değilse yasını nasıl tutabilirim? Ama yasını tutmaya ihtiyacım var!

Oturup kederle, derin bir kederle uluya uluya ağlamaya başladı. Gözyaşları ve ter yüzünü parlatmıştı. Yirmi yaşında. Birlikte bekledik. Sonra kırmızı leğendeki suyu döküp Ramon'un çeşmesinden doldurmaya gittim tekrar ve geri getirip ayaklarımızın yanına koydum.

Sandaletlerini çıkar, dedim.

Sen de çıkarırsan çıkarırım, dedi.

İki ayak için çok küçük.

Benim sağ ayağım senin sol, dedi ve birden gülmesi kesildi ve eliyle yüzüne su serpti.

Bu gece anlatacağım budur.

A.

*Açlığın ortadan kaybolduğu gün, dünya, insanlığın emsalini
görmediğı bir tinsel patlamayla karşılaşacak, dedi Lorca, bir
süre önce Jaimes'e.*

Ya Nur,

Geçen hafta Alexis'i gördüm. Kâğıt oynadık. Benim ortamdı ve arka arkaya üç kere açtık çünkü sadece iki jokerimiz vardı. Getirdiği bademleri yemekten kendimi alamıyorum. Epeydir erzaksız kalmıştık. Dinle, bir tane ısııyorum, dişimin onu nasıl çtırdattığını duyuyor musun?

Çocukken bademin başka hiçbir yemişe ya da meyveye benzemediğini çünkü el yapımı olduğunu düşünürdüm. Şimdi çözünebilir protein içerdiğini biliyorum. Acı olanları, tatlısından farklı olarak hidrosiyamik asit içeriyor, altın ve başka saf madenleri çıkarmak için kullanılan madde ve bazen yakalandığımızda, bizi ölümden beter sonlardan kurtarmak üzere küçük şişelere konan madde.

Beyaz çiçek açan badem ağaçlarını bilirdim elbette. Gelin beyazdır, saçımda o çiçeklerle evlenmeyi hayal ederdim. Şimdi Suze hapishanesinin ziyaretçi salonunda evlenmeyi hayal ediyorum (üçüncü başvurumuzu da reddettiler).

Ağaçları bilirdim, yine de bademleri halkalar halinde masaya yerleştirdiğimde, bunları uzun zaman önce bir kadının şekerleme olarak tasarladığını düşünürdüm. Çok uzun zaman önce. Bir tanrıçaydı, kadın değil. Sevgilisi için yapmıştı bu şekerlemeyi. İlk bademi hazırlamış, tadına bakmış, şekerini azaltmış, yağ eklemiş, tekrar tadına bakmış, başını sallamış, bir fiske kimyon katmış ve sevgilisi döndüğünde ona badem yapmaya karar vermişti.

Sonra bir ağaca talimat verdi. Keserek ve bağlayarak değil, sözlerle yapılan ilk aşıydı bu. Ertesi bahar ağaç çiçeklendi ve hazıranda şu anda benim yediğimle aynı tatta bol bol badem

üretti. Sonra tanrıçanın sevgilisi bir daha dönmek üzere bir gemiye binip gitti ve tanrıça, bir başka ağaca acı badem üretmesi için talimat verdi ama bunun çiçekleri daha pembemsiydi çünkü yaralı kalbinden damlayan kanla boyanmıştı.

Hidrosiyanik asit aynı zamanda kasılmaları da önler. Aşırı yüksek tansiyonu düşürmek için iğnesi yapılır.

Alexis de bana bir hikâye anlattı. Hikâyeyi dinlediğim dördüncü kişi. Hepsî de hapishaneden. Diğer üçü anlattığında havlamaya ilk senin başladığını söylemişlerdi, yanındaki deliğe tıkılan yeni gelmiş yaşlı bir adamı yanındaki hücrede döven gardiyanın ettiği hakaretleri protesto etmek için. Sen anlattığında, iyi hatırlıyorum, havlamaya başlayanın adam olduğunu söylemiştin.

İnsanın bilmediği bir hapishaneye aktarılmasının nasıl bir şey olduğunu bildiğinden bence havlamayı onun için sen icat etmişsindir! Buna eminim neredeyse. Doğru düzgün nefes almak için bir-iki saat geçmesi gerekir bilmediğin kapı, bildik şekilde kilitlendiğinde yüzüne karşı! Yüzüne karşı! Dilin dışlarının arasında.

Her neyse, yaşlı adamın hücresinin öteki tarafındaki yoldaşlar da havlamaya katılmış ve havlama hücreden hücreye atlaya atlaya, hiç acelesiz, bütün kata yayılmış.

Öyle sıradan bir havlama değildi, diyor Alexis ısrarla. Av köpeği havlamasıydı. Av köpekleri koşarken havlar, sürünün geri kalanına haber vermek için havlar. Terrierler gibi sadece varlıklarını bildirmek için havlayıp susmazlar. Birbirlerini dinler, cevap verir, taklit eder, kuşatırlar.

Gardiyanlar bağırma, tehdit etmeye, kapılara vurmaya başlamış. Bok-değneklerini çıkarmışlar. Alarmları çalıştırmışlar. İşe yaramamış. Havlama devam etmiş ve gardiyanların çıkardığı gürültünün aksine, havlama kendinden emin ve sakinmiş. Kattan kata sıçramış ve bütün hapishane havlamaya başlamış.

Sonra belli bir noktada havlama değişmiş, daha derin ve mahrem, daha kakhahalı bir havlama halini almış ĉünkü herkes gardiyanların korktuğunu anlamış.

Her zamanki kontrol mekanizmaları parmaklarının ucundaymış ama korku sırtlarına dokunuyormuş, omurgalarından aşağı. Kontrol edemeyecekleri şeyin büyüklüğü ellerini kollarını bağlamış. Bu ayan beyan görünür görünmez de sayıca noksan olmayı bir tehdit olarak algılamaya başlamışlar. Bedenleri tekrar tekrar saymaya başlamışlar. Birbirlerinden kuvvet almak için kaçamak bakışlar fırlatıyorlarmış.

Peki bu ne kadar sürdü? diye sormuştum sana. Omuzlarını silkmiştin. Bunu neden yaptığını anlamıştım. Bütün gece! demek istediğin için yapmıştın. Bunu söylemek ĉok abartılı olacaktı ama aynı zamanda Allahın gerçeği. O da sık sık abartır.

Sonunda hepiniz –aynı anda– havlamayı kesmeye karar vermiştiniz ve bir tekiniz bile, en yalnızlar, en yeniler bile meydana gelen sessizliği bozmaya kalkışmamış. Bir kez olsun sessizliğin onlara, gardiyanlara değil, size, havlayanlara ait olduğunu anlamışsınız. Havlamanın bütün gece sürmesinin sebebi de bu!

Bunu tekrar anlatırken, hepinizi seviyorum ve size şu gönderdiğim şeyi gönderiyorum.

Nereye istersen oraya koy.
A'idacığın

Radyoda, Mussorski'nin "Bir Sergiden Tablolar"ının bir kaydı çalıyordu. Epey uzun. Yarım saati aşkın. Bayağı da sessizlik var, tek tek saymadım. Daha önce hiç duymamıştım. En azından daha önce hiç dinlememiştim. Bu sefer dinledim. Ertesi sabah Murat da aynı şeyi dinlediğini söyledi. İkimizde de aynı etkiyi yaratmış. Birbirimize anlatınca güldük. Tıpatıp aynı etki.

M.'nin bestesi ilhamını, bestecinin gezdiği bir resim sergisinden almış. Kuşkusuz ezgilerin bir kısmı kafasındaydı. (Hapishane kütüphanesindeki ansiklopediden baktım. Bu besteyi yaptığında kırk yaşındaymış, iki yıl sonra da alkol ve epilepsi yüzünden ölmüş.) Yine de sergiyi gezmek ona ihtiyaç duyduğu ritmi vermiş.

Yine de hem Murat hem de benim için, piyanonun çaldığı, bir tutuklunun hapishaneden bırakıldıktan sonraki yürüyüşüydü. Büyük hapishane kapısının içindeki küçük kapı ardından kapanmış, sokakta şehre doğru yürüyor.

Yakalanıp mahkûm edildiğinden beri şahit olmadığı günlük hayat sahnelerini seyrede seyrede ilerliyor ve müzik tam yürüyüşünün ritminde. Ya da daha net konuşmak gerekirse, sokakta yanından geçtiği şeylere göre değişen ama her seferinde salıverilmenin ritmine geri dönen piyano ritimleri ya da ezgileri, halen içeride olan bizlerin, buradan kurtulmamız halinde, dışarı çıkmayı ve şehre inmeyi hayal ettiğimiz şekildedir tasta-mam. Öteki mapushanelere de duyurmalı bunu.

Kaynakçım,

Turbojet motorlarla ilgili bir kitap buldum. Eski bir ceketinin cebindeydi. Ceket de, senin deyiminle companero'nun yatak odasındaki çatı kirişinin üzerindeydi. Kuzey rüzgârını kes sin diye tıkıştırılmışsın oraya.

Ceketi oradan çıkarttım çünkü hem hatırladım hem de Sahar'a diktiğim palto için büyük bir düğmeye ihtiyacım vardı. Kitabı Kartaca'dayken almışsın. Fransızca ve *Que Sais-Je*, Ne Biliyorum dizisinden.

Bu dizinin ismi beni o zaman da güldürürdü, seneler sonra yine güldürdü. Bilmemiz gereken her şeyi biliyoruz ama kelimelere sığmıyor! Bilmediğimiz asla bilemeyeceğimiz şeyse bundan sonra ne olacağı.

Kitap elimden düştü ve senin boş bir sayfaya çizdiğin bir şema açıldı. O anda bir aşk şiirine baktığımı anladım! "Moteur de lancement et excitatrice > génératrice > chambre de combustion > turbine"!

Bir aşk şiiri! Uzatmalı sadakat hayal gücüne bunları ediyor işte!

Düğmeleri kestim.

Asetilenciğin

Mi Guapo,

Küçükken kuş tüyü koleksiyonum vardı. Neredeyse 200 tane. 27 farklı türün. Her kuşun kendi zarfı vardı. Çocukluklarımızı pek anlatmadık birbirimize değil mi? Bunu yapacağımız âni sabırsızlıkla bekliyorum, inşallah. İnsanlar birbirlerine âşık olduklarında çocukluklarından bahseder ama biz yapmadık. Neden sence? Ben biliyorum galiba ama anlatacak kelime bulamıyorum. Sen çıktığında bulurum. Meleklerle ilgi duymamı sağlayan da bu kuş tüyü koleksiyonu olmuştur ilk. Kerubiler, serafalar, düşmüş melekler ve özel ulakları öğrenmiştim. Her melek sınıfının farklı kanatları ve uçmadıkları zaman onları katlamak için farklı yöntemleri ve doğal olarak farklı tüyleri vardı.

Ne zaman kuş tüylerimden birini parmağımla boydan boya okşasam bir dilek tutardım. Tarsa Enstitüsü'nde eczacılık okumaya başladığımda meleklerle yolumu çoktan ayırmıştım. Ama bu aralar başka şeyler düşünüyorum ve ne düşündüğümü sana bir mektupta anlatmak istiyorum günün birinde.

Uzun zaman önce, sonsuzluğa en yakın şeyin sevişme sonrası duyulan bahtiyarlık olduğunu düşünürdüm. Şimdi belli bir tür söylenti duymak olduğunu düşünüyorum. Yolların ve kaldırımların yapılacağı, silahların evlerde tutulacağı ve babaların oğullarına aritmetik öğreteceği bir gelecekte başlayacak bir sokak söylentisi.

A'idacığın

Cehennem para babalarının icadıydı; amacı, yoksulların dikkatini mevcut sefaletlerinden saptırmaktı. İlk olarak, bundan bile daha beter bir durumda olabilecekleri tehdidini sürekli yineleyerek. İkinci olarak, itaakâr ve sadık olanlara, başka bir hayatta, Tanrı'nın krallığında, bu dünyada servetin satın alabileceği bütün her şeyin, hatta daha fazlasının onların olacağını vaat ederek.

Cehennem korkusu olmasa, Kilise'nin gösterişçi zenginliği ve amansız gücü, açıktan açığa sorgulanabilirdi çünkü kutsal kitabın öğretileriyle açık bir tezat oluşturuyordu.

Cehennem, servet birikimine bir nevi kutsallık ihsan etmiştir.

Günümüzde cezalar merteye atlamıştır. Öte dünyadaki cehennemi hatırlatmaya gerek yoktur artık. Dışarıda bırakılanlar için bu dünyada bir cehennem inşa edilmektedir, tam da aynı şeyi ilan etmek için: Ancak zenginsen hayatta olmanın bir anlamı vardır.

Mi Guapo,

Küçük kuşlar birer birer elma ağacının çıplak dallarına konuyorlar, eski döşemeci dükkânının arkasında, ama artık başka bir dükkâna dönüştü, ilaçlar geldi, açıldı, yeni düzenle çekme- celere ve raflara yerleştirildi. Zemin alanı, eski eczaneye göre biraz daha büyük. Suse hapishanesinin bir katının en azından yarısı kadar filan herhalde. Mesele, yeni dükkânı bulmanın zor- luğu çünkü yol tarumar edilmiş vaziyette. Müşteriler kapıdan girdiklerinde çoğu ya ısıklık çalıyor ya da ağızlarından derin bir nefes bırakarak söyleniyor: Hiç bulamayacağım sandım! Ney- se ki artık yerini öğrendim, şükürler olsun! Dünyanın bir ucuy- muş! diyorlar.

Idelmis onlara şu cevabı veriyor: Kim bu dünyanın merke- zinde olmak ister ki! Şikâyetiniz nedir? Doktora gittiniz mi? Yoksa ev ilaçları mı istersiniz? Dilini alıştırdığı *ev* kelimesi bu- rada, çok eski, bitkisel ilaçların kod adı.

Aynı zamanda, mümkünse, reçetede yazılı olanla aynı işi gören başka ilaç isimleri de veriyor. Bunlara rekabetçi tedavi- ler diyor. Rekabetçi ne? Büyük bir ilaç şirketinin bir diğerine balta vurmak için ürettiği ilaç. Tıpkısının aynısı ama biraz da- ha ucuz, çok pahalı gelmiyorsa bunu alın.

İlaç şirketleri, hayvanlar, özellikle köpekler için de birkaç ilaç üretiyor. Köpek ilaçlarının kutularında, tavsiye edilen doz hem harflerle hem de braille alfabesiyle yazıyor, rehber köpe- ğin kör sahibi de köpeği hastalandığında okuyabilsin diye. Dü- şünceli, basiretli bir uygulama. Ancak Humira paketi üzerinde –poliartirit için (fiyatı bin doların üstünde)– doz ve gerekli ön-

lemeler titizlikle yazıldığı halde, onun ya da benzerinin parasını ödeyebilmek için nereden para bulunacağı ya da çalınacağı belirtilmiyor!

İdelmiş, taşınma hayhuyunu tahminimden daha iyi atlattı. İlaçları eczacılıktaki işlevlerine göre düzenleme fikrim de onu hem heyecanlandırıyor hem de kafasını karıştırıyor. Yeni başlayan biri için kolay olmazdı ama o eski kurt ve bütün dükkâna bir seyrüsefer haritası muamelesi yapıyor – gemisinin güvertesini adımlayan bir kaptana dönüştü. Belki de ona bir şapka almalıyım! Hormon nehirleri üzerinden, römataloji kıtasından, endokrinoloji kıtasına beş saniyede ulaşıyor. Bütün küçük adalara yanaşabiliyor – mesela anti-enflamatuvar non-steroid adasına. Hiç farkına varmadan bir gemi hediye etmişim ona! Tezgâhta müşterilerle ilgilenmediği zamanlarda oturup kitap okuduğu masasıyla sandalyesini ses boğazına yerleştirdi: oto-rino-laren-goloji. Bu arada eczanenin buzdolabına bolca dondurma stokladım (limonlu, mangolu, frenküzümlü, portakallı) ve her akşam saat altıda ona bir tane ikram ediyorum. Kapıda dikilip, ıssız arazi üzerinden dondurma fabrikasına bakarak yalıyor. Rutinler işe yarar.

Elma ağacının çıplak dallarındaki kuşlara geri dönersek. Bu sabah dükkânı açmadan önce gözüm ağaca dalmış, bir hafta önce ortalığı tarumar eden füzeyi düşünüyordum. Daha pek çok evle birlikte berber Gassan'ın evi de yıkıldı.

Kuşlar birer birer geldiler; ağaca konmadılar, dualar gibi dallarında belirdiler. Gassan'ın evini, örgüt evini hedef aldığı iddia edilen bir füze yerle bir etti! Kuşlar elma ağacının dallarına cevaplar gibi tünediler, kelimesiz sorunların cevapları gibi. Kuşları seyrederken ağlayabildim nihayet.

Evi yıkıldığında içinde Gassan yokmuş. Çarşıya inmiş, arkadaşlarıyla kâğıt oynamaya. Haberi duyduğunda fenalaşıp gıcını bile çıkarmadan yere yuvarlanmış.

Ertesi gün onunla birlikte yıkıntıya gittim. Orta yerde eşyaların tozu, etrafında küçük parçacıkları olan birkaç merkezüssü vardı. Boralarla kablolardan başka her şey tanınmaz haldeydi. Bir ömür boyu toplanmış her şey ardında iz bile bırakmadan ortadan kaybolmuş, isimlerini kaybetmişti. Bir bellek kaybı ama zihinde değil, elle tutulur nesnelerde.

Yolun birkaç yüz metre aşağısındaki eski harabelere yürüdü. Cam olmasa da çerçeve hâlâ çerçeve, iki bacağı olmasa da sandalye hâlâ sandalyeydi orada. Depo gibi bir yerde aradığını buldu – bir süpürge.

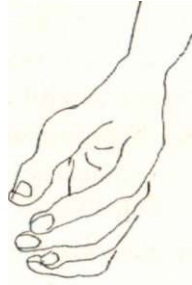
Sonra birkaç gün önce evi olan yere döndük ve süpürmeye başladı ama ayaklarına değil uzaklara bakarak. İçimden, ona müdahale etmemek, uyurgezermiş gibi davranmak geldi. Ne kadar sürdü bilmiyorum. Bir ömür geçti sanki.

Aynı yeri süpürüyordu, ayaklarını kıpırdatmadan. Nihayet durup bana baktı ve şöyle dedi: Her müşteriden sonra yerdeki saçları süpürdüm. Berberlikte ilk öğrenilen meslek kurallarındandır bu.

Koluna girdim, süpürgeyi hâlâ bırakmamıştı. Belki bir valeriana officinalis veririm, diyordum kendi kendime. Onun çaresizliğine verdiğim mesleki tepki buydu. Mesleklerimiz ne küçük!

Zamanın karanlık kıvrımlarında parmaklarımızın hissiz dokunuşundan başka hiçbir şey yok belki.

Ve eylediklerimizden başka.

A'idacığın

Rüya: Evren kitap gibi açık. Önümde. Sağdaki sayfanın sağ üst köşesi yeri kaybetmemek için kıvrılmış. Kıvrık kâğıdın o küçük üçgeninde maddenin sırrı yazılıydı – fraktal gibi zarif ve kusursuz bir sır.

Rüyada buna öyle ikna olmuşum, öyle mutluydum ve daima orada olacağından öyle emindim ki not almayı akıl etmedim.

Hayati,

İki kere oldu. D n ikincisiydi. İlkinde Quart'a gitmek için Tora Geçidi'nden geçiyordum. Tepeye  ıktı ımda durdum   n-
k  oradan manzarayı seviyorum –tepeler birinin içinden fırla-
dışı bir yatağın  ar aflarını andırıyor– hem de seninle orada
dururduk hep. Solda, kapısı kapanmayan ta  bir bina var, ileri-
sinde küçük bir çiftlik, keçiler, ipe serilmiş  ama ırlar.  ama-
 ırlardan çok  ocuk olduğu anlaşılıyordu ama hiçbiri ortalarda
görünmüyordu. Ta  binanın yanında durup tepelerin üzerinden
uzaktaki nehre bakıyordum ki yanıma bir köpek yana tı. Terri-
er ebatlarında, sakin. Kuyru unu yumurta  ırpaca ı gibi salla-
yarak elimi kokladı. Aniden benim duymadı ım bir şey i itip
biray  ırdolayı döndü. Defalarca yaptı bunu. Sonra ortadan
kayboldu. Tekrar arabaya bindim ve kapının  n nden geçerken
içeri göz attım. Ondan biraz daha iri, beyazımtırak di i bir k -
pekle çılgınca  iftle iyordu. Onları seyrettim. Onu hiçbir şeyin
durduramayaca ını düşündüm, deniz seviyesini bulana kadar
inen su gibi. Sonra da biraz daha keyifli bir halde oradan uzak-
la tım.

D n –aradan on dört ay geçmişti– yine aynı yoldan geçtim
ve aynı yerde durdum. İnanmayacaksın ama aynı köpek ora-
daydı! Neredeyse beni hatırladı ını d   necektim. Alçak bir
kayanın üzerine oturdum. Ayaklarımın dibinde yere uzandı,
kuyruğu çimleri dövüyordu. Biraz sonra kalkıp gitti. Tepelerin
 zerinden nehre baktım. Bulutları seyrettim. Sonra aniden bir
sezgi beni rahatsız etti. Birazdan ne olacağını biliyordum. Hem
de tam bir kesinlikle. Kendi yaptığım bir seçimin doğrudan so-

nucuymuş gibi biliyordum.

Ayağa kalktım. Çamaşırların asılı olduğu çiftlik evine yürüdüm. Bayır aşağı, kayalık bir yere indim, orada iki kaya arasındaki otların üzerinde köpek çiftleşiyordu. Aynı dişiyle değil – bu seferki daha koyu renk ve ufakçaydı. Gırtlğından memnuniyet hırıltıları çıkıyordu.

Titreyerek apar topar arabaya döndüm. Koltuğına oturduğumda alnımı direksiyona dayayıp ağlamaya başladım. Ağladım. Ağlarken uyuyakalmışım. Ne kadar bilmem. Geçen bir kamyonun sesine uyandım.

[gönderilmemiş mektup]

Idelmis'in masasında oturuyorum. Bu gece eczane acil durumlar için gece yarısına kadar açık. Ortalık çok sessiz. Biraz önce dondurma fabrikasından bir kamyon çıktı. Sen gardiyan eşliğinde hücrene götürüldün. Ben ayağa kalkıp kapıya gittim, gece göğünü seyretmek için kapıyı açtım, senin de aynı anda kitaplarının üzerine çıkmış aynı şeyi yapıyor olduğunu düşünerek yaptım bunu. Gece göğünün bize ne sunduğunu sordum kendime. Bir vaat değil bence, daha yakın bir şey. Vicdan rahatlığı gibi bir şey mi? Derin derin uyumanı istiyorum. Çok soğuk.

Kahve yapmıştım ki kapı çaldı. Tanımadığım yaşlıca bir adam. Karısının odun ateşinde yemek pişirirken yandığını söyledi. Nefes nefeseydi, koşmuştu herhalde. Ne kadar oldu? diye sordum. Bir saat kadar, dedi, beni komşu getirdi arabayla.

Yanık neresinde?

Sağ eli ve yüzünde.

Yüzünde mi?

Evet, çatalla patateslere bakarken öne eğilmişti.

Derisi soyuldu mu?

Hayır, kızardı ve su topladı.

Bunu söylerken gözlerini kıstı.

Hemen soğuk su tatbik ettiniz mi?

Kolunu su kovaşına soktum, yüzüne de ıslak havlu koydum.

Soğuk su, soğuk su, soğuk su, diye tekrar ettim, iyidir.

Arabayla gelmişti ama kafasında koşuyordu –onun için nefes nefese kalmıştı– beklenmedik bir anda, hızla gelip karısına musallat olan yanıkları yakalamak için.

Eli çok fena. Şu anda ne verebilirsiniz?

Acıyı dindirmek için bir sprey vereceğim (gümüş sülfür di-oksini), eli için biraz sargı bezi ve dezenfektan (lidokain). Eve döner dönmez yapman gereken bir şey daha var, dedim, eline bir iğne alıp yanık yerlere batıracaksın. Su toplayan yerlere batırma. Canı yanıyorsa iyiye işaret çünkü yanığın fazla derin olmadığını gösterir. Canı yanmıyorsa onu bir an önce hastaneye götürmek gerekir.

Allah göstermesin.

Muhtemelen göstermez.

Yakalarını kaldırmış, atkısına sarınmış ihtiyar adam giderken nefes alış verişleri düzelmmişti, şimdilik yanıklardan önde gidiyormuş gibi ağır ağır yürüdü komşunun arabasına kadar.

Burada oturmuş sana yazarken etrafım ekstreler, merhemler, otlar, ilaçlar, zehirlerle dolu, her biri kendi paketinde, üzerinde kesin kullanım talimatları ve hepsi acıyı azaltma maksadıyla yapılmış. Bu arada gidermek istemediğimiz acılar da var! Belki gece göğünün bize hatırlattığı şeylerden biridir bu da.

Vera'nın cenazesinde yüzlerce kişiydik. Şehit Vera. Şerefine çok sözler söylendi, annesiyle babası kederli ama gururluydu. Bedeni zaten temiz olduğu için giysileriyle gömüldü. Çoğumuz gömüldüğü mezarın yanındaki kumla yüzlerimizi yıkadık. Hiçbirimiz ağlamadık.

Sonrasında Issa'nın evinde oturup ondan bahsettik. Sessizken bile. Ölülerden sessiz de bahsedebilirsin, hatta belki bu sessiz konuşma ölülere daha iyi gelir. Vera öldü, gitti. Hiçbir şey bizi bu gitmişliğe hazırlamıyor.

Küçük bir halka halinde oturduk, onun gitmişliği halkanın merkezidi. Bu kadar geometrikti işte. Mezarın başından ayrılalı üç saat geçmişti ama üç ay geçmiş gibi geliyordu. Ayrıntılar silindiğinden değil; sadece o üç saat içinde çok fazla şey olduğundan. Dakika geçmiyordu ki birimiz onunla birlikte gitmiş bir şey keşfetmesin, öyle şeyler ki yaşatması artık bir bize

kalmış. Onun için halka olmuştuk öyle.

Yazarken kapı çok hafif vuruldu. Sonra tırmık sesi gibi bir şey. Köpekti belki. Ayağa kalkıp bağırdım: Dışarıda biri mi var? Ne aptalca soru; Kim var orada, demem gerekirdi.

Hastayım! cevabı geldi. Kapıyı açtım. Tanımadığım genç bir adam, paltosunun omuzlarında kum, biraz da kısa kesilmiş saçlarının üzerinde – yuvarlanmış gibi.

Beni görür görmez öfkeyle bağırmaya başladı. Neden çaldığımda açmadın? Saatlerdir bekliyorum! Bu soğukta! Bağırırken öfkesi arttı. O beyaz önlüğü giymeye layık değilsin sen! diye bağırdı bana. Sonra yere yapıştı.

Yakından bakmak için yanına diz çöktüm, yaralı zannettim. Gözlerimin içine bakıp fısıldadı: Şeker hastasıyım! ve bayıldı. Yüzünü tokatladım. İşe yaramadı. Şekeri düşük müydü yüksek mi? Hiperglisemi mi yoksa hipoglisemi mi? İnsülin ya da şeker vermek arasında bir seçim yapmam gerekiyordu. Anlaşılmaz öfkesi yüzünden ikinciye seçtim, ayrıca hipoglisemiden mustaripse hızlı davranmam gerekiyordu – dakikaların bile önemi vardı.

Yarım bardak sıcak su alıp içine beş kaşık şeker attım ve çözülene kadar karıştırdım. Sonra adamın başını kaldırıp ağzını açtım, bu arada dua ediyordum. Duruşunu değiştirdim, başını kucağıma alıp âdemelmesini ovdum. Yutkundum. Bir, iki, üç kere.

Kapıdan yıldızlara bakarken tam o anda hayatın şeker olduğunu teslim ettim, şeker, sadece şeker! Gözlerini açtı.

Bir-iki dakika sonra ayağa kalkmıştı. Otobüsten atıldığını ve bavullarını kaybettiğini söyledi. Pek konuşkan olmadığından ona daha fazla soru sormadım.

Bir kan tahlili yapayım, dedim. Cebinden bir tomar para çıkardı ve insülinle hiperglisemi aleti almak istediğini söyledi.

İstediklerini getirdiğimde parmağını deldi ve bir damla kanını dikkatle test çubuğunun üzerine bıraktı. İkimiz de çubuğun

üzerindeki uğurböceği büyüklüğündeki dairenin ne renge döneceğini görmek için bekledik. Neredeyse beyaza döndüğünü görünce şaşırdık; şekeri normaldi.

Sanırım size teşekkür borçluyum, dedi. Yabancı aksanı vardı ama yine soru sormadım.

Üzerinde bir gönülsüzlük, bir kestirmecilik vardı, açıkça ve cesaretle söylenen her şeyin sahteliğe mahkûm olduğunu öğrenmiş gibi.

Onu kapıya kadar geçirdim ve boş arazide uzaklaşmasını seyrettim. Hayatta kalmaya alışıkmiş gibi arkasına bakmadan gitti.

Ne anlatıyordum, Issa'nın evinde halka halinde oturduk ve Vera'nın sesini, küpelerini, silah tutuşunu, gülüşünü, elini güre saçlarına daldırma ve sabırsız olduğunda saçlarını çekiştirme alışkanlığını, migrenlerini, ananası nasıl sevdiğini hatırladık. Sonunda sustuk. Saatlerdir oturuyorduk.

Sonunda sessizliği bozan Issa oldu. Yakında, dedi. yalnız ya da hep birlikte farklı farklı yerlere gideceğiz ve Vera gittiğimizde orada olacak! Her seferinde de biz onu göremeden ayrılacak, erken gitmiş olsak bile!

Issa bunu söylediğinde ağladım. Saatlerce ağladım.

Bir keresinde bir deyiş duymuştum ve beni evlilik yemininden bile daha fazla etkilemişti. Menşei neresi bilmiyorum. Belki de içinde nehir geçtiği için [*burada mürekkep dağıldığından kelime seçilmiyor*]. Nehir boyu çıkarsan bir çiçek kopar bana, benden önce ölürsen bekle mezarın başında.

Bu gece sana söylemek istediğim bu, Kanadım... nehir boyu çıkarsan... mektubu bitirmek için burada kaldım, birazdan şafak sökecek. Şimdi eczaneyi kilitleyip, değişmeye başlayan buz gibi göğün altında eve yürüyeceğim.

A'idacığın

*"Sadece güçlüler için tarih dikine bir çizgidir ve bugünleri da-
ima o çizginin zirvesindedir. Aşağıdakiler için tarih, ancak ge-
riye ve ileriye bakarak cevaplanabilecek bir sorudur, bu da ye-
ni sorular yaratır..."*

Marcos

Kaynakçım,

Eskiden kedisi olan arkadaşların biraz tembel ve azıcık da kendini beğenmiş olduğunu düşünürdüm. Ayaklarımın dibinde uyuyan bir kedi yerine, yastığımın –ya da yastığımızın– altında çok daha farklı bir şey olmasını tercih ederdim!

Kedi okşamışlığım var elbet, mırıldandıklarını duymayı da severim, dokuz canları olduğunu ve büyük büyük dedelerimiz tarafından beslenmeyi beklediklerini de bilirim elbet. Yine de bugün kendi kendime kedilere yer olmadığını söyledim. Zaman değil yer, çünkü kediler hiç fark ettirmeden zaman içinde süzulebiliyor. Yer yok.

Şimdi on gündür filan beyaz bir kedim var – belki iki hafta. Şöyle oldu. Wedad'ın okyanusun öte yanına geçmesi gerekiyordu (sebebi uzun hikâye, deniz kenarında oturmuş çocuklarımızın kumdan kaleler yapmasını seyrederken anlatırım) Coing'e bakar mıyım diye sordu.

Üç günlüğüne gidiyorum, uzun değil, dedi Wedad. Tamam dedim ama şimdi de hiç geri dönemeyecekmiş gibi görünüyor.

Kapıyı açar açmaz beni Coing karşılıyor. Her adımda peşimden geliyor. Yanımda, divanda uyuyor. Rahat olduğunda saatlerce temizleniyor. Kirli kediler sarhoşlara benziyor, diye söylenirdi teyzem. Benimle yaşamayı öğreniyor. Geceleyin ancak ben ışığı söndürdükten sonra divanın üzerine zıplıyor, bir dakika önce değil. Onun için yere bir tabak koyduğumda kokluyor ve yemeğe başlamadan önce basbayağı bekliyor – benim de masaya oturmamı bekliyor. Ne zaman kalkıp musluktan su içeceğini benden önce biliyor.

Kendi özel temizlik ritüeli var. Yukarı kaldırdığı beyaz patisini tükürükten parlayana kadar ısrarla yalıyor, sonra yüzünü yana çeviriyor ve önce boynunun yan tarafını, sonra da omzunu, havada kıpırdatmadan tuttuğu patisine sürüyor. Pati orada atları bağladıkları direkler gibi duruyor. Sonra aynı hareketi yine kıpırdamayan diğer patisiyle tekrarlıyor. Ben de seyrediyorum. Ne seyrediyorum biliyor musun? Sert diliyle kendini temizleyen senin yokluğunu seyrediyorum.

Dün kâğıt oynadık. Sekiz kişiydik. Son oyunda Kırmızı Üçlü, Atılan Kâğıt yığınının en tepesinde çıktı, bunun üzerine yığın kilitlendi ve biz kazandık.

A'ida

Neredeyse iki aydır mektupları alıkoyuyorlar. Bu öğleden sonra atölyede Durito bana hücresinin duvarına astığı bir röprodüksiyonu verdi. "Sende kalsın," dedi, "mektupları yeniden gelmeye başlayana kadar, nasılsa gelecekler." Bu gece benim duvarımda asılı, aynayla Avustralya arasında. Georges La Tour'un bir tablosu, geceleyin bir mahkumu ziyaret eden genç bir kadındır. Adam hücresinde oturuyor. Kadın ayakta. Sağ elinde mum tutuyor, onun ışığında birbirlerini inceleyebiliyorlar. İkisi de gülemeyecek kadar dikkat kesilmiş. Kadın sol eliyle adamın saçlarını okşamış az önce.

Bugün sana yolladığım şeyle seni ağzımın içine almak istiyorum.

Yokuş aşağı iniyoruz, dut ağacının yanından. Hava gün boyu çok sıcaktı, bulutlar alçak, beyaz, dostane. Biraz önce solumuzda, ayakkabı, çanta –ve her seferinde güldüğümüz– abajur satan dükkânı geçtik! Elli metre kadar ileride yeni açılan bakkala geldik. Açıldığını fark etmiştim ama hiç uğrayacak zamanım olmamıştı. Kendini Garcia diye takdim eden bir adama ait. Damı ondünlü bir kulübe; adam burada oturmuyor. İçeri girdik. Malların çoğu doğrudan İspanya'dan geliyor gibi. Kuru fasulye mesela. Koca bir teneke. Elini içine gömüyorsun, beyaz yara izli bileğine kadar – sonra elini kaldırıyorsun ve fasulyeler parmaklarının arasından akıyor, porselen gibi pırlıl pırlıl. Kuru-tulmuş morina balığı. Tuzlanmış. Tatlı kırmızı soğan örgüleri.

Bakkal bizi seyrediyor. Biz malları değerlendiriyoruz, o bizi ve bu işi gülümseyerek yapıyoruz. Altmışını geçkin bir adam, yuvarlak yüzlü, kalın gözlüklü. Ona İspanya'yla nasıl doğrudan bağlantı kurabildiğini soruyorum. Annem Seville'de yaşıyor. Cevabı beni şaşırtıyor çünkü kadın epey yaşlı olmalı. Malları benim için satın alıp nakliye işlerini ayarlıyor, diye açıklıyor adam.

Sen çoktan dükkândan çıkıp bir sigara yakmışsın bile, doğudaki tepelerde bir ceylan görme umuduyla bakıyorsun.

Anneniz buraya geldi mi hiç? diye soruyorum. Bu kadar uzun yola gelemeyecek kadar ihtiyar ama alışveriş konusunda harikadır. Gözlüğünün kalın camları arkasında gözleri bir tuhaf çünkü hem dikkatli hem dalgın gibiler, aynı anda iki şeye bakar

gibi - hem önündeki şeye hem de aynı anda, onu temsil eden kelimeye ya da kelimelere. O olmasa bu işi yürütemezdim, diye devam ediyor, fark ettiniz mi, kadınlar yaşlandıkça gençliklerine nazaran çok daha az şey unutuyorlar, halbuki erkekler bunun tam aksi, erkekler yaşlandıkça gitgide daha fazla şey unutuyor. Ben şimdiden annemden daha unutkanım... doğal.

Ona karşı çıkıyorum ve hafızamın şimdiden gayet iyi olduğunu söylüyorum!

Belki de kibarca artık genç olmadığımı ima etmek için avuçlarıyla bir hareket yapıyor.

Mi guapo, kaç yaşındayız biz? Kaç kereler yaşlandık. Senin hafızan benimkinden önce mi zayıflayacak? Neyse, bütün bunları bir dakikada seni ağzımın içine almak için anlatıyorum.

Sonra beni şaşırtan bir şey daha söylüyor. Hafızayı geliştirmek ve canlı tutmak için hapisane gibisi yoktur, diyor. Tecrübelerinizden mi biliyorsunuz? diye soruyorum sükûnetle. Cevap vermek yerine yeni eczaneye taşınma işlerinin nasıl gittiğini soruyor. Benim hakkımda bir-iki malumat sahibi olduğunu göstermek için yapıyor bunu. Yine de bir savuşturma eylemi olarak tam eski mahkûm işi.

Ona dikkatli dikkatli bakınca bir anda gözlerini anlıyorum. Neredeyse kör. Buna eminim.

Bunları biliyor musunuz? diye soruyor. La Biblia? Seville' de yapıyorlar bunları. Mavi, kırmızı, beyaz ambalaja sarılmış bir bisküvi uzatıyor. La Biblia, diye tekrar ediyor, İncil, çünkü gökyüzünden çöle düşen bir nimete benziyorlar. Bademden yapılma bir nimet, dünyanın en tatlı bisküvisi.

Yaklaşık yarım kilo Biblia tartıp kesekâğıdına koyuyor ve bana uzatıyor. El terazisinde tartıyor, ibrenin yerini parmağıyla hissederek. Gözlerini kullanmadan. Geri çekiliyorum.

Hediye almamazlık edilmez, diye üsteliyor, bunlar benden. Neden?

Unuttum, diyor, siz de unuttunuz, belki bir gün anneme sorarız.

Kabul ediyorum ve seçtiğim bir örgü soğanın parasını ödüyorum.

Dışarıda sokakta değilsin çünkü en baştan yoktun. 73 numaralı hücredesin.

Ben de tepeye tek başıma tırmanıyorum, bu hikâyeyi neye yoracağını merak ederek. Bisküvileri tümüyle unutmuşum.

Eve döndüğümde çay yapmak için ocağa su koyuyorum ve o zaman hatırlıyorum. Bir tanesinin ambalajını açıyorum. Oval, pişmiş ekmek rengi. Dil büyüklüğünde. Dilimin üstünde dilin. Polvoron Artesano de Almendra. Hafif tarçın kokusu. Ağırlık: beher 32 g. İkimiz için de küçük bir ısırık alıyorum. Pişmiş buğday unu ve badem tozu, tatlı ve hafif yağlı, damağa sıvanıyor, ağzın kavisli tavanına yapışıyor, bu arada aşağıda, zeminde, dilimizin üzerinde kavrulmuş küçük badem parçaları dişler arasında ktırdatılmayı bekliyor.

Biblia'yı çiğnemek başlarımızın üzerine bir badem yorganı çekmek gibi, kumu, yağmuru, rüzgârı ya da gözetleme kulesinin projektör ışığını dışarıda bırakan bir yorgan.

12 tane vermiş bize, 6'sı bana, 6'sı sana, tabii eline geçerse. Geçmezse sakın unutma, seni ağzımın içine aldım.

A.

Geçen hafta Suze'deydim. Dışarı çıktığında altından geçeceğin sokak lambalarının altında durdum. Gözetleme kuleleri ve dikenli teller dışında her şey viran görünüyordu. Her şey derme çatmaydı.

Bütün gaspçılar, daha yeni geldiklerini unutturmak için ellerinden geleni yapıyorlar.

Gökyüzüne bakmak için karyolanın üzerine çıktım. Şimdilik unutulmuş olabilecek şeyleri hatırlatıyor gökyüzü, mesela mali spekülasyon için kullanılan özsermaye fonlarının şu anda dünya gayri safi milli hasılasının bütününden 20 kat fazla olduğunu!

Bulutlar sayesinde zarafetle görünür kılınan rüzgâr böylesi yarılsamaların miyadının dolduğunu göstermeye yeter.

Üçüncü Mektup Paketi

Paketi bağlayan pamuklu kumaştan şeridin üzerinde da-
ğılmış mürekkeple yazılı iki kelime:

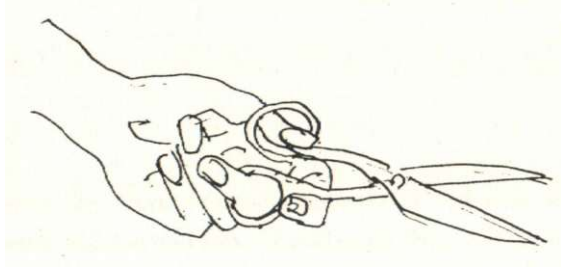
Ana Vatan

Habibi,

İnsanlar, içmeleri buyurulan ilaçları almak için eczaneye geldiklerinde bir tür düzen arıyorlar zira bütün şikâyetler kaotik. Eczanede, sayılar ve aritmetik, bir kez daha karatahtadaki ciddi intizamlarını kazanıyor.

Bir doz kaç kapsül? Günde kaç doz? Yemekle mi? Ya da yemekten ne kadar önce, ne kadar sonra? Kaç gün? Cevaplar tekrar tekrar sıralanıyor ve tükenmezle ilacın kutusuna yazılıyor. İnsanların dışarı çıkarken kendi kendilerine rakamları tekrarladığını duyuyorum: Uyanınca iki, öğle yemeğinde üç, yatmadan önce iki, telefon numarası ezberler gibi tekrar ediyorlar, çünkü bu şekilde, sevgilim, bilinmeyenin sessizliği uzakta tutuluyor.

Tanımadığım bir adam eczanenin arka kapısında oyalanıyordu. Elde örülmüş uzun bir atkı sarmıştı başına. Altmış yaşlarında. Bir şey mi baktınız? diye sordum. İşiniz rast gitsin, dedi, karton kutu bakmıştım! Ne büyüklükte? Her boy, her boy olur, dedi. Eşya mı yapacaksınız? İlk olarak güldü ve başını iki yana salladı. Yakacak mısınız? Hikayeciyim ben, dedi. Bir bakayım, dedim. Kocaman bir kutu, içinde de bir sürü küçük kutuyla geri döndüm. Teşekkür ederim. Bunlarla ne yapıyorsunuz? Önce her birine hava deliği açıyorum sonra içlerine bir hikâye koyuyorum, açıkta bırakılan hikâyeler solar, saklı yaşamları gerekir ama havasız da yapamazlar... Hakikaten ne yapıyorsunuz? diye sordum. Cıvciv yetiştiriyorum, dedi.

Yıllara yakalanan eczacın ve

A'idacığın

Mi Guapo,

Bugün istediğın çorapları gönderdim (dört ift). İki ifti enine çizgili, bileklerine zebra toynağı şekli verecekler, iki tane de desensiz beyaz. Geçen hafta almıştım, diğerk giysilerininle birlikte dolapta duruyordu. Postayla değıl avukatla gönderdim, eline geçince haber ver.

Düğmelerle fasulyelerin ortak bir noktası var – nedir biliyor musun?

Sana bir ipucu vereyim. Ellerine bak!

Sana yaptığım el çizimlerini pencerenin hemen altındaki duvara bantlamışsın – bu şekilde istedikleri yere uabiliyorlarmış.

Sana dokunmak istiyorlar, başka tarafa baktığında başını çevirmek istiyorlar, seni güldürmek istiyorlar. Bebekler doğduktan sonra ağlamak yerine gülse nasıl olurdu? Tuhaf soru çünkü biliyoruz ki böylesi hayat olmazdı.

Ancak benim hayatımda ellerim seri güldürmek istiyor. Başparmaklarına bak! Düğmelerle fasulyeler arasındaki bağlantı onlar: Fasulyeleri ayıklarken de düğmeleri çözerken de başparmakların neredeyse aynı hareketi yapıyor!

Bu akşam fasulye ayıklıyordum, çatıda Ama'yla bağdaş kurmuş oturur vaziyette. Kilolarca. Çamaşır asmaya çıktığımda onu gördüm, koca bir sepet fasulyeyle. Ayıklamaya başlamıştı ama fazla bir ilerleme kaydedememişti. Her zamankinden daha zayıf görünüyordu ve hareketleri bezgindi. Fasulyelere bakarak başımı salladım ve tam bir eczacı yorumunda bulundum – Pro-

tein ve amit bakımından zengin! Bana yardım et, dedi, yoksa aç kalacağız!

Ama tembel değil aslında ama belki de ben yanına oturdüğümde önümüzdeki kış ona daha muhtemel, daha yakın görünürdü.

Yanına oturdüğümde hızlı hızlı çalışmaya başladı. Her fasulyenin içini boşalttığımızda, kabuğunu daima çatıda bulunan kovaya atıyorduk. Herkes sulama için onu kullanıyor. Ama kovayı getirip ayağının dibine koymuştu. Bu fasulye türünün kabukları beyazımsı, üzerinde kahverengi ve gri benekler var. Kovaya atıldıklarında eski sargı bezleri gibi görünüyorlar. Kır langıçlar alçaktan uçuyor, hava tozlu. Her şey yağmuru bekliyor. Arada birbirimizin yüzüne bakıyor ama konuşmuyorduk. Zırlı bir cipin sirenini duyduk.

Hiç doğum yapmam inşallah, diye fısıldadı Ama, bu dünyaya yeni bir can getirmek zalimlik.

Hamile misin?

Başını iki yana salladı.

İkimizin ortasında, kırmızımsı kahverengi fasulyeleri atacak beyaz, madeni bir leğen vardı.

Konuşmaya devam etti: Geçen gün Rami'nin ağabeyiyle karşılaştım, Rami'nin ölümünden sonra eşyaları arasında bulunduğu bir kitabı verdi bana. Ona kitap okumadığımı söyledim. Ama başını iki yana salladı.

İlk başta fasulyeler madeni tasın içine düştüklerinde tıngırdayıyordu ama artık yarısından fazlası dolduğu için sessizce dökülüyorlar. Bazılarının Horoz Böbreği dedikleri türden bir fasulye.

Bunun üzerine, diye devam etti Ama, Rami'nin ağabeyi, onun kitabın üzerine benim adımı yazdığını ve muhtemelen kitabı bana hediye etmeyi düşündüğünü söyledi. Aldım. Odamda. Bejan Matur diye bir kadının yazdığı şiirler.

Ama ayağa kalktı, çatının öte tarafına geçti, sonra elinde bir kitapla döndü. Tekrar oturduğunda açtı ve yüksek sesle okuma-ya başladı, sakın ve ağır, bir dua mırıldanır gibi.

*Beklemeyi bilen kan,
Taş olmayı da bilir.*

Fasulye ayıklamayı bıraktım. Ama, kucağına baktı. Bekledik. Sonra tekrar okudu.

*Beklemeyi bilen kan,
Taş olmayı da bilir.
Dünyada olmak acıdır. Öğrendim.*

Kitabı kapayıp kovanın yanına koydu.

Neden bu kadar çok acı var? diye sordu bana. Her şey acı, neden? Erkekler birbirlerini lime lime etmeyi bırakmıyor hiç. Söyle. Söyle de bileyim. Sadece acı çekmek için doğuyoruz. Bunu öğrendim. Nedenini de bilmem lazım.

Elimi kırmızı fasulyelerle dolu tase soktum, taneler parmaklarımın arasından aktı. Bir sonbahar akşamı, yedi saat kaynatacağız bunları, pişene kadar tuz yok. Bir yerden lim bulmak lazım – onlar limondan daha iyi. Sen de katı yumurta pişireceksin – soğan kabuklarıyla birlikte suda en az altı saat, su taşmasın diye de içine bir kaşık zeytinyağı koymayı unutmayacaksınız, tamam mı?

Başını kaldırdı, bana yaslandı ve dudaklarımdan öptü. Elim gümr saçlarına sokup usul usul çekeledim. Bu arada tası devirdik ve fasulyeler betonun üzerine saçıldı.

Yediğimiz halı fark edince gülüştük birlikte. Eski bir fıkraya, bütün saraylardan daha eski bir fıkraya, bir horoz böbreği fıkrasına gülüyorduk! Sonra emekleyerek fasulyeleri toplama-

ya başladık. Sadece bir-iki tane kaybımız var bence.

Dünyada olmak acı –şiiir doğru– ve bu gece ellerim seni teselli etmek istiyor.

Yoksullar toplu halde ele geçirilemez. Sadece gezegenin çoğunluğunu oluşturmakla kalmazlar her yerdedirler ve en küçük olay bile bir şekilde onlara gönderme yapar. Bunun neticesinde zenginler duvar inşa etmeye vermiştir kendilerini – beton duvarlar, elektronik izleme, füze kalkanları, mayın tarlaları, silahlı sınırlar, medya dezenformasyonu ve nihayet mali spekülasyonu üretimden ayıran para duvarı. Mali spekülasyon ve para değiş tokuşunun sadece %3'ü üretimle ilgilidir. Seni seviyorum.

Mi Guapo,

N. K.'nın kitabını aldın mı? Çatının tepesindeyim, güneş batıyor ve Crocodilopolis'te havan ateşi altındaki arkadaşlarımızla cep telefonundan biraz önce konuştum. Fıkra anlatıyorlar! Fıkra.

Seni melekleri anlatmakla tehdit etmiştim. Meleklerin kanatları varmış eskiden. Bazılarının on iki, bazılarının dört, çoğunun iki. Melekler her yerdeymiş. Bin beş yüz elli zilyon melek varmış bağırarak Tanrı'ya methiyeler düzen. Buna ilaveten çalışan melekler varmış. Haftanın her gününün, günün her saatinin, pusulanın her yönünün, her yetenek ve durumun, her dağ ve yolun kendi melekleri varmış. Bütün melekler her sabah yeniden doğarmış.

Bu kadar yoğun bir nüfusla çevrili olmak nasıldı merak ediyorum. Belki bir mülteci kampında doğmak gibiydi!

Tek bir farkla, melekler çoğu zaman görünmezdi. Görünmezdi ama oradaydı – talimatları, fikirleri, susmayan sesleri, radyo dalgaları.

Sanskrit dilinde *Angiras*, kutsal ruh anlamına gelir. Farsçada *Angaros*, habercidir. Yunanca *Angeles* ulaktır.

Geçen hafta Ved'i gördüm. Mikroplu su içmiş, gastro-enteritis ve ishal olmuş. Ona biraz nifuroksazid (günde 800 mg.) ve loperamid (günde 12 mg.) verdim. Kutuları cebine attıktan sonra bana bir hikâye anlattı.

Kunduracı Gustavo yaşlıdır ve ölür. Dükkânında bir çift sandaleti tamir ederken ölür. Bir melek cennete kadar ona eşlik eder. Yolun bir yerinde melek konuşur: İstersen şimdi aşağı ba-

kabilir ve hayatının bıraktığı ayak izlerini görebilirsin. Yaşlı adam meleğin dediğini yapar ve adımlarının uzun izini görür. Yine de gördüğü şey aklını karıştırır. Peki neden, diye sorar, ayak izlerim iki-üç kere, uzunca bir mesafe boyunca kesilmiş, sanki hayatım bitmiş de ölmüşüm gibi? Bu nasıl mümkün oluyor? Melek gülerek cevap vermiş: Onlar seni benim taşıdığım zamanlar!

Melekler konuşur ve şarkı söyler ve bütün şarkılar bir melek tarafından söylenmeyi hayal eder.

Belki müzik ve o kanatlı melekler ikizdirler, birbirinin hemen ardından doğmuş. Önce müzik. İlk melek doğmadan önce, müziğin tek başına olduğu o anların yalnızlığını hayal etmek isteyenler Billie Holliday'i dinleyebilir!

Zaafları da vardır meleklerin. On beşinci yüzyılda düşmüş meleklerin sayısının 130 milyon olduğu tahmin ediliyordu! Çoğu, Asael gibi, bir kadınla yattıkları için düşmüştü!

Sıralamadan emin değilim. Öteki türlü de olabilir – belki önce düşmüşlerdir, sonra değil. Asla bir meleği kabul etmeye ikna olmazdım – ama düşmüş bir melek olabilir!

Idelmis, sandalyesini, açık kapıdan dondurma fabrikasını görebileceği bir yere çekti. Boş araziye aşarak gelenleri seyretmeyi seviyor. Şimdi antajik ve antipiretikler adasında. Espirisini bile yaptı bunun. Okuyor, düşünüyor, uyukluyor, bazı günler bir müşteriye tavsiyede bulunmak ya da ilaç vermek için sadece bir iki kere yerinden kalkıyor. Yine de bu işi ne zaman yapacağını kendi seçiyor çünkü belli bir seviyede bütün olup biteni takip ediyor. Bazen bana son derslerimi verdiğini düşünüyorum.

Gece indi, elektrik kesintisi var, bizi gökyüzünden izleyen bir uzaktan kumandalı uçağın sesini duyabiliyorum ve mumu alıp yatağa yatmadan önce ellerimi ellerinin arasına koyuyorum.

A'idacığın

Korku Endüstrisi. Geçen hafta Salon du Bourget, uluslararası silah pazarı fuar salonu, Paris'te açıldı. Sergilenen en başarılı ürünlerden biri Cogito 1002 isimli beyaz bir kabindi. SDS tarafından yapılmış. Kutuya bir yolcu oturtuluyor, kendisine sorular soruluyor ve elini, biyogeribesleme okuyucusu olarak işlev gören bir yüzeye konması isteniyor. Vücudun sorulara verdiği tepkiler Cogito 1002 tarafından kaydediliyor ve bu şahsın şüpheli olup olmadığını gösteriyor. ABD havaalanlarında kullanıma alındı. İhraç edilmeye hazırlanılıyor. Bir adet Cogito 1002 temin edebilsek gardiyanlarla oyunlar oynayabilirdik – bayırlırlardı!

Neden birazdan gömleklerinden birini ütüleyeceğimi anlatacağım, koyu renk düğmeli beyaz gömleğin, hani manşetlerinde dörder düğme olan. Hangisi anladın mı?

Geçen cuma amansız bir sıcak vardı. 40 küsur derece. Yarım saatte bir su içiyorduk ve akşama doğru gökyüzü madeni bir hal alınca fırtınayı beklemeye başladık. Yine de bizi gafil avladı. Belki de bir şeyleri beklemek, o geldiğinde yaşanan hayreti azaltmıyor. Dünyada var olan her şey yağmura kesmiş gibiydi.

Hâlâ eczanedeydim, çatıdan kulakları sağır eden bir ses geliyordu. Bir keresinde Omar köprüsünden geçerken bana, sağanak yağmur sesinin çatışma sesine benzediğini söylemiştin.

Kapıya gidip boş araziye baktım. Sarı yağmur topraktan sıçırıyor, gri yağmur gökyüzünden boşalıyordu. Her şey yağmur.

İçine girmek için bastıramadığım bir arzu duydum çünkü ölçüsüzdü. Her gün öyle ya da böyle ölçüsüz bir şeylerle yaşıyoruz değil mi? Seni düşünüyordum, onun için içimden geleni yaptım. Tufana çıktım ve kapıyı arkamdan kapadım.

Duş almak gibi değildi, mi Soplete, anında ıslandım. Su bütün vücudumu ve nefesimi aynı anda aldı. Galiba çılgılık attım. Orada durdum, hiçbir yerim eksik kalmadan, mutlu ve sınırsız, CAP 10B'deki gibi.

Birisi uzaktan ismimi bağırdı. Başının üzerine çantasını sıper etmiş arazi tarafından gelen bir adam seçtim.

Bir kol boyu mesafeye geldiğinde kim olduğunu gördüm. Alexis. Habersiz ziyaretlerinden birini yapan Alexis. En az benim kadar ıslanmıştı ama benim kadar mutlu görünmüyordu. Bunu görünce onu içeri çektim.

Yağmurdan çıkıp orada durduk, üzerimizden sular damlayarak, yer karolarının üzerinde havuzlar oluşturarak. Hoş bir şaşkınlık vardı üzerimizde, gülecek gibiydik. Ama gülmedik çünkü ikimiz de aynı anda aynı şeyi düşündük.

Tek kelime etmeden filler gibi bağırmaya başladık, hortumlarıyla su püskürterek birbirlerini yıkadıklarında yaptıkları gibi. Abarttıkça abartarak, deli gibi devam ettik. İki fil, sol kollarımızı hortum niyetine kullanarak! Bu şekilde şakalaşırken, hapisane günlerimizi hatırladık ve bu oyunun sadece şaka değil, bir özgürlük rüyası olduğunu hissettik! Evet, deli gibi. Delilik işin en güzel tarafıydı.

Seni de güldürmek için omuzlarımızı fil kulağına dönüştürdük, seni ve Murat'ı ve Durito'yu ve Ali'yi ve Silvio'yu. Bizi göremiyordunuz. Biz sizi göremiyorduk. Hepiniz gardiyan eşliğinde hücrelerinize götürülüp kapatılmıştınız.

Nasıl güldüklerini duyuyor musun! diye bağırdı Alexis.

Duydum.

Yağmur durdu, eve gittik. Kurulandık, sonra Alexis'e bu gömleğini, bir pantolonunu, bir çift de sandalet verdim. Akşam kanasta oynamaya gitme ihtimali vardı. Oyun iyi gitti. Alexis 3 siyah, 1 kırmızı kazandı. Ben *Acaba* dedim ve kalkmak için izin istedim. Ertesi gün giysileri kurumuştı, giyip gitti.

Şimdi ütüsü bitti gömleğinin. Ağır ağır ütüledim. Gömleğini ütülemeyeli kaç sene geçti? Yılları değil günleri sayıyoruz biliyorum. Ağır ağır ütüledim ve yakasına kadar bütün düğmelerini ilikledim. Düğmeler koyu arduvaz rengi. Sabahleyin yatağımdan bakıp orada duruşunu seyretmeyi seviyorum, yatağımızın ayakucundasın, gözlerini kısıyorsun ve gömleği giymek için yukarıdan üç düğmeyi açman gerekiyor. İki bin yüz yirmi altı gün.

Sonsuz A'idacığın

Can Yücel bir hikâye anlatıyor.

Yakov yedi yaşında bir çocuk ve arkadaşına soruyor: İnsanlar nasıl olup da o küçücük gözleriyle her şeyi görebiliyor? Koca bir kasabayı ya da caddeyi görebiliyorlar, bütün bunlar bir göze nasıl sığar?

"Peki ama Yakov," diyorum ben de, "şu cezaevindeki bini aşkın mahkûmun, koca koca adamların yıllardır dünyaya duydukları özlemle o kocaman olmuş gözlerini düşün bikez! Nasıl olup da bunca göz bu dört duvar arasına sığıyor?"

Mi Soplete,

Çocukluğumda, sonbaharın sonlarına doğru, Tania teyzem Melek Saçı dediği bir reçel yapardı. Büyük balkabaklarından yapılırdı ve karamelalı yabani havuç tadında olurdu. Balkabaklarının ten rengi kabukları üzerinde, bazısı kırmızı, bazısı yeşil, saç lülesi gibi desenler bulunurdu, bu yüzden de bir meleğin başının arkadan görünüşünü andırırlardı biraz. Herhalde reçelin ismi buradan geliyordu. Tarifini bulursam yapıp sana da gönderirim.

Şimdilik bir cümle gönderiyorum, yedinci yüzyılda İbni Arabi tarafından yazılmış. En güzeli Tanrı'nın kadınlardaki tezahürüdür diyen de oymuş! Suse hapishanesinde hepiniz bu konuda ona katılırsınız herhalde di mi?

Cümleyi, Tayvan'dan gelen bir şırınga kutusunun üzerine sarılmış eski bir tıp dergisinde, Aristoteles hakkındaki bir makalede buldum! Cümle şöyle: Melekler, insanların melekeleri ve uzuvlarında gizlenmiş güçlerdir.

Burada geceler boyu –işgal ettiği sandalyesinde kıvrılıp uyuyan Coing'i saymazsak– tek başıma otururken aklıma gelen sorularla cevapları sana fısıldamak istiyorum, mi Soplete. Senin sandalyende oturduğumu söyleyebilirim çünkü sen yemek yerken yüzünü pencereye dönmeyi seversin. Ama sevgilim, gerçek alışkanlıklar oluşturacak zamanımız olmadı hiç – birbirimizin kollarında uyumak dışında. Evet, bedenlerimizde ve uykularımızda bu alışkanlık var. Bir şeyler beni itiyor. Bir tür hayret, çünkü o cümle yazıldıktan on dört yüzyıl sonra neden doğru olduğunu görebiliyoruz.

Üzerine yazdığım bu kâğıda baktığımda sesini duyuyorum. Sesler de yüzler kadar birbirlerinden farklı ama tanımlaması çok daha zor. Birine sırf tarifetmekle, sesini hiç yanılmadan tanımamasını nasıl sağlayabilirim? Sesinde bekleyiş var – atlamak için trenin biraz yavaşlamasını bekler gibi. Tamam, hadi gidelim, elini ver, arkana bakma, dediğinde bile. O zaman bile bir nevi bekleyiş var sesinde. Ya da Sevis'teki tepede beni kollarına alıp, sonsuza kadar burada kal, dediğinde!

Nörobiyologlar, artık yaşayan her bedenin –bütün fiziksel bileşenleri ve maddelerinin yanı sıra- kesintisiz bir mesajlar ağını da içerdiğini ve her türlü koşulda azami sıhhat ve istikrarı –onların deyimiyle homeostasisi- korumak amacıyla vücut hücrelerinin faaliyetlerini bu mesajların idare ettiğini biliyorlar.

Sesin hakkında bir şey daha. Konuştuğunda dudakların, dilinle dişlerinin üzerinden çekilen bir perdeye dönüşüyor, ama bu perde aynı zamanda bir yara – her seferinde dudaklarımı üzerine bastırmak istediğim.

Mesajlar, damarlarda ve diğer kanallarda çok uzun mesafeler kat eden ligandlar tarafından iletiliyor. Ligand, küçük bir amino asit molekülü. Hormonlar, peptitler, steroidler, nörotransmitterler hep ligand. Bu sürece sanrısız bir karmaşıklık ve mahremiyet katan şey, her farklı ligandın kendi özel alıcısını bulma zorunluluğu. Alıcılar daha büyük amino asit molekülleri. Her bir hücrenin üzerinde yüz binlerce alıcı olabilir. Tek bir sinir hücresinin bir milyonu aşkın açılmış kulağı var. Kendi ligandlarının ağzından gelecek bir mesajı bekliyorlar. Hücre çekirdeğine aktarılacak, böylece bedenin geri kalanından ve çevresinden gelen yeni haberlerin ışığında faaliyetleri değiştirecek bir mesaj.

Hücre kelimesini yazarken, senin içinde kilitli olduğun 73 numaralı hücreyi düşünüyorum! Kelimeler, alakasız şeyleri birbirine bağlamayı bırakmıyor hiç, bu konuda analarımıza benzi-

yorlar. Analar da sürekli her şeyi bir araya getirmeye çalışır; hapishanelerin tam aksidir onlar! Gerçi bazı çocukların, annelerinin ömür boyu mahkûmu olmasına engel değildir bu.

Sesinde ortalamanın üzerinde "S" var. Isıklı özlenen sesin. Anlatamayacağım kadar özlediğim sesin.

Kilerin kapısı açık, solda, içine sulamak için saksıları koyduğum alçak yalağın üzerindeki musluğu görebiliyorum. Bu akşam eve geldiğimde iki yasemini, çuhaları ve sarı kış yasemini suladım. Ayaklarını o yalakta yıkardın. Duşun yanındaki lavaboda değil. Sandaletlerini çıkarır, bir ayağını yıkarken sabah neler olduğunu, öteki ayağını yıkarken öğleden sonra neler olduğunu anlatırdın. Dinlerken, bana ne anlatacağını, bilek ve ayak kemiklerinin ellerine, ellerinin de sesine söylediğini hayal ederdim. Elli iki ayak kemiğinin her birini teker teker öpmek istemem bundandır.

Alıcıların ilettiği mesajlar en basit komutlardan –İleri! Geri! Aç! Kapa!– empati, karşılıklı yardımlaşma, kandırma, intikam, kendini feda etme, dikkat, küstahlık gibi en karmaşık kodlara kadar değişebilir.

Peki nasıl oluyor da gecenin boşluğunda "seni seviyorum" dediğimde muazzam bir şey geliyor bana? Sessizlik önceki gibi mutlak. Senin cevabın değil aldığım. Sadece benim ilanım vardı. Yine de içimde bir doyunluk. Neye doymuşum? Feragat, feragatte bulunan kişiye nasıl bir hediye gibi gelir? Bunu anlasaydık hiçbir şeyden korkumuz kalmazdı, Ya Nur. Seni seviyorum.

Aynı ligandlar, alıcılarıyla birlikte bedende ve beyinde üretiliyor ve her ikisinde de aynı otoriteyle bir ağ olarak çalışıyor. Onlar için bedenle beyin eşit. Uzun hikâye. İnsan bedeninde bulunan bazı ligandlar *[burada yazı akmış ve okunmaz bir hal almış]* dünyada yaşamış ilk canlılardan birinde de bulunmuş, mi Soplete.

Ligandların mesajlarını kendilerine ait alıcılara iletmesinin iki yolu var. En sık rastlanan yöntem, hücre zarı üzerinde doğrudan temasla kilitlenme – bir companionerıyla senin, hücrelerini ayıran duvara vurmanız gibi. Onların mesajı ATP'yi AMP'ye çeviren bir enzim, AMP de mesajı daha ileri taşıyor. Steroid ligandları başka türlü işliyor; alıcıları hücre zarında değil çekirdeğinin iyice içinde. Bu yüzden de onların malumatı, yukarı katta yazılıp pencereden ipe aşağı sarkıtılan bir mesaj gibi geliyor. Alıcı mesajını hücrenin DNA'sına iletir, o da RNA'ya yollar. Cinsellik hormonları, mesela, steroid ligandlardır. Benim memelerim de gonadotropin, östrojen, progesteron ve prolaktinin taşıdığı mesajlar sayesinde bu biçimde. Birazcık da olsa melek isimlerine benzemiyorlar mı?

Senin kendi okuma tarzın var, mi soplete. Bu masaya oturup ikiye katlanmış gazeteyi okuman ya da yatakta sırtüstü yatarak okuman – ayakların ayakucundan çıkmış, iki elinde tuttuğun kitap yüzünün üzerinde, belki dağ bitkileriyle ilgili bir kitap ama her ne olursa olsun okuma şeklin, okuma edimini icra edişin özel. Bazılarımız yazıların girdabına kapılır, bazılarımız uzun uçuşlara kanat açar, sen aldığını etrafına toparlarsın ve hemen halihazırda orada olanlarla ilintilendirirsin. Okuduğun zaman mevcudiyetin azalmak yerine her zamankinden daha fazla artar. Başımı omzuna yaslarım. Okumak senin için bir izleme biçimidir, çenenin duruşundan da bellidir bu. Omzunda duran başımı çeviririm ve dilimi çenenin altına dokundururum, sonra başımı biraz kaldırıp, dudaklarımı, dilimin dokunduğu yerin iki yanına bastırırım.

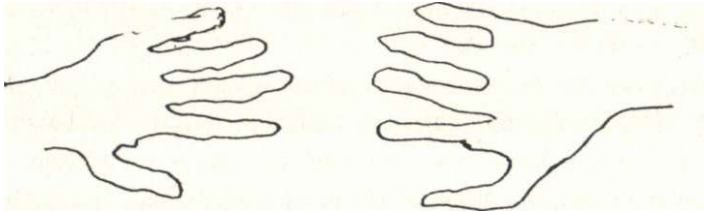
Alıcılar tarafından alınan, hücrelerin tepki verdiği mesajlar, beynin, bezlerin, bağışıklık sisteminin, dalağın, bağırsakların işleyişini yavaşlatıp hızlandırabilir, ayrıca hislerimizi, arzulanma, korkma, riske atılma ya da saklanma şekillerimizi belirler.

Bedenlerimiz, trilyonlarca hücreden ve onların, kesintisiz

bir geribesleme ve koordinasyon ağından aldığı mesajlardan oluşur. Tepede tek bir komutan yoktur, bedenin kendi ulaklarının sürekli dolaşımı vardır, bunların bazıları yaşamın başladığı andan itibaren mevcuttur ve çoğulluklarıyla, zihnin meşhur zekâsıyla kıyaslanabilecek bir zekâ örerler – başka bir fiil bulamadım. Beden ve zihin aynı maddeden oluşuyormuş gibi görünüyor. Melekler, insanların melekelerinde ve uzuvlarında gizlenmiş güçlerdir. Tayvan'dan gelen derginin aynı sayfasında, Aristoteles meleğe zekâ diyordu.

Her hücre bir bireydir – kendi doğum tarihi, ömrü ve ölüm tarihi vardır. Her hücrenin hemen hemen bir milyon alıcısı vardır ligandların mesajlarını bekleyen. Ligandlar ilk meleklerdi.

Sana bunu neden mi anlatmam gerekiyordu? Neden bu kadar acildi? Bulunduğumuz yerler yüzünden, ikimizin.

Nörobiyolojinin ligand meleklerini keşfi zihin hakkında tahmin edebildiklerimizi değiştiriyor. Aynı zamanda zihinle, bizi çevreleyen doğanın bütünü arasındaki ilişkiyi de değiştiriyor. Bedenin özdeksiz, elle tutulmaz bir zihin tarafından yönetilen, fiziksel bir makine olduğu görüşü sona erdi. Sadece dört yüzyıl dayanabildi.

Zihin, fiziksel beynin arabuluculuğuyla, bedenin içine yerleşmiş vaziyette. Zihin, diğer bütün yaşayan dokulara benzeyen sinir hücrelerinin içinde ve onlar sayesinde var olabiliyor. Zihin ve beden, biri soyut diğeri somut, tek bir kumaş halinde

dokunmuş, iki ayrı şey değiller, mi soplete, tek bir şey onlar.

Sen hücrende mesafeler aşamıyorsun – tekrarlanan, asgari mesafeler dışında. Yine de düşünüyorsun ve çepeçevre dünyada düşünüyorsun. Ben istediğim her yere gidebiliyorum, mesafeler aşmak hayatımın bir bölümünü oluşturuyor. Senin düşünmenle, benim dolaşmam hemen hemen aynı şeyler, sevgilim. Düşünce ve yer değiştirme aynı malzemenin parçaları. Tek bir kumaşın.

Seninle ben. çokluk karanlık günlerimizden bir çıkış yolu arıyoruz zihinlerimizle, her dakika, daima, orada olan şeyi bulmaya çalışıyoruz!

İşte bu yüzden anlatmam gerekiyordu sana. Hapishanelerdeki rüyalarda melekler vardır genelde. Melekler, gardiyanların zıt kutbudur – gerçi iki tarafın da iyileriyle kötöleri olabilir. Melekleri tam olarak anlayabilmek için gardiyanların ne olduğunu bilmek gerekir. Hapishanenin dışında insanlar ikisinin de varlığını unuturlar.

Zihin, bedende meydana gelen olayların sürekli okunmasının sonucudur ve o olaylar arasında duyuların algılanması da vardır – gördüklerimiz, işittiklerimiz, dokunduklarımız, kokladıklarımız, tattıklarımız. Bir kaşık balı yalayarak sıcak çay içiyorum, bu gece soğuk. Sen başını battaniyelerin altına gömmüş karyolanda yatıyorsun.

Bugün ilk kar yağdı ve hava öyle soğuktu ki kar karşı tepedeki meyve ağaçlarının irili ufaklı her bir dalını kapladı. Bütün ağaçların bütün ayrıntıları beyazla çizildi. Bu gece sana bu beyaz odayı gönderiyorum, bir melek gibi. Bizi çevreleyenler de aynı kumaşın parçası. Isınmak için onu başının üzerine çek, benim sana geldiğim gibi benim zihnime gelen kelimelerle.

Beden algılarını oluşturan olaylar, okunduğunda, zihin imgelerine dönüşür. Zihin yoksa, hiçbir yerde imge de yoktur sevgilim.

Doğanın bütünü, içinden geçen malumatın sırrını ele veren bir süzgeçtir. Bedenlerimiz de aynı süzgecin parçasıdır ve bu hikâyeyi okuyan zihinlerimiz bedenlerimizden gelir. Sana bunu anlatmak için giysilerimi çıkarıyorum.

A.

Irene. İyi geceler. Rüyalarımda kavuşuyorum sana...

Mi Guapo,

Hücrende yazdığım kelimeleri dinliyorsun. Yatakta oturuyorum. Kâğıtlar kucağımda.

Gözlerimi kapadığımda kulaklarını görüyorum, sol sağdan biraz daha kepe. Okuldaki en iyi arkadaşım insan kulağının sözlüğe benzediğini, bakmayı bilersen onlarda kelimeler bulabileceğini söylerdi. Asude, mesela. Asude.

Cep telefonum çaldı. Yasmina'nın sesi, kesik kesik –ağaçları tehlike altında olduğunda ispinozlar da böyle hızlı hızlı cıkırdar– Abor mahallesindeki eski tütün fabrikasının üzerinde bir Apache helikopterinin döndüğünü söyledi, içeride bizden yedi kişi saklanıyormuş ve mahallenin kadınları –başka kadınlar da– fabrikanın bombalanmasını engellemek için etrafında ve çatısında insan kalkanı oluşturmaya hazırlanıyormuş. Geleceğimi söyledim ona.

Telefonu kapatıp hiç kımıldamadan durdum ama koşuyordum sanki. Serin hava çarpıyordu alnıma. Bana ait bir şey –ama bedenim değil, belki adım, A'ida– koşuyor, yükseliyor, süzülüyor, dalışa geçiyor ve görülmesi, hedef alınması imkânsız hale geliyordu. Belki azat edilen bir kuş da böyle hisseder. Bir nevi asudelik.

Sana bu mektubu göndermeyeceğim, yine de geçen gün yaptıklarımızı anlatmak istiyorum. Belki ikimiz de ölene kadar okuyamayacaksınız bunu, yok ama, ölümler okuyamaz. Ölümler, yazılmış olandan arta kalanlardır. Yazılmışların çoğu küle dönüşür. Ölümler sadece kalan kelimelerdedir.

Oraya gittiğimde, beyaz eşarplar sallayan yirmi kadın, düz çatıya yerleşmişti. Fabrika üç katlı – sizin hapisane gibi. Zemin katta, sırtını duvara dayamış kadınlar bütün binayı kuşatmıştı. Tank, cip ya da Humvee yoktu görünürlerde. Ben yolu bırakıp boş arsa üzerinden yanlarına doğru yürüdüm. Kadınların bazılarını tanıyordum, bazılarını hiç tanıımıyordum. Paylaştığımız şeyi, ortaklaşa sahip olduğumuz şeyi onaylamak için sessizce birbirimize dokunduk ve baktık. Orada durduğumuz ve kımıldamayı reddettiğimiz sürece tek şansımız yek vücut olmaktı.

Apache'nin geri döndüğünü duyduk. Bizi korkutmak ve incelemek için aşağıdan, ağır ağır uçuyordu, dörtlü pervanesi üzerindeki havaya onu kaldırması için şantaj yapıyordu. O tanıdık Apache hırlamasını duyduk, onların karar verişinin hırlaması ve bizim kaçıp saklanışımızın – ama bugün değil. Koltukaltlarına sıkıştırılmış iki Cehennemateşi füzesini görebiliyorduk. Pilotu ve tetikçiyi görebiliyorduk. Bize doğrultulmuş mini-silahları görebiliyorduk.

Bu harap dağın, dört yıl önceki dizanteri salgınında geçici hastane olarak kullanılmış bu metruk fabrikanın önünde muhtemelen birkaçımız ölecektik. Hepimiz korkuyorduk bence, ama kendimiz için değil.

Abor Dağı'nın yükseklerinden, kıvrımlı patikadan başka kadınlar da geliyordu acele acele. Orası çok diktir –hatırlıyor musun?– helikopteri de göremiyorlardı. Birbirlerine tutunmuş, asabi asabi kıkırdıyorlardı. Onların kıkırtılarını ve Apache'nin hırlayan gürültüsünü bir arada duymak tuhaftı. Yanımda sıralanmış kadınlara baktım, özellikle alınlarına ve bazılarının banna benzer şeyler hissettiğine kani oldum. Alınları asude. Abor Dağı'ndan inenler yanımıza geldiklerinde, üstlerine çekidüzen verdiler, biz de onları hararet ve ciddiyetle kucakladık.

Çoğaldıkça daha büyük bir hedef oluşturunuyorduk, hedefbü-

yüdüğü de güçleniyorduk. Tuhaf, asude bir mantık. Hepimiz korkuyorduk ama kendimiz için değil.

Apache fabrika çatısının üzerinde, yaklaşık üç katlık yükseklikte, yer değiştirmeden ama tümüyle de hareketsiz kalmadan asılı duruyordu. Birbirimizin elini tutuyor ve ara sıra isimlerini söylüyorduk. Ben Koto'yla Miriam'ın ellerini tutuyordum. Koto on dokuzundaydı ve bembeyaz dişleri vardı. Miriam elli yaşlarında bir duldu, kocası yirmi yıl önce öldürülmüş. Sana bu mektubu göndermeyeceğim ama yine de isimlerini değiştiriyorum.

O anda yolun aşağısından yaklaşan tank seslerini duyduk. Dört tane. Koto parmağıyla bileğimi okşuyordu. Sokağa çıkma yasağı ilan eden ve herkese dağılıp evlerine gitmeyi buyuran hoparlörlerin sesini duyduk. Boş arsanın öte tarafındaki sokak kalabalıktı, gözüme çok sayıda kameraman ilişti. Birkaç desig-ram bizim lehimize.

Devasa tanklar, tam hedeflerini belirlemek için toplarını döndürerek hızla bize doğru geliyordu.

En zoru, sesin verdiği korkuyu bastırmak. Üzerinden geçtikleri her şeyi ezip yassıltan paletlerinin takırtısı, egzozlarına sıkışmış motorlarının gümbürtüsü ve dağılmamızı emreden hoparlörün sesi – üçünün de sesi yükseldikçe yükseldi, ta ki on iki metre ötemizde tek sıra halinde durana, 105 mm. toplarının namluları iyice burnumuzun dibine girene kadar. Birbirimize sokulmadık, el ele tutuşarak ayrı durduk. Birinci tankın tepesinden çıkan komutan, dilimizi berbat bir şekilde konuşarak, birazdan bizi dağılmaya zorlayacaklarını söyledi.

Bir Apache kaç para biliyor musun? diye sordum ağzımın kenarından Koto'ya. Başını iki yana salladı. Elli milyon dolar, dedim dişlerimin arasından. Miriam yanağını öptü. Tanklardan birinin arka kapısının açılmasını, askerlerin çıkmasını, etrafımızı sarmasını bekliyordum. En fazla bir dakika sürerdi.

Ama olmadı. Onun yerine tanklar döndüler ve aralarında 20 metrelik bir mesafeyle birbirlerini takip ederek dairemizin etrafında daire çizmeye başladılar.

O zaman aklıma gelmemiştir, mi Guapo, ama şimdi, gece yarısı sana yazarken Herodot'u düşündüm. Halikarnaslı Herodot, kendi makinelerinin gürültüsü yüzünden tanrıların sesini duymaz olan tiranlar hakkında, ilk o hikâyeler yazmıştı.

Askerlere kesinlikle direnemezdik, bizi kolayca dağıtırlardı. Tanklar etrafımızda dönerken, mahsus iyice yaklaştılar – etrafımızdaki kemendi ağır ağır sıkıyorlardı.

Bir kedi nasıl olur da sıçrama mesafesini ölçer, dört ayağı birbirine yakın, tam da istediği noktaya iner biliyor musun? Hepimizin bunu yapması gerekiyordu, ölçmesi, ama bir sıçrama- nın mesafesini değil tam aksini – korkuya rağmen olduğumuz yerde kalma, hiçbir şey yapmama kararını almak için gerekli iradenin miktarını. Hiçbir şey yapmama. Gereken iradeyi olduğundan az hesaplarsan, daha ne yaptığını anlamadan sıradan ayrılıp koşmaya başlayabilirdin. Korku sürekliydi ama titreşiyordu. İradeyi olduğundan fazla hesaplarsan, bitkin düşerdin ve sona ulaşmadan kendini bırakırdın ve diğerlerinin seni ayakta tutması gerekirdi. El ele tutuşmak işe yarıyordu çünkü hesaplama enerji elden ele geçiyordu.

Tanklar fabrikanın etrafında bir tur attıktan sonra, topu topu bir kol boyu mesafeye gelmişlerdi. Üzerlerine ağ geçirilmiş havalandırma deliklerinden, miğferler, gözler, eldivenli eller görüyorduk.

Hepsinden daha korkuncu o kadar yakın mesafeden görülen zırlı kaplamaydı. Her tank geçerken, şarkı söylesek bile –artık şarkı söylemeye başlamıştık– kendimizi görmekten men edemediğimiz, insanın şimdiye kadar yaratmış olduğu bu en nüfuz edilmez yüzeydi, yuvarlak kör perçinler, asla parlamayan hayvan derisi dokusu, granit sertliği ve bok rengiyle, bir mineralin

değil çürümenin rengi. İşte bu yüzeyin bizi ezmesini bekliyorduk. Her saniye, bu yüzeyle burun buruna, hareket etmemeye, kımıldamamaya karar vermemiz gerekiyordu.

Kardeşim, diye bağırdı Koto, kardeşim doğru yerini ve doğru zamanı bulursan her tankın imha edilebileceğini söylüyor!

Orada öylece kalabilmeyi nasıl başardık – üç yüzümüz birden? Palet izleri artık sandaletlerimizin birkaç santim ötesindeydi. Kımıldamadık. El ele tutuşmaya ve ihtiyar kadın sesiyle birbirimize şarkı söylemeye devam ettik. Zira tam da böyle oldu ve bu sebeple yaptığımız şeyi yapabildik. Yaşlanmamıştık. sadece yaşlıydık, bin yaşında.

Sokaktan makineli tüfek sesi geldi. Olduğumuz yerden ne olup bittiğini tam göremiyorduk, bizden daha iyi gören çatıdaki ablalarımıza işaret ettik. Apache, uğursuzca üzerlerinde asılıydı. Yaptıkları hareketlerden bir devriyenin koşan birilerine ateş ettiğini anladık. Çok geçmeden siren sesi duyuldu.

Bizi çevreleyen bir sonraki tankın egzozu eteklerimizi havalandırdı. Hiçbir şey yapmayın. Kımıldamadık. Dehşet içindeydik. Tiz nine seslerimizle şarkı söylüyorduk – Burada kalacağız! Her birimizin boş bir rahimden başka silahı yoktu.

Böyle.

Sonra bir tank –bulanık gözlerimize inanamadık bir an– dönmeyi bıraktı ve arsaya doğru gitmeye başladı, sonraki de. sonraki de, sonraki de. Çatıdaki ihtiyar kadınlar sevinçle bağırdı ve biz hâlâ el ele ama artık sessiz, sola doğru yan yan ilerlemeye başladık, ağır, çok ağır, yaşımıza yaraşır şekilde fabrikanın etrafında dönüyorduk.

Bir saat kadar sonra yedi kişi kaçmaya hazırdı. Biz nineler, genç olmanın ne demek olduğunu hatırlayarak, sonra da gençleşerek dağıldık. On dakika sonra, kulaktan kulağa yayılan haberleri duydum: Müzik öğretmeni Manda, sokakta vurularak öldürülmüştü. Bize katılmaya çalışırken.

Lavta başka hiçbir çalgıya benzemez, demişti bir keresinde,
bir lavtayı kucağına alır almaz erkeğe dönüşür! Manda!
Yaşadığım müddetçe, sadece seninin, mi Guapo.

[gönderilmemiş mektup]

Ya Nur,

Her ölüm bizi bir şeye hazırlıyor –kendi ölümlerimize elbet– benimkine, seninkine değil, hiçbir şey beni senin ölümüne hazırlayamaz, yere otururum, başını kucağıma alırım, misket bombaları altında ölümünü reddederim. Her ölüm bizi aynı zamanda bir karnavala hazırlıyor, onların burnu dibinde düzenlenen bir karnaval ve bunu engellemek için hiçbir bok yapamazlar, uzaktan kumandalı Predator uçaklarıyla bile. Manda'yı nasıl vurduklarını düşünüyorum.

Cenazesinde yüzlerce kişi vardı, sonrasında birkaç şarkı söyledik, onun şarkılarından sadece birkaçını; onların ödünü boku-na karıştıran karnavalın bir provasıydı şarkılar.

Kısmen de olsa ölümlere söylenmeyen tek bir şarkı yoktur dünyada. Ölüler şarkıları ceplerine koyar, sessizlik ceplerine, öndeki sessizlik ceplerine, ev anahtarlarının, kimliklerinin, paralarının, çakılarının yanına. Yeni bir çakım oldu, mi Kadima, Soko verdi. Aslında yeni değil, yerde bulmuş ama batıl inançları yüzünden kendine alamamış. O da bana verdi, verirken de şöyle dedi: Yeminle söylüyorum, kendi gırtlığını kesmeyeceğinden emin olduğum tek tanıdığım sensin!

Nane doğramak ve ananas soymak için kullanıyorum. Kemik sapı ve kılıfı var. Gerekirse birini bıçaklayabilirim onunla.

Ölümler bizim şarkılarımızı sessizlik ceplerine koyarlar, sonra sessizlik değişir, artık uzaklık değil yakınlık sessizliği olur, paylaşılan bir sessizlik. Amitera, Victor, Yaha, Emil, Zekeriya, Susan, Naci, Valentina ve César arasındaki sessizliğin, halen hayatta olan sen ve ben tarafından paylaşılması gibi. Bu gece Manda'yla benim aramdaki sessizlik gibi.

Bir şehir meydanında, belediye binasının çatısındaki büyük saat, zamanı gösterirmiş. Ne zaman taşradan bir tren gelse –günde tek bir sefer, sabahın köründe– meydanda kurnaz bir adam olurmuş, bir kendi cep saatine bir büyük saate bakan. İş aramak için trenle şehre yeni gelen bir çoban, adama orada neden öyle dikildiğini sormuş. Bekliyorum, demiş adam, işlerimden biri de bu, belediye saatini kontrol ediyorum. Büyük saat durduğunda, buradan –saati işaret etmiş– doğru zamanı söylüyorum, böylece belediye kâtibi saati tekrar ayarlıyor. Sık sık durur mu? Haftada birkaç kere durur, o zaman da bana danışırlar, onlara doğru zamanı söylerim, bana para verirler. Bir dolara yakın!! Kolay para! Gerçi bende iş çok, hatta biraz fazla. Baksana –senin tipini beğendim, istersen bu işi sana bırakayım. Saati de alabilirsin –işin bir parçası– sadece yarım dolara!

Manda'nın tok sesinin bu hikâyeyi anlattığını duyuyorum. Başka bir hayatta adı Sevgi'ymiş. Erkek gibi, kadın gibi, çocuk gibi anlatabilirdi hikâyeleri. Hikâyesine göre. Arnavutkaldırım meydanı, çobanın yüzünü gözümün önüne getirebiliyorum. Peki! diyor, Büyük Saat ilk durduğunda paranı veririm!

Abor Dağı mahallesinde Manda'yı vurduklarında, bütün hikâyelerinden vurdular onu. Kanı, çobanın kurnaz adamı mat ettiği meydanın taşları üzerinde. Eczanede ilaç ya da tavsiye isteyen kimse olmadığında, onun sessizliğiyle konuşurken buluyorum kendimi.

Bu akşam, eve gittiğimde, pencerenin kenarında, içinde pembe jöle olan bir su bardağı vardı, jölenin içinde de çilek ve muz parçaları.

Ama'nın odası çok küçük, bu yüzden de yemek pişirirken piknik tüpünü çatıya açılan kapısının önüne çıkarıyor, sonra da kapıyı açık bırakıyor ve yatağının üzerinde oturup yemeğe göz kulak oluyor! Tüpün üzerinde iki tavalık yer var. Olmadık saatlerde pişiriyor yemeklerini. Çilek jölesini bu sabah yaptı herhalde.

Baklava aldığımda (gerçi fazla kaçırdığım için çok sık almıyorum) birkaç tane de onun penceresinin kenarına bırakıyorum, arılar gelmesin diye üzerine eşarp örterek. Bu küçük hediyeler için kelimelerle teşekkür etmiyoruz birbirimize. İtina virgülleri bunlar.

Bir hafta önce bir akşam eczaneye bir çocuk geldi ve son yirmi dört saat içinde Tilki diye çağırınca bakan, sarman bir kedi görüp görmediğimi sordu. Hayır, hiç kedi görmedik, dedim. Çocuğu tanı mıyordum, belki on yedisinde vardır. Elinde bir silahla hayal etmek kolaydı ama o akşam silahı değildi. Çok koyu renk gözleri, siyah favorileri ve ince bir bıyığı vardı. Sıksa bir vücut. Kediyi son gördüğümüzde korkmuştu ve boş arsadan dondurma fabrikasına doğru koşuyordu, dedi. Başımı salladım.

Onu görüp yakalayabilerseniz çok iyi olur, yok eğer yakalayamazsanız bana telefon edebilir misiniz – cep telefonu numaramı vereyim. Bana numaranın yazılı olduğu bir kâğıt parçası uzattı. Kedi sizin mi? diye sordum. Bu sorunun cevabını bilmem gerekirmiş gibi baktı bana.

Gema'nın, dedi, doksan yaşında ve yalnız yaşıyor. Kedisini bulamazsa Gema'ya ne olur bilemiyorum. Dün gece uyuyamadı. Rengi yüzünden Tilki adını takmış.

Gözümü açık tutarım, dedim, sonra göz göze geldik ve ikimizin de aynı şeyi düşündüğünü tahmin ettim – doksan yaşına

kadar yaşamayı!

Teşekkür ederim, dedi, çok teşekkür ederim.

İtina virgülleri! Günleri onlarla bölmek, uzun süre hüküm giymiş mahkûmların öğrendiği bir şey değil mi? Ama günlerce sana yazmadığımda ve haftalarca mektup almadığımda virgüller yetmiyor! Bir şarkının iki dizesine ihtiyaç duyuyorum – koduğumun virgülleri de, kâğıt üzerine yazmak da olmadığı zamanlarda söylenen bir şarkı!

*Arzum benim rimelim,
Seni gördüğümde parlar gözlerim!*

A.

Myanmar hapishanelerinde yaklaşık yedi yıl yatmış Htein Lin' in resimlerini duyduk. Atılan pamuklu beyaz hapishane gömleklerini yıkayıp üzerlerine yapmış resimlerini. Başka hiçbir şey yokmuş. Ayrıca yönetmeliğe uygun hapishane sabunundan heykeller de yapmış. Myaungmya Hapishanesi'nden 2004'te salıverilmiş. Acaba bize de bir resim gönderebilir mi diye düşünüyorduk. Gönderdi.

Durito, cebinden katlanmış resmi çıkardı. Onu seyrediyorduk. Açtı. Matador pelerini gibi bize tuttu. Tek farkı ince, yıpranmış, beyazımtırak pamukludan olması ve ancak bir adamın gövdesini kaplayacak büyüklükte olması. Kumaşın üzerine, bir çubukla geçen bir daire boyanmış, okullardaki dünya küreleri ya da tuvalet masası üzerindeki aynalar gibi.

Dairenin içinde bir erkek postali resmi. Sağ ayak. Renkler şırıngayla tatbik edilip parmaklarla dağıtılmış. Siyah için vinil duvar boyası kullanmış. Postalın bağları gevşek, dili dışarıda. Meyve ya da zeytin ağacından kesilmiş gibi duran bir dal tomarı postalın içine yerleştirilmiş ve her dalın ucuna çiçek yerine bir saat kadranı boyanmış.

Saat kadranları farklı boylarda: bazıları kol saatinden büyük değil, bazıları tepesi zilli eski masa saatleri kadar. Saatlerin hangi zamanı gösterdiğini anlamak zor ve her kadran farklı bir zamanı gösterir gibi. Muhtemelen bazıları gece, diğerleri gündüz. Kesin olan bir düzine kadar farklı zaman olduğu ve hiçbirinin birbirini tutmadığı.

Hepimiz Htein Lin'in tecrübeli bir mahkûm olduğunu buradan anladık. Bu resmi sırayla hücrelerimize almaya karar verdik. Katlayacağız, cebimize koyacağız, açacağız, postallarımızı çıkaracağız ve başka zamanları düşüneceğiz. Ertesi gün de katladığımız boyalı kumaşı bir başka companero'ya vereceğiz.

Mi Soplete,

Sıcaklık gece de düşmedi (41 derece) ve bu sabah eczane boğucuydu. Üstüne üstlük bir de elektrikler kesikti, vantilatörü çalıştıramadık. Bazen mevsimleri bile ele geçirmişler gibi geliyor – özellikle gündüzleri. (Geceleri bizden fazla korkuyorlar.)

Soko'ya gittim. Zavallı Soko'nun eşini kaybedişinin ardından ilk gidişim. Çok şaşırdım çünkü artık hiçbir şeyden şikâyet etmiyor. Garip değil mi? Kaybın cesaret kristalleri oluşturur-mesi.

Bir an olsun sızlanmayı bırakmayan ve Tanrı'ya onu yanına alması için yakaran Soko çileciye dönüşmüş. Artık kaybedecek bir şeyi kalmamasından mı? Pek emin değilim. Beş yıl önce ortadan kaybolan yeğeni Londra'da ortaya çıktı, tesisatçılık yapı-yormuş. Hukuk eğitimi görmüştü ve AI radyosu kapatıldıktan sonra kaçak yaşamaya başlamıştı. Seninle de bir kere karşılaş-mış, Soko'nun demesi.

Katarakta rağmen hâlâ dikiş dikiyor. Para olmadı mı hiçbir şey olmuyor, diyor tekrar tekrar, hiçbir şey. Ama artık bunu farklı bir vurguyla söylüyor, bu gözlemin kendisi çözümü açıklı-ğa kavuşturuyormuş gibi.

Yaptığı kayıslı turtayı yemem için çok ısrar etti. Kuru kayı-sıdan yapmış.

Elektrikler hâlâ kesikti ve masasının üzerindeki iki mum, şamdanlarının içinde neredeyse bitmek üzereydi. Dur dedi, baş-ka olacaktı. Bir çekmeceyi karıştırdı ve elinde iki yeni mumla geldi.

Birinin dibini, şamdanın içinde titreyen alevde eritip sıkıca

yerine oturttu. Düz duruyor mu? diye sordu. Yeni mumları hep Alex yakardı, diye açıkladı. Düz duruyor mu? diye sordu tek-rar. Düz durmadı mı damlıyor.

Biraz sağa, dedim, tamam şimdi oldu.

İkinci mumu da yerleştirdi. Dik durduğuna emin misin? Ba-şımı salladım. Dik olmadı mı damlıyor. Mükemmel, dedim. Alex bir şeyin dik olup olmadığını şıp diye anlardı! dedi, mum-lar düz dursun diye çok uğraşırdı.

Birden Soko! diye bağırdım, sonra bir baktım ağlıyorum.

Turtayı yiyemedim, neden bilmiyorum. Çok yorgundum, bana divana uzanmamı söyledi, uzandım.

Yorgunluğu unutupyoruz, mi Soplete ama yorgunluk Alex'in mumlar karşısında olduğu kadar sabırlı. Yorgunluk bekliyor, pas gibi. En sağlam iradeleri bile kemiriyor, en güçlü umutları bile kızıl toza dönüştürüyor, enerjimizi emiyor. Yorgunluk o sonsuz ertelemelere son veriyor. Sonunda kısa cevabı seçiyor. Dahası yorgunluk sükûneti seçiyor, ölümün sükûneti olmasına çok da aldırmadan.

Sevdiği acılı biriyle ilgilenirken, an geliyor bir göl kenarına varıyor insan, orada durgunluğun verdiği müthiş bir sevinçle bakıyorsunuz birbirinize.

[gönderilmemiş mektup]

Mi Golondrino,

İki kış kadar önceydi galiba, sana bir adamdan bahsetmiştim, geceleyin acil şeker ihtiyacıyla eczaneye gelen bir adamdan. Anlatmıştım değil mi? Kendinden geçmişti ama şansını ya ver gitmişti çünkü ben oradaydım. Ona ihtiyacı olan şeyi vermiştim, sonra gitmişti. Aksanlı konuşuyordu ama nereli olduğunu sormadım o da bana ismini söylemedi. Seninle kafamda sürekli konuştuğum için bazen mektuplara ne yazıp ne yazmadığımı bilemiyorum. Hapishanelerin olmadığı bir şehirde –hiç olmuş mu böyle bir şey acaba?– mektuplara bu kadar çok şey doldurulabileceği kimsenin aklına gelirmiydi?

Mektuplarını tekrar tekrar okuyorum. Geceleri değil. Gece okumak biraz tehlikeli. Sabahları kahve içtikten sonra, işe gitmeden önce okuyorum. Gökyüzünü ve ufku görebilmek için dışarı çıkıyorum. Genelde çatıya çıkıyorum. Bazen de aşağı inip sokağın karşısına geçiyorum ve devrilmiş ağacın üzerine oturuyorum, karıncaların oraya. Evet, hâlâ ordalar. Mektubunu kirlenmiş zarfından çıkarıp okuyorum. Okurken aradaki günler bir trenin vagonları gibi tangır tungur geçip gidiyor! Aradaki günlerden neyi mi kastediyorum? Şu anla, aynı mektubu okuduğum son sefer arasındaki zaman. Ve onu yazdığın günle seni içeri aldıkları gün arasındaki zaman. Ve gardiyanlardan birinin onu postaladığı günle, benim onu çatıda okuduğum gün arasındaki zaman. Ve her şeyi hatırlamamız gereken bu günle, her şeye sahip olduğumuz için her şeyi unutabileceğimiz o gün arasındaki zaman. Aradaki günler bunlar işte sevgilim, ama buraya en yakın demiryolu iki yüz kilometre mesafede.

Bu sabah senin Suse'deydim, yeni bir deste kâğıt aldım. Pazarda portakal tezgâhlarının yanından geçiyordum ki bir adam arkamdan geldi:

Size teşekkür borçluyum, dedi.

Teşekkür mü? Neden?

İki yıl önce Sucrat'ta hayatımı kurtardınız.

Nasıl?

Şekerle.

Şeker mi amfetamin mi?

Bir gece geç vakit.

İşte o anda adamı hatırladım, çökük omuzlarını, tuhaf aksanını, öfkesini, şekerinin muhtemelen çok düşük olduğunu gösteren öfkesini. Eczaneye gelen adamdı, hani şu sana anlattığımı sandığım.

Bir sokak ötede oturuyorum, berberlerin arkasında, dedi, lütfen size bir kahve ikram etmeme izin verin. İki yıldır bunu bekliyorum.

Fazla zamanım yok.

Pazarda temizlikçi olarak çalışıyorum, bir saat sonra işbaşı yapmam lazım, yani hızlı bir kahve olacak.

Peki madem.

Berberlerin yanındaki dar bir geçitten girdik.

Saçlarını kestiren, tıraş olan adamları işaret ederek, Burada dualarda olduğundan daha fazla hakikat ortaya çıkar! dedi.

Pazarda çalışmaya başlayalı çok oldu mu?

Beş yıl, kendi mesleğimi icra etmeye karar verdiğimden beri.

Mesleğiniz nedir?

Cevap yerine evin dışarı doğru açılan kapısını açtı ve kolunu uzatarak beni içeri buyur etti.

Pek eşya yok ama rica ederim evinizde gibi davranın. İtalyan kahvesi mi yoksa Türk kahvesi mi istersiniz?

Hangisi kolaysa.

Sadece öğütölmeleri farklı.

Odanın bir köşesindeki kabinimsi bir şeyin içine girip kahve değirmenini fişe taktı. Reçine gibi keskin bir kahve kokusu bütün odayı kapladı.

Oda küçüktü. Eskiden küçük bir dükkânmış herhalde. Belki tuhafiye. Yerde, duvar dibinde muntazaman dürölmüş bir döşek, pencere önünde büyük bir masa ve iki tabure vardı. Hepsı bu. Ne perde, ne halı, ne resim, ne tavanda ışık. Masanın üzerinde bir masa lambası.

Kahveniz güzel kokuyor.

Tadına baktığınızda daha iyi anlayacaksınız, saygıdeğer misafirim.

Mesleğiniz nedir sorabilir miyim?

Mesleğim, dedi kabinin kapısından, şairlik olması gerekiyordu.

Gerekliyordu derken?

Daha ben farkına varmadan uzun zaman önce belirlenmişti. Ama bunu anlamak otuz yılını aldı. Ondan önce halı tüccarıydım. Söylemeye ne hacet, hâlâ da mesleğim şairlik, isterseniz masamın üzerine bakabilirsiniz.

Pencerenin önündeki uzun masada, aynı ebatlarda bir düzine kadar kâğıt özenle yan yana dizilmişti –kaldırım taşı gibi– soldan sağa. Her biri, çokça düzeltilmiş ya da üzeri çizilmiş, küçük düzgün bir elyazısıyla kaplanmıştı. Bazı bölümlerin yanına kocaman bir soru işareti konmuştu; bazı bölümlerin yanında küçük işaretler vardı.

Her sayfanın sol yanında bırakılan boşluk ve farklı uzunlukta, kısa satırlar, yazılanın şiir olduğunu gösteriyordu. Aynı sıkışık elyazısıyla doldurulmuş daha pek çok kâğıt pencere pervazında beklemekteydi. Tek kelimesini bile anlayamadım. Türkçeye benziyordu. Sordum.

Hem evet hem hayır. Toros dağlarının dilinde yazıyorum, anadilim. Annem gün boyu yalnız kaldığından geceleri hikâye dinlemek istiyor.

Her şeyin görüldüğü gibi olmadığını anlamış mıyım emin olmak için bana özel bir bakış fırlattı. Bazı dilenciler de sadakayı aldıktan sonra böyle bakar: Seni seçtiğim için bana teşekkür et!

Kabinde ne yaptığını görmek için o tarafa gittim. Bakır cezvedeki kahve iki kere kabarmıştı, şimdi de son olarak bir kaşık soğuk su ekliyordu. Kabinin içindeki bütün yatay yüzeylerde –ocağın ve lavabonun yanında, aynanın altında– aynı titiz elyazısıyla kaplı kâğıtlar vardı. Bunu fark edişimi seyretti.

Çalışırken hareket ederim, özellikle sabahın erken saatlerinde, gün doğmadan önce. Büyük masanın yanındayken ilham gelmezse bir tabure alıp kapının önüne otururum ya da burada dolanır, bir parça ekmek yer veya dişimi fırçalarım. Vadiden vadiye geçerim, Ağrı Dağından, Göksu'nun yükseklerine ya da Kilikya geçitlerine.

Bana yine dilenci gibi baktı.

Sonra kahvemi uzattı. Bir yudum aldım. Uzun zamandır içtiğim en güzel kahveydi. Masanın yanındaki taburelerden birine oturdum.

Bu tek bir uzun şiir mi?

Belki de bütün şairler tek bir şiir yazar ve onu yazmak bütün bir ömür sürer. Farklı farklı kısa şiirler yazdığını düşünür ama aslında aynı uzun şiirin bir parçasıdır yazdıkları.

Neyle ilgili?

Yaşamı ve bereketini övüyor. Pazarda yerleri süpürürken dinliyorum, daima dinlerim ve genelde işittiğim kelimeler öyle iyi seçilmiş oluyor ki onları hatırlıyorum. Kulaklarını açık tutma meselesi – biliyorsunuzdur mutlaka, şeker hastalarının hem kör hem sağır olma riski diğer insanlara göre çok daha fazladır.

Benim için bir-iki dize tercüme edebilir misiniz? diye sordum.

Kahve hoşunuza gitti mi?

Pek müstesna.

İçtikten kırk dakika sonra bile gözlerinizin arasında tadını duyabilirsiniz – tabii bütün her şey yolundaysa. Dün Apache'lerinden bir roket attılar.

Bir-iki dize?

Size kahve ikram etmek ve sırrımı göstermek istedim çünkü hayatımı kurtardınız.

Bir-iki dize?

Madem öyle size tercüme etmeden birkaç dize okuyayım. Böylece hem sırrı duyarsınız hem de hâlâ sır kalır.

Odadaki sesi değişti, bir an ağaç altında oturuyormuş gibi olduk. Hiç soru sormadan bıraktım kelimeler geçsin. Sonra dedi ki: Sırların küçük olduğunu düşünürüz, değil mi? Küçük oldukları için saklanabilen ve sır olan kıymetli mücevherler, keskin taşlar ya da çakılar gibi. Ama çok heybetli sırlar da vardır ve tam da bu heybetleri yüzünden gizli kalırlar, sadece kollarını etraflarına dolamaya çalışanlar bilir onları. Bu sırlar vaatlerdir.

Bana bir kez daha dilenci gibi baktı.

O muhteşem kahvenin son yudumlarını içtim, ona teşekkür ettim, tam kalkıyordum ki adını söyledi: Hasan.

Gece geç vakit yazıyorum bunu sana. Aradaki günler yük vagonları gibi tangır tungur geçerken, sabahın erken saatlerinde tekrar okuduğum mektuplarını ve hücrende okuduğun kendi mektuplarımı düşünüyorum ve onlardaki heybetli sırda gülüyorum, bizim sırrımıza, seninle benim sırrımıza.

Bu sabah sıcaklık sıfırın epey altındaydı ve Silvio, İdman Avlusu'nun karanlık köşesinde beyaz bir kedi yavrusu buldu. İlk başta bir avuç kar zannetmiş. Kimse oraya nasıl geldiğini bilmiyor. Herhalde gözetleme kulesinin çatısından düştü, iyi de oraya nerden geldi? Asfaltın üzerinde, köşede hareketsiz yatıyordu. Silvio eğilip dikkatlice inceledi. Gardiyan Uzi 5'ini doğrultup ona doğru gitti hızlı hızlı. S. doğruldu, yürümeye devam etti ve pazarlığa başladı. Kadem'in operatör veteriner olduğunu söylüyordu ısrarlı. Gardiyan kapalı devre cep telefonuna danıştı. On beş dakika kadar sonra S.'nin kedi yavrusunu Ortak Mekân'a götürmesine izin verildi. Kadem onu muayene etti ve yapılacak bir şey olmadığını, bel kemiğinin kırıldığını, yapabilse iğneyle uyutacağını söyledi. Yavruyu bir battaniyeye yatırıp sobanın yanına koydu. Beyaz ağzı hafif aralıktı ve dili, neredeyse dişleri kadar beyazdı. Ara sıra tıslar gibi nefesini bırakıyordu, gözleri açıktı. Sonra yan yattı, dört bacağını birden uzattı, arka bacakları tam arkasındaydı, atlamaya hazırlanır gibi, ön bacakları önünde. Herkes sessizce seyreliyordu. İki ön patisiyle yüzünü temizledi, kulaklardan ağzına, oradan gözlerine. Hayatın yanılsamalarını siliyormuş gibi sildi gözlerini, sonra da öldü. Kimse konuşmadı. İki gardiyan şüphelenmiş, silahlarının sürgüsünü açıp kapatarak volta atıyorlardı. Kadem gülümseyerek başını salladı, kediye battaniyeyle birlikte kaldırdı. Hepimiz sessizdik, Kadem mırıldandı, köpeğin ısırdığı hırsız gibi.

Kaçmıştı kedi.

Mi Guapo,

Çok eski bir anım var, öyle eski ki çocukluğumdan mı kalma yoksa çocukken birilerinden mi duydum emin değilim. Bazen bütün çocukluk anıları kısmen kulaktan dolma mı diye düşünüyor bu ihtiyar hatun, mi Guapo. Çocukken öyle çok şeyi öyle hızlı öğreniyorsun ki haberin ilk nerden geldiğini unutuyorsun. Ölümü ilk ne zaman gördüm? Kendi keşfim miydi yoksa biri mi anlatmıştı ciddi ciddi? Suyun sürekli aşağı inmeye çalıştığını nasıl öğrenmiştim? Bunu ilk kendim keşfettim.

Seninle paylaşmak istediğim bir anım var. Kadınların, erkeklerin, yaşlıların, çocukların gizli bir pratiğiyle ilgili. Bu pratiği dolambaçlı yoldan öğreniriz, aradığımız bir şey değildir ama çabucak verili kabul ederiz.

Ağaçları seyreder, rüzgârda nasıl hareket ettiklerini görürüz. Hayvanları seyreder, nasıl temkinle ama bağımsızca kendi yollarına gittiklerini fark ederiz – koşarak, kazarak, gezinerek, uçarak. Balıklar ve yüzme tarzları için de geçerlidir bu! 73'ün içinde güldürmek istiyorum seni. Bir şeyi nasıl tamir edeceğini anladığın ama daha denemediğin zamanki gülüşün. Yarı gizli gülüşün.

Şimdi insanların hayatlarını düşün, her dakikalarını, gündelik hayatlarını! Herkesin katkıda bulunduğu, üzerinde uzlaşmış bir nizama bağlıdır hayatları. Sözüünü ettiğim unutulmuş pratik bu nizamı muhafaza etmek.

Meyvenin her sabah pazara gelişini, geceleri sokak lambalarının yanışını, mektupların kapının altından atılışını, kutudaki kibritlerin başlarının hep aynı yöne bakışını, radyoda duy-

lan müziği, yabancıların birbirine gülümsemelerini. Nizamın bir ritmi vardır, çok hafif, çoğunlukla kulağın duymadığı, aynı zamanda kalp atışına benzer.

Burada yanılısamaya yer yok. Bu ritm yalnızlığı bitirmez, acıyı dindirmez, ona telefon edemezsin – sadece paylaşılan bir hikâyeye ait olduğunu hatırlatır.

Ama günümüzde, hayatımızda sonsuz bir nizamsızlığa mahkûmuz. Bunu bize dayatanlar nizamsızlığımızdan korkuya kapılıyorlar. Bu yüzden de bizi dışarıda tutacak duvarlar inşa ediyorlar. Yine de duvarları asla o kadar uzun olamaz, etraflarından, üzerlerinden, altlarından geçmenin bir yolu bulunur.

Az kaldı. A'idacığın

Yirmi yıl önce yaptığımız şeyi şimdi düşündüğümde, o zamanki durumumuzun ne kadar tehlikeye açık olduğunu görüyorum, mücadeleye daldığımız için çoğunlukla görmezden geldiğimiz ya da görmediğimiz bir tehlike. Ama şu anda yaşadığımız şey karşısında tuhaf bir biçimde teskin ediyor insanı çünkü tehlikeye açık olmanın, gücümüz olduğunu gösteriyor.

Mi Guapo,

Her nasılsa gönderdiğin yasemin bahçesi için teşekkür ederim. O bahçede yatıyorum.

Duş yaparken aklıma bir fikir geldi: Bütün acılar, yollarına devam etmeden önce, HAYIR kelimesine kayarlar. Bütün hazların devam etmeden önce EVET kelimesine kayması gibi!

Sana EVET diyorum, sürdürdüğümüz hayata HAYIR. Yine de o hayattan gurur duyuyorum, yaptığımız şeyden gurur duyuyorum, bizimle gurur duyuyorum. Bunu düşündüğümdeyse üçüncü bir kişi oluyorum, ne ben ne sen, sen de aynı üçüncü kişiye dönüşüyorsun – bütün evet ve hayırların ötesinde!

Bugün doğum günüm olduğu için durmadan EVET diyorum. Aynada kendime bakıyorum. Ayakta duruyorum, saçlarım açık ve evet diyorum. Tenimin yumuşaklığını ve tüylerimin siyahlığını fark ediyorum ve evet diyorum. Bir âşığın, maşukasının vücudunun üst kısmını kâfura, orta kısmını kehribara, alt kısmını miske benzettiği bir metni hatırlıyorum ve evet diyorum.

Uzuvlarım senin tarafından görülmeyi özlüyor, kendim tarafından değil. Zaman zaman bana bu yüzden kızıyorlar. Onlarla olmamanın suçlusunun ben olduğumu ima ediyorlar –uğursuzca kımıldanarak– ve bu haldeyken yaptıkları her harekette beni bağışlayamayacaklarını söylüyorlar ısrarla, asla bağışlamayacaklarını! Siz kendinizi ne sanıyorsunuz? diye soruyorum öfkeyle onlara. Biz mutluluğuz, diye cevap veriyorlar.

Gözlerimi kapatıp hapishaneyi hatırlamalarını söylüyorum, volta atmanın, oturmağın, ayakta durmanın, iki büküm olmanın, hücrede uyumanın nasıl olduğunu hatırlayın, diyorum. Bir

an benimle birlikte hatırlıyorlar. Hapishanede bedenın krallığı elinden alınır. Diğer bütün şahsi eşyalar gibi, içeri alırlarken ona da el koyarlar. Dışarı çıkarken, saat, bilezikler, cüzdan, tırnak törpüsü geri verilir ama krallık yoktur, onun diyar diyar yeniden bulunması gerekir, ağır ağır.

Gözlerimi açıp tekrar aynaya bakıyorum. Uzuvarım hapishanede olmadıkları için seni ayartmak ve sana mutluluklarını sunmak istiyor.

Evet, evet, evet, evet. Her evet çağırdığım dostlara hazırlayacağım bir yemek. Sebzeleri doğrayacak, etleri şişe dizecek, kek yapacak, yumurtaları çırpacak, bezelyeleri ezecek, krep hamuru hazırlayacak, sarımsakları soyacak, naneleri kesecek, molohiyayı çalkalayacağım. Misafirlerimin, bütün yiyeceklerin cennetten indiğine inanmasını istiyorum, Evet.

Bir sürü yemek, bir sürü evet, böylece bu gece bana seni sorduklarındakendimden emin gülümseyeceğim ve Saba Melikesinden haber getiren ve yuvalarını harabelere yapan ibibikleri düşüneceğim.

Evet güneş çıktı ve rüzgâr da şimdi uyandı, yani üç kişiyyiz. Meydanın öteki tarafındaki okalıptüsü görüyor musun sevgilim? Kapının önünde parmak ucuna kalkarsam, nihayet giyindim, krem rengi, uzun, kabaran bir etek var üzerimde, ağacı görebiliyorum, eğiliyor, hem de ne eğilmek, amansız rüzgârda, adeta dans ediyor! Kabuğu hâlâ eskisi gibi kalkıp kıvrır kıvrır soyuluyor, bundan kano olur derdin ya. Yanılmışım. Okalıptüs dans ediyor! Yeşil dallarından yelkenler açılmış, koca yaprak kıtaları, kadınların en kadınının salınışıyla dans ediyor. Ne sevinç. Ukulele okalıptüs. Kalçalara bak! Doğum günüm.

Sonra, ziyafetimizi hazırlarken kendim de dans ediyorum, yerleri silerken, masa örtüsünü sererken, sedirleri yerleştirirken, hamuru yoğururken, mantarları pişirirken, ananasları soymadan dilimlerden, çiçekleri suya koyarken, etleri çevirirken,

bardakları silip parlatırken dans ediyorum. Evet, evet, evet... çok arkadaş gelecek.

Şimdi son misafir de gitti ve pencere pervazındaki yasemin bahçen ilk ışığı haber veriyor. Dışarıda kuşlar avaz avaz ötüşüyor. Sessizliği dolduruyorlar, ölülerin geride bıraktığı sessizliği. Çoğunlukla katlanılmaz oluyor o sessizlik. Amitara, Zekeriya, Susan, Victor, Emil, Yaha ve Cesar'ın sessizliği.

Yine de bu sessizlik, inan bana, şefkatle astarlanmış. Buna şüphelen varsa, kuşların yaptığı yuvaların içine parmağınla dokunduğunda ne hissettiğini hatırla. O yumuşaklık, o şefkat, sonsuz seferlerin, mücadelelerin, aynı zamanda da yüzlerce yıl sadece esnek, dirençli ve güçlü şeyler inşa etmekle öğrenilmiş kurnazlığın sonucudur. Bir dokun...

Sana dokunmak için bir dakika bekledim. Sonra uyuyacağız. Uyku ilk evimizdir, çatısız, duvarsız, yataksız. Diğerleri sonradan gelir, uykunun verdiği ilhamla. Bu gece, doğum gününden sonraki gece, seni ilk evimize alıyorum sevgilim. O devasa kapının altından atıyorum, beni içinde bulacaksın.

A'idacığın

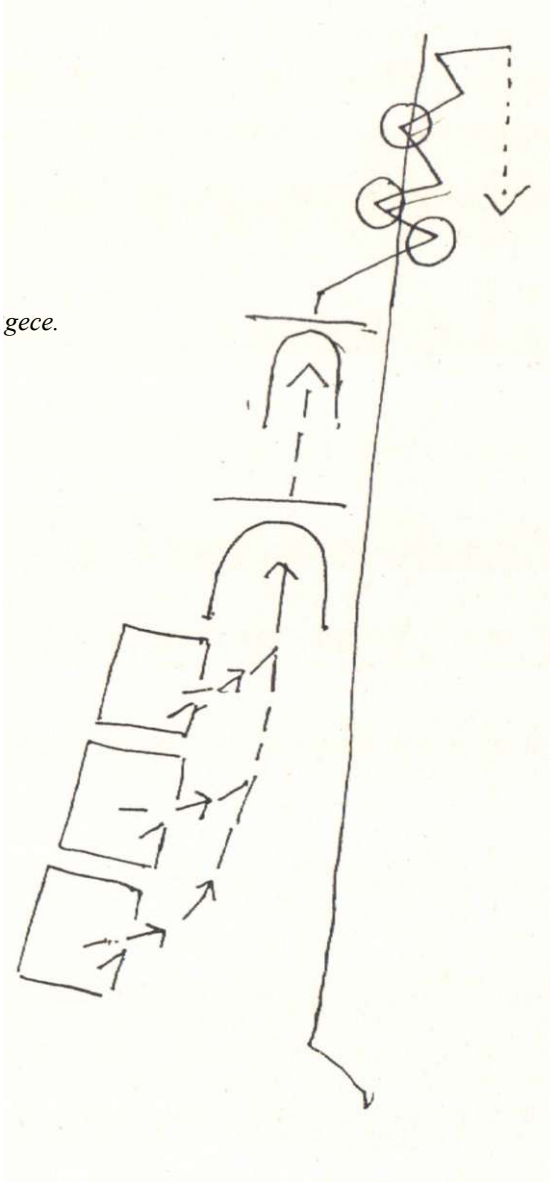
Ya Nur,

Uyku ilk evimizdir, çatısız, duvarsız, yataksız. Diğerleri sonradan gelir, uykunun verdiği ilhamla. Bu gece, doğum gününden sonraki gece, seni ilk evimize alıyorum sevgilim. O devasa kapının altından atıyorum, beni içinde bulacaksın.

Bu gece A'idacığın

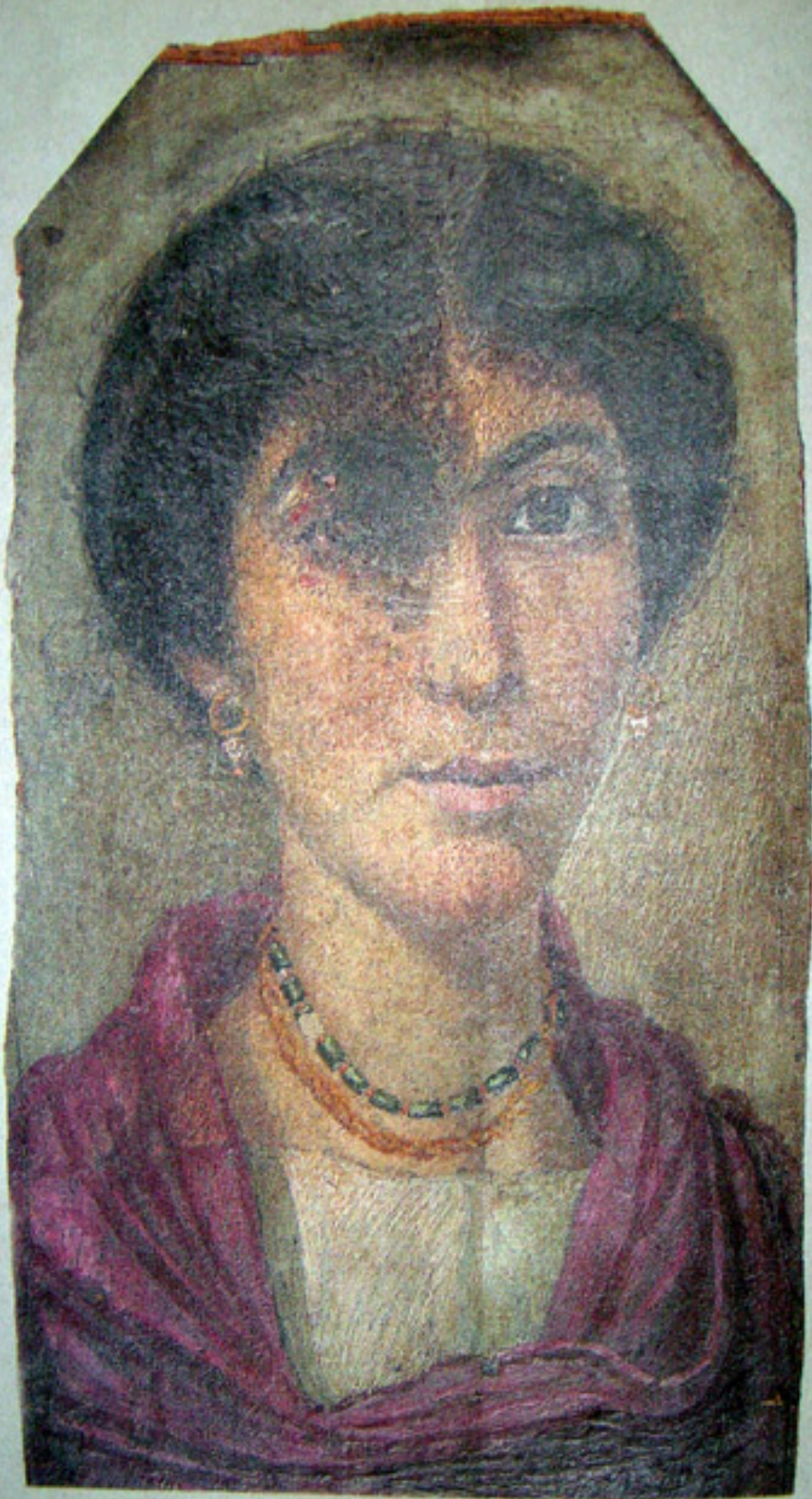
Çıkış bu gece.

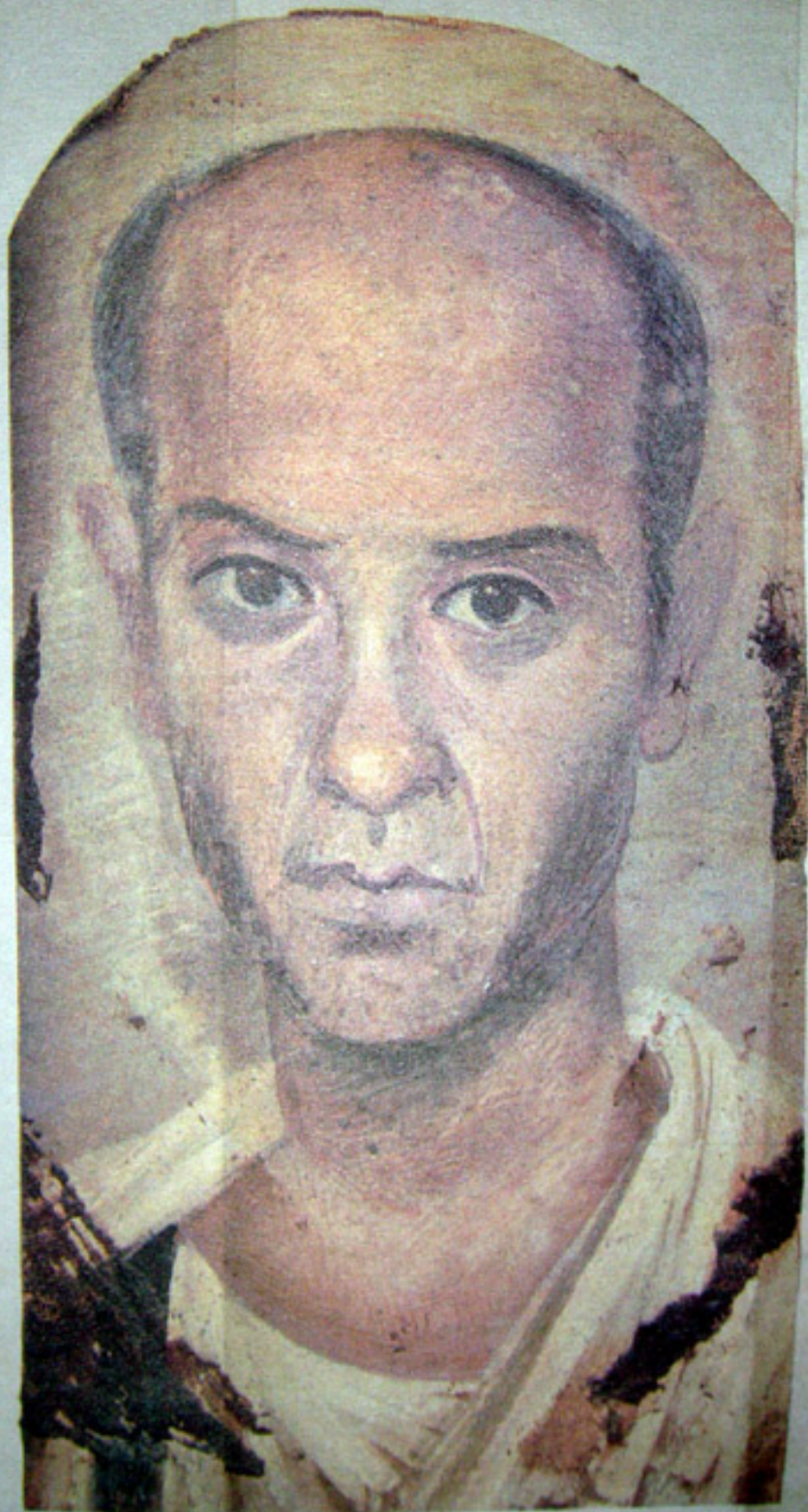

Teşekkürler

Bir kitap nasıl oluşur kimse bilemez, ama bu gizemli süreçte vazgeçilmez rolü olanlardan bazılarını sayabilmek mümkündür. Bu kitap için:

Alex, Anne, Beverly, Charline, Elia. Gareth, Guy, Hans, Iona, Irene, Isabel, Jean-Pierre, Jeremy, Kamal, Katya, Latife, Leila, Mahmoud, Maria M., Maria N., Michael, Michel D., Michel R., Nacho, Nella, Omar, Petra, Pilar, Ramon, Rema, Sandra, Selçuk, Tania, Tom, Yasmina, Yves, Yvonne, Ziad. Teşekkür ederim.

JOHN BERGER

A'DAN X'E

roman

"John Berger ince ince işlenmiş bir eser sunuyor bize. Şefkatle ve sonuna dek sorgulayan, eleştiren bir siyasi bakışla yontulmuş bir kitap bu, kontrollü öfkenin kitabı. Yazdığı her şey derin, itinalı ve detaylı: özgürlük ve tutsaklık, umut ve umutsuzluk, güç ve güçsüzlük, aşk ve âşık olduğumuz kişi elimizden alındığında duyduğumuz o korkunç özlem."

—Arundhati Roy

"A'dan X'e uzun yıllardır okuduğum en duygulu ve dokunaklı kitaplardan biri. Gücü, mevcut olanakları kullanışındaki tutumluluktan geliyor, her türlü zulme direnen kalıcı aşkı anlatış tarzından. Bize zulmeden güçler ne kadar amansız / habis / kötücül / gaddar olursa olsun, aşkın ve insan ruhunun asla yok edilemeyeceğini gösteriyor."

—Harold Pinter

Metis Edebiyat | Roman
ISBN-13: 978-975-342-690-9

Metis Yayınları
www.metiskitap.com